

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KÜRESELLEŞME, SİYASAL GRUPLAR,
SİYASAL KÜLTÜR-SİYASAL
İLETİŞİM
VE TÜRKiYE

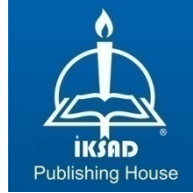
Prof. Dr. Mustafa TALAS

İKSAD
Publishing House

**KÜRESELLEŞME, SİYASAL GRUPLAR,
SİYASAL KÜLTÜR-SİYASAL
İLETİŞİM
VE TÜRKİYE**

Prof. Dr. Mustafa TALAS

Copyright © 2019 by iksad publishing house
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced,
distributed, or transmitted in any form or by
any means, including photocopying, recording, or other electronic or
mechanical methods, without the prior written permission of the publisher,
except in the case of
brief quotations embodied in critical reviews and certain other non
commercial uses permitted by copyright law. Institution
of Economic Development And Social
Researches Publications®

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TURKEY TR: +90 342 606 06 75

USA: +1 631 685 0 853

E mail: iksadyayinevi@gmail.com

kongreiksad@gmail.com

www.iksad.net

www.iksad.org.tr

www.iksadkongre.org

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.

Iksad Publications - 2019©

ISBN: 978-605-7875-07-5

Cover Design: İbrahim KAYA

February / 2019

Size = 16x24 cm

KIZIM ASYA ÜLKÜ'YE İTHAF OLUNUR

KÜRESELLEŞME, SİYASAL GRUPLAR, SİYASAL KÜLTÜR - SİYASAL İLETİŞİM VE TÜRKİYE

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	1
GİRİŞ	3
BİRİNCİ BÖLÜM	5
1. KÜRESELLEŞME, KÜLTÜR, SİYASAL SİSTEM VE SİYASAL KÜLTÜR	6
1.1. Küreselleşme	6
1.1.1. Kavramsal Olarak Küreselleşme	7
1.1.2. Tarihsel Olarak Küreselleşme	9
1.1.3. Küreselleşmenin Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Sonuçları	11
1.2. Kültür	18
1.2.1. Kavramsal Olarak Kültür	18
1.2.2. Kültür Biçimleri	20
1.2.3. Kültürün Özellikleri	21
1.2.4. Kültürel Etkileşim	24
1.3. Siyasal Sistem, Siyasal Kültür ve Siyasal Davranış	27
1.3.1. Siyasal Sistem	28
1.3.2. Siyasal Kültür ve Siyasal Toplumsallaşma	29
1.3.2.1. Siyasal Kültür	30
1.3.2.2. Siyasal Toplumsallaşma	31
1.3.3. Siyasal Davranış	33
1.3.4. Siyasal Katılım	36
1.4. Küreselleşme Sürecinde Siyasal Sistem, Siyasal Kültür ve Siyasal İletişim	38

İKİNCİ BÖLÜM	41
2. SOSYAL GRUPLAR VE BİR SOSYAL GRUP OLARAK SİYASAL GRUPLARIN ANALİZİ	42
2.1. Sosyal Gruplar	42
2.2. Sosyal Grup Tanımları	43
2.3. Sosyal Grup Özellikleri	45
2.4. Sosyal Grup Çeşitleri	46
2.4.1. İlişkisel Gerekliliklere Göre Gruplar	46
2.4.1.1. Birincil Gruplar	46
2.4.1.2. İkincil Gruplar	47
2.4.2. Arkadaşlık Grupları	47
2.4.3. Referans Grupları	48
2.4.4. Siyasal Gruplar	49
2.4.5. Baskı ve Çıkar Grupları	50
2.4.6. Elektronik Etkileşim Grupları	51
2.4.7. İç Grup-Dış Grup	52
2.4.8. Aile Gurubu	52
2.4.9. Dini Gruplar	52
2.5. Bir Sosyal Grup Olarak Siyasal Grupların Siyasal Kültür ve Siyasal Toplumsallaşma Ekseninde Değerlendirilmesi	53
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	55
3. İLETİŞİM VE SİYASAL İLETİŞİM	56
3.1. İletişim	56
3.1.1. Kavramsal Olarak İletişim	57
3.1.2. Tarihsel Süreçte İletişim	58
3.1.3. İletişimin Toplumsal Boyutu	59
3.1.4. İletişim Biçimleri	61
3.1.4.1. Sözel İletişim.....	61
3.1.4.2. Sözel Olmayan İletişim	62

3.1.5. İletişim Dili-Sağlıklı İletişim	64
3.1.6. İkna Edici İletişim	65
3.2. Siyasal Kültür, Sosyal Gruplar ve İletişim İlişkisi	66
3.3.İletişim-Siyasal Gruplar-Siyasal Kültür Etkileşiminin Tezahürlerine Dair Örnekler	68
3.3.1. İletişim Ağı	68
3.3.2. Siyasette İletişimin Etkin Kullanımı:	68
3.3.3. Kişisel çekicilik-Sosyal çekicilik	69
3.3.4. Seyirci Etkisi	70
3.3.5. Kabul Törenleri	70
3.3.6. Sosyal Etki	71
3.3.7. Spesifik Statü Özellikleri	71
3.3.8. Süreç Yönetimi	71
3.3.9. Korku Yönetimi	72
3.3.10. İş Sınıflandırması	72
3.3.11. Beyin Fırtınası	73
3.3.12. Grup Ruhu	73
3.3.13. Riske Yönelme	74
3.3.14. İkna Edici Tartışmalar, Seçmeni İkna Etmek ve İletişim	74
3.3.15. Siyasette Girişimcilik ve Yenilikçilik	75
3.3.16. Takım Oyunu Olarak Siyaset	76
3.3.17. Siyaset Açısından İnsan Sermayesi	77
3.3.18. Siyasette Simgesel Eylemler	77
3.3.19. Profesyonellerle Çalışmak	78
3.3.20. Renkler, Siyasal Tercihler ve İletişim	78
3.3.21. Siyasette Görsellik ve İmaj	79

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	81
4. SİYASAL KÜLTÜR-SİYASAL İLETİŞİM EKSENİNDE TÜRKİYE	82
4.1. Siyasal Gruplar, Siyasal Kültür, Siyasal Davranış ve İletişim- Etkileşim İlişkisi	82
4.2. Türkiye’de Siyasal Grupların Siyasal İletişim Bağlamında Analizi .	85
SONUÇ.....	91
KAYNAKÇA	95

ÖNSÖZ

Türkiye'nin küreselleşme döneminde siyasal gruplarının siyasal kültür ve siyasal iletişim bağlamında analizini amaçlayan bu çalışma; bir anlamda yıllardır çalıştığım konuların bir hülasası niteliğinde planlanmıştır. Çalıştığım konular küreselleşme ve kültür, iletişim ve siyasal iletişim, siyasal kültür, sosyal psikolojik açıdan sosyal gruplar, kültürel planlama, kültür politikaları, devlet, toplumsal yapı sorunları vs. başlıkları altında sıralanabilir. Bu eserin az evvel ismini sıraladığım konuların pek çoğunu içeren tarzda ve zenginleştirilmesi yapıp geliştirilmiş olduğu söylenebilir.

Küreselleşme konusu şöyle böyle yirmi yıldır gözde bir konu olarak varlığını devam ettirmektedir. Daha ne kadar etkisi sürer bilinmez ancak günümüzün önemli başvuru yapılan hususlarından olma özelliğinin devam ettiği açıktır. Dünyada tek ekonomi, tek siyasal sistem ve tek kültürel yapıyı amaçlayan Batılı kapitalist anlayışların fikri alt yapısını oluşturduğu bu olgu, dünya sistemlerini, kültürlerini, ekonomilerini ve toplumsal yapılarını alt üst eder bir biçimde dönüştürdüğü görülmektedir. Oluşturulan fikri altyapının mimarlarının kendi beklenti ve çıkarlarına göre dünyanın yeniden yapılandırılmasını amaçlayan bu olgunun getirileri ve götürüleri ile herkesi ciddi anlamda etkilediği bir gerçek niteliğindedir. Bu çalışmanın birinci bölümünde bu farklı yönlerinin açıkça ifade edildiğini öne sürmek mümkündür. Özellikle kültür ile bağlantılı sonuçları biraz daha ayrıntılı bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Ayrıca kültürün siyasal sistem ve siyasal davranışlarla ilintisi de bu bölümde tartışılmıştır.

Siyasal sistemler sahip olunan siyasal kültürün bir yansıması şeklinde davranışlarda ifadesini bulmaktadır. İnsanın siyasal davranışlarının siyasal olmayan davranışlarının etkilenme durum ve kaynaklarıyla çok farklı olmadığı anlaşılmaktadır. Sosyal yaşamın somut yönlerinden biri de siyasal yaşam olduğu için, bu alana bakılmasında büyük bir fayda olacağı düşünülmektedir.

İkinci bölümde ele alınan sosyal gruplar oluşum ve gelişimleriyle toplumsal hayatın vazgeçilmezlerindendir. Çünkü insanlar sonuçta toplumda yalnız yaşamlarını sürdürebilecek varlıklar değildir. Başka insanlarla güç, çaba ve enerjilerini, amaçlarını birleştirmek mecburiyetleri bulunmaktadır. Bu

sosyal gruplardan siyasal olanlarının ele alınması elzemdir. Siyasal iletişimi iyi kullanan siyasal grupların daha başarılı olduklarının gözlemlenmesi bakımından önemlidir diyebiliriz. Bundan ötürü, çalışmamızın odak noktasını siyasal iletişimi iyi kullanan siyasal gruplar oluşturmaktadır.

İletişim ve özellikle siyasal iletişim günümüzün karakteristik vasıflarından birini oluşturmaktadır. İnsanlarla temas kurularak yapılan bir eylem olan siyasal eylemin iletişim kanallarının kullanımı sayesinde başarının kaçınılmaz olduğu türlü tecrübelerle görülmüştür. Üstelik Günümüz Dünyası ve Türkiye'si elektronik iletişim devrimi sonucu gelişen küreselleşme sürecini yaşayan dünya olması sebebiyle iletişimin önemini kat kat arttırdığı sosyal ortamlar olmuştur.

Son bölümde de Türkiye örneğiyle siyasal grupların siyasal iletişimi kullanma becerisi, başarısının seçimlerdeki sonuçlara etkisiyle beraber sosyolojik olarak analiz edilmiştir.

Bu çalışmanın hazırlanışı esnasında sabır gösteren Kıymetli Eşim Sabina'ya, Biricik Kızım Asya Ülkü'ye; manevi desteklerini sürekli hissettiren İKSAD Grubu Başkanı Saygıdeğer Kardeşim Mustafa Latif Emek, İKSAD Publishing House Sorumlusu Saygıdeğer Kardeşim Sefa Salih Bildirici ve İKSAD Publishing House Tasarımcısı Saygıdeğer Kardeşim İbrahim Kaya'ya içtenlikle teşekkür ediyorum.

Niğde, Ocak 2019
Mustafa TALAS

GİRİŞ

İnsanların birleşerek her şeyi, dünyayı değiştirebildikleri bir sosyal realitedir. Sosyal gruplar bu realitenin bir ürünü olarak ortaya çıkmışlardır.

Sosyal gruplar çok çeşitlidir. Bunları ilişkiye dayalı gruplar (birincil-ikincil), referans grupları, arkadaşlık grupları, siyasal gruplar vs. şeklinde sıralayabilmek mümkündür.

Bu gruplardan siyasal gruplar toplumsal yapıdaki hareketlilikler açısından çok önemlidir. Siyasal grupların bir toplumsal yapıdaki etkinlikleri, büyük oranda, toplumdaki iktidar-muhalefet ilişkisini yönlendiren, hatta tayin eden faktör konumunda olmaktadır.

İletişim, toplumdaki bütün gerçekliklerin temelini oluşturmaktadır. Bu temel özelliğinden siyasal gruplar da etkilenmektedir. Yani, siyasal gruplar oluşumlarını, gelişimlerini, küçülmelerini ve bütün hareketliliklerini iletişime borçludurlar diyebiliriz. Siyasal iletişim araçlarına sahip olma ya da bu araçları kullanabilme yeteneği seçmen davranışını çok önemli oranda etkileyen bir yapıya sahiptir. Bundan dolayı da iktidar olabilme ayrıcalığını elde edebilecek grupların iletişim ile olan ilişkileri büyük bir öneme sahiptir.

Siyasal iletişim adıyla ifade edebileceğimiz bu sosyal hayat alanı, kültürün bir yansıması olarak gelişim kaydetmektedir. Propagandalar, kamuoyu yönlendirmeleri, siyasal algıların siyasal oyunlarla yönlendirilmesi, siyasal mesajların geliştirilip aktarılması vs. gibi pek çok siyasal kültür unsuru iletişim imkân ve fırsatlarıyla işleyen mekanizmalardır.

Türkiye’de Osmanlı Dönemi’nden beri siyasal arenada sağ ve sol denilebilecek iki ana eksenin yanında dini, etnik, mezhepsel ve çeşitli başka değerleri baz alan siyasal anlayışlar mevcuttur. Bu anlayışları temsil eden siyasal kurumlar ve bu kurumlara yardımcı devlet dışı organizasyonlar da bulunmaktadır. Bu yapılanmaların birer siyasal grup olarak temsili ve siyasal arenada boy gösterip de başarılı olmalarında, günümüz elektronik iletişim devriminin egemen olduğu bir dünyada, siyasal iletişim araçları etkili olmaktadır. Özellikle insanları yönlendirme ve yönetmede belirleyici faktör olmaktadır.

Seçimler döneminde yürütülen kampanyalar, propagandalar ve oy verme davranışlarında sosyal medya başta olmak koşuluyla, iletişimin her türlü yolu siyasal yaşamın vazgeçilmezleri arasında kendine yer bulabilmiştir. Özellikle, günümüz küreselleşme döneminin yoğun bir değişimle beraber yaşanmasının baş mimarı olan elektronik iletişim devriminin egemen olduğu bir dönemde iletişimin sosyal hayatın siyasal boyutlarında da boy göstermemesi düşünülemezdi. Ağırlıklı bir biçimde, siyasal yaşam üzerinde de doğaldır ki, çok etkili olmaktadır.

Bu alışmada, Yeni ağ denilen küreselleşme döneminde Türkiye’deki çeşitli siyasal grupların siyasal kültür ve iletişim ekseninde sosyolojik olarak analizi yapılmıştır. Teorik analiz yönteminin kullanıldığı bu çalışma için materyal olarak Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Kütüphanesi, çeşitli şahsi kütüphanelerdeki kitaplar, web ortamındaki veri tabanları ve çeşitli dergilerdeki makaleler kullanılmıştır.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde küreselleşme ve kültür siyasal kültür boyutunun da eklenmesiyle ele alınmış; ikinci bölümde sosyal gruplar sosyolojik ve sosyal psikolojik olarak tahlil edilmiş; üçüncü bölümde iletişim siyasal iletişim boyutuyla beraber değerlendirilmiş; dördüncü ve son bölümde ise, bir anlamda, çalışmanın hlasası niteliğinde olarak Türkiye’de var olan siyasal grupların iletişim kültürü açısından sosyolojik analizi yapılmıştır.

Yapılan bu çalışma ile Dünyada ve Türkiye’de siyasal grupların siyasette etkin rol alan sosyal gruplardan olduğu ve siyasal iletişim yollarını etkin kullanma biçimlerine göre ağırlık kazanıp toplumsal yapılarında söz sahibi olmayı başardıkları sonucuna varılmıştır. Siyasal arenadaki varlıkları iletişimdeki egemenlikler tayin etmektedir dersek, yanılmış olmayız. Bu iletişim ister yeni bir kanalda olsun isterse eski teknolojik olsun. Bunun çok bir önemi yoktur. Siyasal anlamda başarı ve devamlılık iletişim ile at başı giden bir meseledir denilebilir.

BİRİNCİ BÖLÜM

**KÜRESELLEŞME, KÜLTÜR,
SİYASAL SİSTEM VE SİYASAL
KÜLTÜR**

1. KÜRESELLEŞME, KÜLTÜR, SİYASAL SİSTEM VE SİYASAL KÜLTÜR

Küreselleşme yeni gibi takdim edilen ancak dünyada meydana getirmiş olduğu tesirler açısından yeni dönemde çok güncel olmasından dolayı yeni gibi anlaşılan, süreç açısından dünya tarihi kadar eski olan bir gerçeklik olarak karşımızda duran bir meseledir.

Günümüz dünyasının önemli sosyal sorunlarının mutlak surette geçmişle bağlantılı olduğu gerçeğinden hareketle, küreselleşmenin de bu sorunlardan bağımsız olarak düşünülmemesi gerektiği aşikârdır.

Tarihin çok eski dönemlerinden beri dünyada egemen olmaya çalışmış ve dünyanın önemli bir kısmına hâkimiyet kurmuş devlet ve toplumların bu sayede güç elde etmiş oldukları söylenebilir. Ancak aynı ölçüde başka bir gerçek varsa, o da bu güç olma durumunun kültürel anlamda da bir egemenlik sağlama olgusunu getirmekte olduğudur. Bundan dolayıdır ki, kültür ve küreselleşme ilişkisinin iyi anlaşılması gerekmektedir. İnsanların eğer kültürlerinin yaratıcılık özelliği varsa, egemen güç oldukları ve üretmiş oldukları kültür unsurunun faydasına göre dünyada söz sahibi ve ekonomik kaynak sahibi oldukları tarih boyunca gözlemlenmiştir. Antik Roma'dan başlayıp ABD'nin egemen güç olduğu döneme kadar geçen zamanda dünyada egemen güç olmak, sizin taklit edilen ve takip edilen olmanız demektir. Sizin kültürünüz de siyasal yapınızın egemenliğine bağlı olarak dünya üzerinde etkide bulunan bir yapı kazanmıştır.

Küreselleşme, dünyanın geldiği aşamalardan en sonda olan olarak öne çıkan ve toplumsal yapıların tamamı üzerinde güçlü etkiye sahip olmayı başarmış bir olgudur. Bütün bu gerçeklerden dolayı öncelikle küreselleşmeyi açıkça izah etmek ihtiyacı bulunmaktadır. Bu ihtiyacın bir gereği olarak küreselleşmenin ele alındığı bölüme geçilebilir.

1.1. Küreselleşme

Küreselleşme olgusu; ekonomileri, kültürleri, toplumsal yapıları, nüfusun değişik kesimlerini, yeni nesilleri, siyasal sistemleri, gündelik yaşamı çok yönlü bir biçimde etkileyip dönüştürmektedir. Buna bağlı olarak insanlar ve toplumlar birbirlerinden kültür unsurlarını alıp vermektedirler. Hem

bloklaşmalar şeklinde hem de kültürel etkileşimin yoğunlaşması şeklinde geniş etkileriyle toplumlar ve kültürlerin bir halden başka hale geçişleri söz konusu olmaktadır (Talas, 2016:9).

Dünyanın son dönemlerinin en işlek kavramlarından biri olup çok fazla anlam kayması yaşamış olan küreselleşme kavramının ne olduğunun ve ne olmadığıнын; tarihsel arka planının ve sonuçlarının ele alınması gerekmektedir. Çünkü bu hususlarda bir netlik oluşturulması bir ihtiyaç niteliğindedir.

Bu netliğin ilk evvela kavramsal analizle ortaya konulması gerektiği düşünülmektedir.

1.1.1. Kavramsal Olarak Küreselleşme

Kelime kaynağı İngilizce olan küreselleşme, “globalization” kelimesinin kökü sıfat olarak top şeklinde ve isim olarak dünya modeli anlamındaki “globe”dan gelmektedir. Kelimenin başına “the” takısı gelince, “the globe”; dünya, küre, yeryüzü anlamında olmaktadır. Bundan türetilen “global” ise bütün dünyayı etkileme, yani dünya çapında manasına gelmektedir. Buradaki kullanımı, “kirlenmenin global etkileri, global kriz, global ekonomi” biçimlerinde örneklendirilebilir. Bir başka kullanımıyla global, “bir bütün olarak olayları ve olabilirlikleri (ihtimal) etkileme” şeklinde de verilebilir (Oxford Wordpower Dictionary, 1993:273). Türk Dil Kurumu sözlüğünde de global ya da küresel kelimesi “küre ile ilgili olan kürevi” şeklinde sıfat olarak verilmiş olup “dünya çapında geniş bakış açısıyla benimsenen” anlamında kullanılmıştır (Güncel Türkçe Sözlük, “Küresel Sözcüğü”, TDK). Buna göre globalleşme kelimesi de global sıfatından türeyerek, bir olayın ya da bir nesnenin dünya çapında bir etkiye sahip olur bir hal alması anlamına gelmektedir.

Küresel sıfatı, güçlü anlamıyla dünya çapında, daha gevşek olarak bütün anlamında uzun bir süredir kullanımda olmasına rağmen, küreselleşmeye günümüzde gösterilen ilgiyle beraber kullanımında yaygınlık söz konusu olmaya başlamış bir sözcüktür (Robertson, 1999:22).

Yaygın ve modern anlamda ilk olarak 1961’de literatürde yer almış olan küreselleşme kavramı, İtalya’nın otomobil ithalatında uyguladığı kotayı

arttırdığını ilân etmesinin ardından, kullanılmaya başlanmıştır (Gürlek, 2001:27). OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı)’nin bir yayınına göre ise, terim ilk kez, 1983 yılında Theodore Levit tarafından “Piyasaların Küreselleşmesi” şeklinde kullanılmıştır (Kantrow, 1985:53). Levit, uluslararası ekonomide hızlı ve büyük bir şekilde mal, hizmet, sermaye ve teknolojinin üretim, tüketim ve yatırımını kapsayan, son yirmi yılda meydana gelmiş olan büyük değişimleri karakterize etmek için kullanmıştır (Levit, 1983:92-102).

Küreselleşme düşüncesi kavramın kullanılış biçimine göre yerleşti ve küreselleşme süreci hızlı bir değişimle açıklandı. Küreselleşme, bazıları için, kapitalizmi ifade ederken, bazıları için de dünyanın batılılaşması anlamına gelmektedir. Bir kısım düşünür küreselleşmenin hibritleşmeyle birlikte heterojeniteye neden olduğunu, bir başka grup düşünürse homojeniteyi arttırdığını düşünmektedir. STK’lar küreselleşmeyi, çevre hareketi, demokratikleşme ve insanileştirme gibi pozitif sosyal gayeleri sağlayacak bir faktör olarak görürken, iş adamları artan kâr ve güç stratejisi şeklinde algılamaktadır. Hükümetlerse sıklıkla devlet gücünde artış sağlamak şeklinde anlamaktadır (Kellner, 2000).

Ayrıca, küreselleşme olgusunun emek piyasalarını etkisiz hale getirmek amacıyla, uluslararası sermaye tarafından geliştirildiğini savunanlar da mevcuttur. Üzerinde fikir birliği oluşturulamayan bir kavram olan küreselleşmeye sosyal politikacılar tepkili şekilde yaklaşırken, işletmeciler ve sermaye sahipleri olumlu yaklaşmaktadır (Keser, 2002:1-2).

Çok daha farklı olan bir bakış açısına göre, küreselleşme, çeşitli kazanımları sayesinde dünyada bir efendi-köle ilişkisi kurup; muhataplarını da bu ilişkiyi kanıksayacak bir yaklaşıma alıştırmış görünmektedir. Birer nesne haline dönüştürdükleri kölelerini gütmek için sırf ekonomi araçlarını kullanmayıp aynı zamanda askeri araçlarla da dize getirme faaliyetlerini yürüttüklerini Bosna ve Afganistan savaşları örneğinde ortaya koymuş olan bu küresel güçler, gözde olan postmodern teorileri de kendi ilkelerine göre uyarlama yoluna dahi gitmiştir. Etnisite tartışmaları, din ayrımcılığı, cinsiyet ayrımcılığı gibi hususiyetlerin dahi küresel güç telkinlerine göre dizayn edildiği söylenebilir. Küresel öznenin tuzağına düşen geri kalmış özneler kendi kimliklerini bile küresel özneye borçlu gibi davranmaktadır.

Ülkemizdeki entellektüel tartışmaların içeriği de, benzer bir biçimde, bu post ya da küresel kılığa girmiş modern özne olgusunun bir parçası niteliğindedir (Erkızan, 2002:70).

Sonuç olarak, sosyal bilimlerin her dalında yaygın kullanım alanı bulmuş olan küreselleşme olgusu, bu yönleriyle bir durumdan çok bir zihniyeti ima eder hale dönüşmüştür denilebilir (Keyman-Sarıbay, 1998:7). Dünyadaki yoksul ve zengin gurubun mevcut durumlarının devamını temin etmek için uluslararası tedbirler alınıp, uygulamaya konulması, büyük ölçüde küreselleşme ile mümkün olmaktadır.

Küreselleşmenin bugün gelinen noktada, kullanılan manasının sözlük anlamından çok uzak kaldığı söylenebilir. Küreselleşme, bugün, daha çok Kuzeyli zengin ülkelerin siyasal, toplumsal ve kültürel anlamda yoksul ülkeler karşısındaki hegemonyacı üstünlükleri anlamında kullanılmaktadır. Bu ülkelerin koydukları kurallara uyanların küreselleşme çerçevesi içerisinde değerlendirileceği, uymayanların ise, dışlanıp yok sayılacağı mantığı ağırlık kazanmıştır.

Kavramsal olarak küreselleşmenin izahının ardından tarihsel süreçte küreselleşmenin izahının yapılması icap etmektedir.

1.1.2. Tarihsel Olarak Küreselleşme

Herhangi bir mesele ele alınırken metodik olarak geçmiş, yani arka plan analizinin yapılması esas olan konumundadır. Küreselleşme kavramı da yeni bir kavram dahi olsa, kavramın sosyal bilimlerde uzun, hatta çok uzun bir geçmişi olduğunu beyan etmemiz gerekmektedir.

Sosyolojik tarihte Comte, Saint-Simon ve Marx gibi 19. Yüzyıl sosyologları, küreselleşmeyi çalışmalarında merkeze yerleştirmişlerdi. Aslında, ulus devlet örgütünün gelişim göstermesine bağlı olarak milliyetçiliğin güçlenmesinden dolayı, bu durum, klasik sosyolojinin son dönemi boyunca sosyoloji alanında özellikle karmaşık bir hal almıştır. Buna göre de, yukarıda bahsedilen klasik sosyologlar, “milletleşme” ile “küreselleşme”nin eş zamanlılığı sorunuyla karşı karşıya kalmışlardır (Robertson, 1999:32-33).

Bir başka grup sosyal bilimciler ise tarihi süreçte küreselleşmeyi değerlendirirken, küreselleşmenin yeni olmadığını, daha önceden de küreselleşme dalgalarının yaşandığını şu cümlelerle ifade etmişlerdir: Dünya kapitalizminin son iki yüz yıllık tarihine bakıldığında, iki ayrı küreselleşme evresinin gerçekleşmiş olduğu görülmektedir. Bu evrelerden birincisinin, 18. Yüzyıl sanayi devriminin teknolojik gelişmelerinin sonrasında, 1870-1914 arasında dünya mal ve finans piyasalarında etkisini sürdürdüğü dönem olduğu ileri sürülmektedir. Bu grup bilim insanlarına göre, bu döneme damgasını vuran bu ilk küreselleşme dalgasının temel özelliği, para piyasalarında ve ticaret ilişkilerinde altın standardının norm olarak kabul edilmiş olmasıdır. Bu aydınlar göre, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları ve ulus devletlerin göreceli olarak bağımsız kalkınma ve ticaret politikaları ile şekillenen 1914-1960 ara döneminden sonra, dünya ölçeğinde, yeni bir küreselleşme dönemine girildiği görülmektedir (Yeldan, 2002:8-9).

Martin Albrow'un sistematik yaklaşımı ile dünya tarihi beş aşamada bugünlere gelmiştir. Bugünkü beşinci aşama küreselleşme aşamasıdır. Albrow, küreselleşmeden önce dört evrenin var olduğunu belirtir, Albrow, bu tasnifi yaparken güncel ilgiyi de hesaba katmış gibi görünmektedir. Ona göre sosyoloji tarihinde beş evre vardır: Evrenselcilik, ulusal sosyolojiler, uluslararasılık, yerelleşme, küreselleşme (Albrow, 1990:6-8).

Bu beş aşamayı ise şu şekilde ayrıntılı olarak ele almak mümkündür (Doğan, 2003:246):

1. Evrenselcilik: Bu sosyolojik evre, doğrudan insanla ilgilenilen bir aşamadır. Bu aşamada, doğa bilimlerinden esinlenme söz konusu olmuştur. Saint Simon, küreselcilik ile toplum araştırmalarının bilimsel temele dayanması arasında bir ilişki olduğunu düşünmektedir. Evrenselciliğe temel olarak, Marks, emeğin ve endüstrinin küresel ölçekte birleşmesini, S. Simon da üretim tarzı olarak kapitalizmi almaktadır.

2. Ulusal sosyolojiler: bu dönemde bir taraftan ulusal kültürün temel özelliklerini yansıtan fikrî ürünlerin ortaya çıkmaya başladığını ve meslekî ilişkilerin büyük ölçüde ulusal sınırlar çerçevesinde kaldığını, diğer taraftan da, evrenselcilik isteklerinin azaldığını ileri sürmektedir.

3. *Uluslararasıılık aşaması*, ulusal sosyologların II. Dünya Savaşından sonra çökmesiyle başlar. Bu dönemle ilgili olarak Parsons, komünizmin kolektifliğiyle, kapitalizmin bireyciliğinin birleştirilmesiyle soğuk savaştan çıkılacağını iddia etmiştir.

4. *Yerelleşme*: Bu dönem, dünya sosyolojilerine ulusal sosyoloji uygulayıcılarının kendi sosyolojilerini yerleştirmeye çalıştıkları bir dönemdir. Bu girişimin başarılı olması, evrensel bir dilin mevcudiyetine bağlıdır.

5. *Küreselleşme*; ulusalcılıkla uluslararasııcılığın doğrudan karşılıklı etkileşiminin, diğer bütün aşamaların da dolaylı olarak sonucudur.

Tarihsel süreç ile ilgili sonuç değerlendirmesi yapılacak olunursa, şunlar söylenebilir: Geçmişteki olgulara bakıldığında, küreselleşmenin yeni olmadığı fikri daha net anlaşılmaktadır. Bütün bunlara karşılık küreselleşmenin etkileri, yaygınlığı ve yaygınlaştırılmasında kullanılan vasıtalar bakımından son küreselleşme dalgasının öncekilerle aynı ya da benzer olduğunu söylemek mümkün değildir. Daha önce gerçekleşmiş küreselleşme dalgalarıyla karşılaştırılamayacak ölçüde büyük etki ve yeniliklere dayalı olan bu değişimler birer devrim niteliğinde olmuştur. Bu devrimsel dönüşümler, önemli oranda teknolojik gelişmelerin desteğiyle ve onların tarihî seyirdeki şekillenmesiyle toplum hayatını yeniden organize etmeye zorlamaktadır.

Çalışmanın bu aşamasında küreselleşmenin sonuçları adıyla dizayn ettiğimiz konuya geçmek gerekmektedir.

1.1.3. Küreselleşmenin Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Sonuçları

Küreselleşme olgusu toplumsal hayatın her boyutuyla ilgilidir. Toplumsal yaşam ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlara sahip olmaktadır. Bu boyutların hepsi ile bağlantılı küreselleşme sonuçları toplumsal yaşamda boy göstermektedir. Buna göre küreselleşmenin hayatın bütün farklı boyutlarıyla ilgili olarak ortaya koyduğu bilançonun ele alınması ekonomik boyuttan başlayarak izah edilmelidir.

Küresel dünyada başarının sınırlarını belirleyen en önemli faktör, dünya piyasalarına açılmış malların “rekabet gücüdür” (Ekin,1998:11).

Küreselleşmede, ulusal pazarda korumacılığa, ihracat teşviklerine, ithalat sınırlamalarına, kur ayarlamalarına, finans ve faiz kontrolüne, özel teşebbüs yerine KİT'lere yer olmadığı gibi; finans, pazar ve teknolojinin yanı sıra kurumların da uluslararası kimlikler kazanmalarına çalışılmaktadır (Garih, 2000:21).

Ekonomik boyutuyla küreselleşme, uluslararası sermayenin egemenliğine işaret etmektedir. Bu egemenliğin gelişimi, bütün ülkeleri, Birleşik Amerika'yı da aşan bir konuma gelmiştir. Küreselleşme, sermaye ve onun simgesi konumundaki marka ile dünyayı, tüketiciyi ve insanları yönlendirmektedir. Uluslararası sermayenin ekonomik bakımdan egemenliği, günlük hayatta en belirleyici kriter haline dönüşmüştür. Böylece, artan bir şekilde, bütünleşen dünya ekonomisindeki rekabetin belirleyici sonucu, üretim verimliliği kavramıyla ilişkilendirilmiştir (Kongar, 2002:1).

Küreselleşme ile birlikte ekonomik yapılanmada aşağıdaki sistematik değişimler meydana gelmeye başlamıştır(Keser, 2002:11).

1 Artan rekabet, 2 Uluslararası ve bölgesel entegrasyonların önem kazanması, 3 Enformasyon teknolojisindeki gelişmeler, 4 Yeni teknolojik buluşlar, 5 Yeni oluşan pazarlardan pay kapma yarışı, 6 Ekonomik kalkınmanın itici gücünün insan kaynağı olduğunun anlaşılması, 7 müşterilerin bilinçli hale gelmesi ve 8 Uluslararası ticarete standartlara gidilmesi değişimi yansıtan önemli faktörlerdir.

Yaşanılan değişim ve dönüşüm sürecinin olumlu yansımalarına bakıldığında, bilimdeki atılımlardan üretim tarzındaki dönüşüme uzanan ve yaşamın her alanını etkileyen gelişmeler şu şekilde ifade edilebilir (Ulagay, 2001:24-25):

-Bilgi teknolojisinin ve özellikle internetin, geniş kitleleri hızla eğitip nitelikli insan konumuna getirme olanaklarını yaratmış olması,

-Bilginin sermayeden daha önemli bir faktör niteliği kazanması ve bilgi sahibi insanın, sermaye sahibinin desteğine muhtaç olmadan sivrilmeye ve zenginleşme olanağına kavuşması,

-Bu ortamda cehaleti ve yoksulluğu kısa sürede ortadan kaldırma olanağının büyük ölçüde artması,

-Bilgi teknolojisini kullanabilen insanın her alanda istediği bilgiye erişerek kendisine mal ve hizmet sunan firmalar karşısında yeni bir güce kavuşması ve bu olgunun firmaları tamamen müşteri odaklı davranmaya zorlaması,

-Tarım gibi geleneksel yöntemlerle üretimin sürdüğü alanlarda bile bilgi teknolojisinin olanaklarını kullanarak rasyonel üretime ve pazarlamaya yönelmenin mümkün hale gelmesi,

-Bilgi teknolojisi ve genetik bilimi gibi alanlardaki atılımların tıpta yeni gelişmelere yol açması, daha uzun ve daha sağlıklı yaşama yolunun açılması,

-Bilgi teknolojisinin insanlara sanal dünyalar kurma olanağı sağlayarak maddi hayatın ötesinde bir hayat alanı yaratma ufkunu açması,

-Teknolojideki gelişmelerin, istenirse çevreyi daha az kirleten üretim ve tüketim yöntemlerini geliştirmesi ve insanlığın hizmetine sunması,

-Küreselleşmenin sınırlar ötesi bilgi ve kültür paylaşımı olanağı yaratması ve bu paylaşım sonucunda yeni ürünler, yeni sanat ve edebiyat yapıtları doğması olasılığının büyük ölçüde artması,

Robertson, küreselleşme ekonomi ilişkisini “tüketimci küresel kapitalizmin giderek dünya çapındaki evrenselci arz ile yerel, tikelci talep arasındaki bağlantı çerçevesinde temalaştırılan tikel-evrensel ilişkisinde gizlendiği” şeklinde ifade etmektedir. Yine ona göre çağdaş piyasada kültür ve ekonomi giderek artan bir tarzda iç içe geçmektedir. Çağdaş kapitalizmin yarattığı tüketiciler giderek daha çok, ürünlerin özelleşen bölgesel, ulusal, etnik, sınıf ve toplumsal cinsiyet pazarlarına – yani mikro pazarlamaya-uyumlu hale getirilmektedirler (Robertson, 1998:103).

Küreselleşmenin ekonomik alanda dünyayı zorladığı üç gelişme söz konusudur (Ülsever, 2000: 46):

1. Devasa şirketlerin kendi aralarında yaptıkları evlilikler,
2. İnternet ağırlıklı bilgi teknolojisinin önlenemez yükselişi,
3. Tarım sektörünün uluslararası piyasa ekonomisine, yani küreselleşmeye açılış sancıları

Bunların da dünyanın tek pazara yönelik “büyük bir köy” olma yolunda geri dönülemez bir ilerlemeyi (Ülsever, 2000:44) sağlayan faktörler olarak yerlerini aldıkları söylenebilir.

Ağırlıklı sonuçları ekonomik hayatta gözlemlenen küreselleşme olgusunun sosyal sonuçlarını da aşağıdaki gibi sıralayabilmek mümkündür:

Toplum hayatında getirdiği olumlu fırsatların yanında birçok olumsuz sonuçları da ortaya çıkaran küreselleşme gerçeği, bu çift yönlü etkisiyle son derece önemli toplumsal sonuçlara haizdir. Dünyada mevcut olan geri kalmış toplumların, her geçen gün ileri sanayi toplumlarının çok gerisinde kalmaları en başta gelen olumsuz gelişmelerdendir. İlâve olarak, geri kalmış toplumların tabakalaşma yapısında, çok daha büyük dengesizliklerin oluşunu söz konusu olmuştur. Küreselleşmenin, büyük oranda geri kalmış toplumlarda tüketim kültürünü kamçılayan etkileriyle, bireyler üzerinde sosyal ve kültürel değerlerin önemini azaltıcı, hatta tahrip edici sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Bilim adamları arasında dünyadaki zengin ülkeler ile yoksul ülkeler arasındaki makasın iyice açıldığı konusunda bir fikir birliği mevcuttur. Öyle ki, bu dengesizliklere önlem alınmadığı takdirde, aradaki farkın artacağı açıktır (Şenses, 2001:20-21).

Değer hükümlerinin sarsıntıya uğramasıyla, toplum için önem arzeden meseleler karşısında duyarsız yeni nesillerin yetişmesi söz konusu oluyor.

Küreselleşme olgusu ile birlikte elde edilen kazanımlarla haber alma imkânlarında artışlar ve kolaylıklar oluşmuştur. Bu sayede coğrafi mesafeler anlamını yitirmiştir (Harvey, 1989:213). Bunun da etkisiyle Marshall

McLuhan'ın dünyanın küçülmesi olarak öne sürdüğü “küresel köy” yaklaşımı ile ifadesini bulan değişim bilgilenmenin artışı anlamına gelmektedir.

Bir diğer sosyal sonucu ile küreselleşme, sosyal münasebetlerin “sanal” ortamlarda gerçekleştirilmesini sağlamıştır. Yüz yüze ilişkilerin yerini alan bu tür ilişki tarzları, zaten yalnızlaşmış olan bireyin birtakım şeyleri paylaşma ihtiyacını görmediği, tanımadığı insanlarla kablolu ortamlarda gerçekleştirdiğine tanık olunuyor. Sanal ortamlarda kişilik haklarının daha yaygın, kolay ve arzulanmaz bir şekilde tehdide maruz kalmakta olduğu söylenebilir.

Modern dünyadaki milliyetçiliklerde Küreselleşme ile birlikte de değişme meydana geldiği görüşü hâkim olmaya başladı (Wallerstein, 1984.166-167). Bu da küreselleşmenin sosyal sonuçları arasında yer alan bir husustur.

Çalışma hayatında GATT'a imza atılmış olmasına rağmen, Kuzeylilerin kendi menfaatlerine olarak tek taraflı indirim uygulamaları yapmakta oldukları görülmektedir. Buna karşılık kendilerinin uyguladığı kotaları indirmemektedirler. Böylece, global krizler ortaya çıkmakta ve sonuç olarak işsizlik oranı artmaktadır. İşsizlik oranındaki artışa paralel olarak da, suçluluk ve intihar olaylarında da artışlar meydana gelmektedir.

Toplumsal yaşamda toplumun sahip olduğu olması gerekenleri kültürel yapı diye anlatılır. Bu iç içe bir durumu ifade eder. Bu iç içelik kültür ile sosyal yaşamı birlikte yoğurma eğilimi anlamına gelecektir. Sosyal anlamdaki küreselleşme sonuçlarından sonra kültürel sonuçlara bakmak gerekecektir.

Küreselleşme ile kültür karşılıklı ilişki ve etkileşim halindedir. Kültür, küreselleşme üzerinde bizzat dönüşümleri meydana getirmede etkili olmasıyla küreselleşme de büyük dönüşüm ve değişimlerle kültürü etkileyen bir yapı kazanmıştır. Sonuçta, küreselleşme olgusuna önderlik eden toplumların kendi hayat tecrübesi ve sahip oldukları bilgileri bir kültür unsurudur.

Yaşam biçimi bakımından, toplumların gittikçe birbirine benzemesi ya da bir başka deyişle “Amerikanlaşması” şeklinde bir değişim meydana

gelmiştir. Dünya ticaret, kültür ve sanayisi görünüş, doku ve ses bakımından Amerikan etkisi taşımaktadır(Kültür küreselleşiyor, 2002:1).

Küreselleşmenin kültürü homojenleştirdiğini ve günlük yaşamda daha zengin olanların, daha fakir olanların bölgesel ve yerel özelliklerini ve geleneklerini tahrip ettiğini düşüncesiyle pek çok bilim insanı küreselleşmeyi eleştirmektedir. Bu şekildeki bir etki, bir bakıma dünyada yeni-koloniciliğin etkinlik kazanması ve kendini göstermesi demek oluyor. Küresel kültür; yükselen yaşam tarzı, artan tüketim, dünya çapında alınan-satılan ürünler ve ulusal, yerel ve küresel ölçekteki kimlikleri kapsayan boyutlarıyla olumlu yaklaşanların getiriler diye ifade ettiği hususlar olmaktadır (Kellner, 2010:9-12).

Küreselleşme dünyada ekonomisi, ideolojisi ve siyasal pratikleriyle giderek bütünleşen ve homojenleşen bir yapı oluşmakta ve bunun yanı sıra bilgi teknolojisinin yarattığı fırsatlarla artık küreselleşen bir kültür oluşturmaktadır (Koray, 1997:23-29). Küreselleşme tezlerinin en önemli temsilcilerinden olan Roland Robertson, dünyanın giderek küçülen ve tek dünya olarak tanımlanan hale geldiğini, ulusal olarak kurulmuş toplumlarınsa daha fazla çok kültürlü şekle büründüğünü ifade etmektedir (Robertson, 1999:99-100).

Ritzer, küreselleşmenin kültürel sonuçlarını dünyanın Mc.Donaldslaşması şeklinde ifade edilebilir. Bu duruma göre dünyada aynı biçimde yaşama yaygınlık arz etmeye başlamıştır (Ritzer, 1993). Mc Donaldslaşma ile ilgili olarak Ritzer'in üzerinde kapsamlı olarak durmadığı bir boyutun daha olduğu görülmektedir. Buna göre, hamburger sadece fiziksel bir nesne olarak tüketilmemekte; aynı zamanda kültürel bir tezahür ve günlük hayatın belli bir biçimidir. Bütünüyle Amerikan olan ve Amerikan türü yaşantının etkilerini yaygınlaştıran hamburger, uzun süre tek merkez olarak kalan bir yerin (Amerika'nın) ürünüdür. Bundan dolayı, çevrede yaşayanlara merkezin gücünü gösteren psikolojik etkiyi kültürel mesajla takdim etmektedir. Amerikan tarzı yaşamın diğer ikonları da Marlboro, Coca-Cola, Hollywood, Susam Sokağı, Rock müziktir.(Aslanoğlu, 1998:133-135).

Sosyal bilimcilerden önemli bir kısmı küreselleşmenin getirdiği ciddi kültürel sorunlardan birinin de “millî kimlik krizi” olduğu görüşündedir (Eroğlu, 1999:149-150).

İbrahim Canbolat’ın tespitlerine göre, küreselleşmenin kültürel sonucuyla ilgili olarak, pratikte tanık olunan küreselleşmenin evrenselleşmenin aksine, özgüven duygusu önemli oranda silikleştirmektedir. Ona göre, küreselleşme, merkez dışındaki düşünce üretimini anlamsızlaştırmaktadır (Canbolat, 2002:27-29).

Küreselleşmenin kültürel sonuçlarından biri de, küreselleşmenin tüketim merkezli bir toplumun tetikleyici olduğu meselesidir. Çünkü küresel sistem yaklaşımçılarına göre, küresel kültür, en belirgin özelliğiyle “tüketim kültürü”dür. Küresel sistem savunucuları, insanın değerini insanı satın alma gücüne göre belirleyen anlayışta olmaktadır. Küreselleşmenin etkisiyle, ihtiyaç dışı tüketim toplumlarında yaygınlaşmaktadır. Bir bakıma, adamdan sayılmak için alışveriş yapmak gereklidir gibi bir psikolojik tatmin anlayışı insanlar üzerinde etkili olmaktadır(Eroğlu, 1999:151).

Küreselleşmenin bir diğer önemli sonucunu ise küreselleşmenin kültür emperyalizmine neden olduğu söylenebilir. Bunun sayesinde, millî değerlerin özellikle ve öncelikle tartışmaya açılmakta olduğu anlaşılmaktadır(Erdoğan, 2002:2).

ABD’nin önde gelen düşünürleri, küresel güçlerin başını çeken kendi çok kültürlü yapılarının geride kaldığını, parçalı kültürel yapının ortadan kalktığını, etnik uyanışın temel modeli olmaktan çıktığını öne sürerken (Geertz, 1986:114-115), kendi federal devletlerini ulus devlet gibi değerlendirip, yapılarının birliğini sürdürme konusunda ne kadar duyarlı olduklarını ortaya koymaktadırlar. Onlara göre, bölünme, parçalı yapıya büründürülme sadece geri kalmış toplumlara has olmalıdır.

Küreselleşmenin, kültürel sonuçları hakkında; Yeni Dünya Düzeni’nin, parçayı, mahallî olanı, bireyi ön plana çıkarmakta olduğu, bireylerin toplumdan soyutlandığı, sosyal devlet anlayışını reddetmek suretiyle millî sermayeyi ve coğrafyayı vatansızlaştırıp milletleri kalabalıklaştırdığı; millî devlete reddedip yeni kabileciliği özendirdiği söylenebilir (Erkal, 2001:38).

Ekonomik, sosyal ve kültürel sonuçlarıyla dünyadaki dönüşümü anlatan küreselleşmenin sosyolojik olarak analizinden sonra kavramsal olarak kültür konusunu ele almak icap etmektedir.

1.2. Kültür

Bir milletin yaşama tarzı (Geertz, 2010:18-19) diye ifade edilen kültür, toplumsal hayatın olması gerekenlerini anlatır.

Bir başka anlatımla kültür; “tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin” demektir(Güncel Türkçe Sözlük, “Kültür Sözcüğü”, Türk Dil Kurumu).

İnsanların yaşadığı toplumda öğrenme yoluyla kazandıkları (Arslantaş, 2008:106-107) itikatlar, inançlar, anlayışlar, alışkanlıklar ile birlikte, toplumsal yapının içinde bulunan insanların ilişkiler sistemi, yapmış oldukları yollar, köprüler, barajlar, havalimanları, sıralar, tahtalar, masalar, aletler, yapılar, teknikler vs. hep kültür unsurudur.

Bir insanın kafasının içindeki düşünceler, felsefi anlayışlar, bir tablo, bir piyes, bir roman, bir tiyatro eseri vs. hep kültür ürünü olma özelliğini taşımaktadır.

Sosyal bilimler literatürünün diiplinlerarası işlek kavramlarından ve çok fazla kullanımı söz konusu olan kültürün kavramsal analizinin bu aşamada yapılması önem arz etmektedir.

1.2.1. Kavramsal Olarak Kültür

Köken itibariyle Latince “cultura/ae” kelimesine dayanmakta olan “kültür” kelimesi, Türkçe’de “toprağı işleme” “ekip biçme”, “çiftçilik”, “tarım” anlamına gelmekte ve bu anlamdan dolayı yerleşikliği ifade etmektedir. Bu kelime hususileştirilmek suretiyle, ilkel kültür, ileri kültür, beşeri kültür, teknik kültür, yerleşik kültür, aşiret kültürü, kültür kavimleri, tabiat kavimleri vb. olmak üzere de kullanılmıştır(Durmuş, 2014:3).

Antropologların yapmış olduğu bir araştırmaya göre kültürün 164 tanımı olduğu anlaşılmıştır. Bu izahlardan da anlaşılacağı gibi kültürün tanımlanması önemli bir problemdir. Kültürün tanımlanabilme durumu ile ilgili farklı görüşler mevcuttur. Tanımlanabilme hususu ile bağlantılı ayrışma durumunun aksine, kültürün yaşamdaki her şeyi kapsadığı konusunda bir uzlaşmanın da olduğu ayrı bir gerçekliktir. Her ne kadar da tanımlanması güçlüğünü ifade etsek de, tanımlanamayacağı sonucuna varmamaktayız. Nihayetinde bazı önemli tanımları yaparak bu tartışmayı bağlayabilme şansımız bulunmaktadır: Bir tanıma göre kültür, “geleneksel fikirler ve bunlara bağlı olan değerler”, başka bir tanıma göre kültür, “ğrenilmiş davranışlar bütünü”, bunlardan farklı bir tanıma göre kültür, “paylaşılan semboller ve anlamlar”dır (Kağıtcıbaşı, 2007:36-37),

Kültürün tanımları ile ilgili belirli bir sistematikte hareket edecek olursak, kültürü şöyle ifadelendirmemiz mümkün olacaktır: En kapsamlı tanıma göre kültür “bir milletin yaşama tarzı”dır (Geertz, 2010:18-19). En çok başvurulan tanıma göre kültür, “bilgi, iman, ahlak, hukuk, örf ve adetleri ve insanın toplumun bir yesi olarak sahip olduğu bütün diğer maharet ve alışkanlıklarını da kapsayan karmaşık bir bütün”dr. Nihai bir tanıma göre ise kültür, “insanın insan tarafından tesis edilmiş çevresini” ifade etmektedir.

Aslında kültürün tanımlanmasının insanı tanımlamak olduğu konusunda da görüşler bulunmaktadır. Bir anlamda insanın ne olduğunu kültürü yorumlama biçimi ortaya koyacaktır(Karşlı, 2016:44). İnsanın ortaya koymuş olduğu maddi ve manevi her şeyi anlatan kültür, insanın sosyal öğrenme sonucu edindiği davranış, norm ve anlayışlarının kendisi olmaktadır.

Günlük kullanımındaki kültür ile antropoloji, sosyoloji ve sosyal antropolojideki anlamı arasında önemli farkların olduğu açık olan kültürü daha net bir biçimde ortaya koyabilmek için bu ayrıma da açıklık getirmek gerekmektedir. Günlük dilde kültür, kültürlü insan ifadesinde anlamını bize takdim etmektedir. Buna göre, “kültürlü insan” okumuş, aydın, mürekkep yalamış, dirsek rtmş insan anlamına gelmektedir. Buna karşılık antropolojik ve sosyolojik anlamıyla kültürlü insan aydın, okumuş, görgülü, bilgili insan demek olmamaktadır. Bu bilimlere göre bütün insanlar kültürlü olmaktadır. Bir tropikal adadaki yerli kabile mensubu insan ile New York’ta yaşayan ortalama bir ABD’li insan aynı şekilde kültürlü olur. Bir anlamda

dünyanın her bölgesindeki insan kendine özgü bir kültüre sahiptir. Bu sahip olunan kültürün hepsi de aynı anlamda değerli ve özeldir Broom-Selznick-Broom, 1984:52-55).

Antropoloji, sosyoloji, sosyal antropoloji, psikoloji, sosyal psikoloji ve siyaset bilimi alanlarının en çok kullanılan kavramlarından olan kültür, bir toplumun olmazsa olmazları arasındadır. Her toplumun kendine özgü yaşama biçimi içinde insan tarafından yaratılan her şeyi ifade eden kültür kavramının somut ve soyut varlıklarla bağlantılı farklı görüntüleri mevcuttur.

Çalışmanın bu aşamasında kültürün bu boyutlarının ifadesi olan kültürün biçimlerini değerlendireceğiz.

1.2.2. Kültürün Biçimleri:

Kültür, maddi ve manevi kültür adıyla iki biçimde karşımıza çıkmaktadır. Somut karakterli olan kültürel unsurlara maddi kültür ya da medeniyet adı verilirken, soyut karakterli ve toplumsal yapıyı diğer toplumsal yapılardan farklı ve özel kılan kültür biçimineyse, manevi kültür veya milli kültür ismi verilmektedir (Zencirkıran, 2018:60). Toplumlarda insana özgü olan inançlar, değer yargıları, alışkanlıklar, örf ve adetler milli kültüre örnek iken; yollar, köprüler, barajlar, okullar, araçlar, kitaplar vs. ise medeniyet ya da maddi kültüre özgü örnekler olarak öne çıkmaktadır.

Toplumsal yapıların gelişimi, büyük oranda, toplumdaki kültürün değişimine bağlıdır. Kültürün bir halden başka bir hale geçişi diye ifade edebileceğimiz kültür değişmesi (Turhan, 1987:25-26), toplumlar için bir ihtiyaç niteliğindedir. Zaman değişir, kültür değişir; koşullar değişir, kültür değişir; nesiller değişir, kültür değişir. Hâsılı, değişmeyen tek şey değişimin kendisi olduğu için, kültür de değişecektir. Kültürün değişimi kaçınılmaz olacaktır.

Kültürlerin maddi ve manevi biçimleri var olsa da, bunlar varlık olarak ayrı ayrı özellik taşıyıcılar da birbirleriyle iç içe durumdadır. Yani bir kültürün maddi formuyla manevi formu birbirinden bıçak ile kesilir gibi ayıramazlar. Maddi ve manevi unsurlar birbirini sürekli etkileyen bir yapıda olup, ait oldukları toplumsal yapıların karakteristik vasıflarına göre gelişim göstermektedirler. Bir kültür unsurunun maddi olanını aldığımızda, onun

manevi boyutlu olanı reddetmiş olmuyorsunuz. Etkileri bakımından düşünülüğünde, beraber alıp ondan etkilenme ihtimaliniz çok kuvvetli olacaktır. Bir bilgisayarın yazılımlarını üreten Bill Gates'in ait olduğu Amerikan toplumunun kültürü reddedilecek değildir. Alınınca ikisi beraber alınacaktır.

Kültürlerin maddi ve manevi yönleriyle beraber yaşadığını ve bunların soyutlanamayacağını ifade ettikten sonra kültürlerin karakteristik vasıfları diye de adlandıracağımız kültürlerin özellikleri mevzusuna geçmek icap edecektir.

1.2.3. Kültürün Özellikleri

Kültür, sahip olduğu özellikleriyle varlığını sürdürür ve bununla da kalmayıp toplumun da yaşamasını temin eder. Bir kültürü başka kültürlerden görelî olarak farklı ve özel kılan yönlerine kültürün özellikleri diyoruz.

İçinde yaşanan toplumun karakteristik özellikleri, yaşanan coğrafya, yaşayan insanların anlayışları, kapasiteleri, eğitim durumları, hangi etnik kökenden geldikleri kültürün başka kültürlerden farklı yönlerini ortaya çıkarmaktadır.

Kültür günlük dildeki anlamı ile antropolojik ve sosyolojik kullanımındaki manası bakımından farklıdır. Günlük dildeki kültür; çok bilgili, terbiyeli, sözü dinlenir, sanattan edebiyattan anlayan, iyi eğitim görmüş sanatla, edebiyatla ilgili bir kavramdır. Antropolojik ve sosyolojik anlamda kültür en basit ifadesiyle insanoğlunun öğrendiği, geliştirdiği ve kendisinden sonraya bıraktığı her şeye denir. Bu herşeyin içinde bilim de, sanat da, hukuk da bulunmaktadır. Bu yönüyle kültür kavramı çok geniş bir içeriğe sahiptir. Bazı şeyleri doğrudan alıyoruz, ama bazı şeyleri de öğreniyoruz. İşte, o öğrendiğimiz her şey kültüre girer(Güvenç, 2002:1-2).

Bilinen en ünlü sosyal antropologlardan Bronislaw Malinowski, kültürün temel özelliklerini bizlere şu şekilde sunmaktadır: “İnsanın ve ırkın organik ya da temel ihtiyaçlarının karşılanması her bir kültüre yüklenen koşullar dizisinin asgarisidir. İnsanın beslenme, üreme ve sağlığı koruma ihtiyaçlarından doğan sorunlar çözümlenmelidir. Bunlar yeni, ikincil ya da yapay bir çevre yaratılarak çözülür. Kültürün kendisinden ne daha çok, ne de daha

az olan bu çevrenin sürekli biçimde yeniden üretilmesi, sürdürülmesi ve yönetilmesi gerekir. Bu durum, terimin en geniş anlamıyla, topluluğun kültürel düzeyine, çevreye ve gurubun verimliliğine dayanan yeni bir yaşam standardı yaratır. Ama kültürel bir yaşam standardı, yeni ihtiyaçların ortaya çıktığı ve yeni buyrukların ya da belirleyicilerin insan davranışını zorladığı anlamına gelir. Açıkçası, kültürel gelenek bir kuşaktan sonrakine aktarılmalıdır. Her bir kültürde eğitsel nitelikli yönetimler ve mekanizmalar bulunmalıdır. Her kültürel başarının özü işbirliği olduğuna göre düzen ve yasa sürdürülmelidir. Her toplulukta töre, ahlâk ve yasayı doğrulayan düzenlemeler olmalıdır. Kültürün maddî temeli yenilenmeli ve işler durumda tutulmalıdır. Bundan dolayı da, en ilkel kültürlerde bile, bazı ekonomik örgütlenme biçimleri kesinlikle gereklidir.”(Malinovski, 1990:39-40).

Kültürün özelliklerini Claud-Levi Strauss ve G.P.Murdock’a göre aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Arslantürk-Amman, 2000:246):

“1- *Kültür ihtiyaçları tatmin edicidir*: Kültür, beşeri ihtiyaçlarımızdan olan din, sanat, mesken, gıda, dinlenme, giyinme ve konuşma gibi ortak ihtiyaçları cemiyet vasıtasıyla karşılayıcıdır.

2- *Kültürel değerler toplumsaldır*: Teşkilatlanmış gruplarda, birliklerde ve toplumlarda meydana getirilir ve paylaşılır.

3- *Kültür sonradan kazanılır*: Doğumdan sonraki hayat ve diğer insanlarla ilişkilerle, öğrenme sonunda kazanılır. Böylece, kültür öğrenme ilkelerine dayanmak mecburiyetindedir.

4- *Kültürü meydana getiren unsurlar belirli bir düzen ve harmoni içindedir*. Toplum üyeleri tarafından benimsenen tutum ve davranışlardan meydana gelmiştir.

5- *Kültür değişir*: Toplumlara arası ilişkilerden dolayı kültür değişmektedir. İnsanlar arası ilişkiler arttıkça ekonomik, sosyal ve psikolojik şartlarda değişimler meydana gelir. Bu durum kurumlarda değişmeyi de beraberinde getirir. Değişimler ise, bazen pozitif, bazen de negatif olarak karşımıza çıkar.

6– *Kültür bir ölçüde birleştiricidir.* Çünkü elemanlarıyla beraber, bir düzen meydana getirir. Daha önce kazanılmış kültürel değerlere, yenileri ilâve edilir. Bu durum ise, her toplumda farklı olarak görülür.

7- *Kültür devamlı olup geçmişten güç alır.* Kültürün devamlılığını sağlayan temel faktör dildir. Bundan dolayı kültür sadece insana ait bir özelliktir. Çünkü insan, önceki nesillerden öğrendiği bilgi ile kazandığı davranış ve alışkanlıkları bir sosyal miras olarak geleceğe aktarma gücüne sahiptir. Bunun için kültür denilince örf ve adetlerle, toplum hayatını düzenleyen kurallar yani töreler akla gelir. Bu faktörler aynı zamanda kültürün devamını da sağlar.

Özellikleri bu şekilde özetlenebilecek olan kültür, insana mahsus bir bütünlük olup, insan topluluklarının sahip olduğu ve yarattığı şeylerin hepsidir. Sosyolojik açıdan kültür değerlendirmesinde, bir ilkel Afrikalı yerli, bir Eskimo, bir eski Romalı, ya da reklam firması yetkilisi bir Amerikalı insan eşit olarak insandır. İnsanlar incelendiğinde, ilkel ya da modern olsun, hiç kimsenin tam olarak bir kültürü tecrübe etmiş olmadığı ortaya çıkmıştır. Antropolojik, sosyolojik ve sosyal antropolojik çalışmalar, davranıştaki düzenlemeleri tarif etmeye çalışır ve bunları gözlemler dizisi üzerine temellendirilir. Herhangi bir özel olaya ait davranış teşhis edilir fakat düzenli tekrarlanan numune davranış vurgulanır örneğin yabancı kültürden bir sosyal bilimci Amerikan kolej sınıflarını inceleyebilir. Bu incelemeyi epey bir dönem incelemeye devam ettikten sonra, nizamların olduğunu görür: Törenlerin başlama işareti olduğunu ve zil sesiyle son bulduğunu, teşhis eder. Bir ferdin yaş, konuşma frekansı, elbise stili ve hareket özgürlüğü gibi pek çok bakımlardan farklı olduğunu öğrenir. Gözlemci birbirleriyle uyumlu olan üyelerin bile, çok daha farklı yönlendirildiğini görebilir (Broom-Selznick-Broom, 1984, 52-53). Kültür belirli ve özel ilgi alanlarıyla sınırlandırılmaz; bütün insan aktivitesinden çıkarılan davranış yollarını kapsar. Eskimoların yaşama düzenleri, Avustralya yerlileri ya da Navalolar, Avrupalılar ve Amerikalıların incelenmiş kültürleri kadar, bir kültür parçasıdır. Kültür sadece sanat, müzik ve edebiyat, teknik ve metotlarını kapsamaz, aynı zamanda çanak-çömlek yapmak, elbise dikmek ya da evler inşa etmek için kullanılanları da kapsar. Kültür ürünleri arasında komik kitapları ve Leonardo de Vinci'nin tablosu ve Johann Bach'ın müzik parçası ile popüler sokak müziğini de gösterebiliriz. Antropolog, kültürü, popüler kullanımındaki gibi

“kültürsüz karşısında kültürlü” şeklinde birbirinin aksi yönde kullanmaz. Sosyologlar da, temel olarak normları ve insan davranışlarının standartlarını açıklayan kültür konularıyla ilgilenmektedir (Broom-Selznick-Broom, 1984:52-55).

Kültürler kullanıldığı ölçüde gelişir ve bunun yanı sıra, başka kültürlerle temas kurarak, mevcuduna yeni şeyler ilâve ederek yaşama imkânına sahip olur. Aksi hallerde yaşayamaz, ölür (Yediyıldız, 2002:3-4). Nihayetinde kültürü var kılan özellikleri olmaktadır. Bir kültürün, hem başka kültürlerden ayırdedilmesini, hem problem çözme ayrıcalığını, hem de topluluk halinde yaşayan insanlara özgü oluşunu özellikleriyle anlama şansımız bulunmaktadır. Kültürleri ait oldukları topluma has ve onlara özgü, yegâne kılan meziyetleridir. Eğer bir kültürün yaratıcılık vasıfları varsa, söz konusu kültürün ortaya çıkardığı eserlerin farkı anlaşılacaktır. Yani ürettiği kültür unsuru Pazar değeri yaratacak kadar önemliyse, alıcı bulacaktır ve doğal olarak da bu özelliklere haiz olmayan kültürlerin yerini alacaktır.

Kültürün özelliklerinden sonra siyasal iletişim meselesi açısından en fazla öneme sahip olan kültürel etkileşim bahsini ele almak gereklidir.

1.2.4. Kültürel Etkileşim

İçinde yaşanan toplumun bir parçası olarak muhatap olunan insanlar ve iletişim araçları vasıtasıyla ilişki içinde bulunan bireyler, gruplar, kurumlar ve toplumsal yapılardan etkilenme ve bunları etkileme durumlarının aynı anda yaşandığı vaziyete kültürel etkileşim diyoruz. Yani kültür alışverişinin söz konusu olduğu hale kültürel etkileşim demek mümkündür.

Bir kültürün gıdasını alış veriş imkânı olup olmaması durumu belirleyeceği için kültürlerin yaşamasının yollarından birini etkileşim oluşturmaktadır. Bu etkileşim sayesinde kültürler değişir, gelişir ve bunun sonucunda da yaşama imkânı elde ederler. Kapalı havzalarda kalan kültürel yapıların değişme ve gelişme imkânı olmadığı için yaşamlarını sürdürme şanslarının da kalmayacağı açıktır.

Kapalı kalmamak da kültürün farklı kültürlerle temas kurma imkânlarına bağlı olarak gerçekleşen bir olgudur. Bir kültür başka kültürlerle alışveriş yapma imkânı olduğu ölçüde gelişme şansı yakalayabilecektir. Bu

temas sonucu ortaya çıkan etkileşim kültürleri aktarma ve yaşatma imkânı sunabilecektir.

Kültürlerin birbirinden birtakım unsurları alıp vermeleri ve birbirleri ile iç içe geçişleri eskiden savaş, istila, seyyah ziyaretleri vs. gibi yollarla gerçekleşirken, daha sonraları kitle iletişim araçları ve internet gibi araçlarla gerçekleşir hale dönüşmüştür.

Kültürel etkileşimi yaratan kültürel temas kaçınılmaz olmasına rağmen, illa olumlu neticelerle baş başa bırakacak türden bir faktör olarak yaşamda yer tutacak değildir. Bazen olumsuz sonuçları da içinde barındıran yapıda olmaktadır. Değişim kültürün yenilenmesi, kendini reorganize etmesi şeklinde olduğu gibi, yeni çatışmalara neden olmak gibi de insanlara etkide bulunabilmektedir.

Çoğunlukla medya, internet medyası gibi araçlarla kültürün serbest bir biçimde değişime uğramasını ifade eden kültürel etkileşim sonucunda insanların haber alma imkânları artmış bunun sonucunda antidemokratik anlayışlarla toplumlara müdahale etmek zorlaşmış, çabuk ve kolay bir biçimde ihtiyaçlara erişim mümkün olmuş, kültürlerin birbirine benzemesinin yolu açıldığı için anlama ve anlaşma yolu daha çok artmış, giyim kuşam tercihlerinden tutalım da yaşam biçiminin pek çok yönünde dünyanın çok farklı yerlerinde yabancılık çekilemeyecek ortak kültürel mirasların sayısı artmış, bilgi ve veri paylaşımı daha rahat, daha kolay ve daha süratli olmaya başlamış, yeni buluşlar ve keşiflerin sonucunda elde edilecek faydalarda imkâna erişimi daha mümkün kılan anlayışların gelişimi söz konusu olmuştur. Bütün bu olumlu kültürel etkileşim sonuçlarının yanı sıra bireylerin teknolojik bağımlılığının artması, kullanılan teknolojik aletlere esir olma, asosyal varlıklar haline dönme, birlikteliklerin önemini yitirmesi, ilişkilerin çok zayıf hale dönmesi, insanların tüketim nesnelerinin kölesi olması, markaların cazibesinin değerlerinin önüne geçmesi gibi olumsuz sonuçları da yaşamımızda yer edinmektedir. Bu çift yönlü etkiyi biraz açacak olursak şu ifadeleri beyan etmek gerekecektir: Farklı kültür ve toplumları birbirine yaklaştıran ve benzeştiren kültürler arası ilişki ve etkileşimin artışı temin eden teknolojik gelişmeye bağlı yapısal dönüşümler olmuştur. Bu durumu, **“Dünyanın Mcdonaldslaşması”** diye ifade eden Sosyolog Ritzer bir tür Amerikanlaşma eğilimi olarak tanımlamıştır. Kültürlerarası yakınlaşma ile

toplumların çoğunda benzer bir yeme-içme, giyinme, eğlenme alışkanlıklarını içeren yaşam biçimi gelişmiştir. Amerikan kültürü, aynı kapitalizmin bütün ekonomi piyasalarını egemenliği altına aldığı gibi, bütün toplumsal yapıları istila etmiştir. Amerikan kültürünün bu yaygınlaşma eğiliminin yanı sıra, insanların haber alma imkânı bakımından ortaya çıkan avantajı her insanın yaşamında kolaylaştırmalar sağlamıştır. Dünyanın her yerinde ortaya çıkan olaylar hemen BBC ve Reuters'in kayıtlarına eskiye göre daha kolay bir biçimde girebilmektedir. 4.5 G gibi teknolojilerle öğrenci hareketleri gibi hadiseleri, olay mahallinde bulunan insanlar, birer muhabir gibi kaydedip haber ajanslarına uydu marifetiyle anında geçebilmektedir (Talas, 2018:87-88).

Paranın serbest dolaşımı çok daha kolay, pratik ve ucuz hale gelmiş olduğu için, insanlar, parasını, anlık ileti marifetiyle, bir hesaptan başka bir hesaba, bir borsadan başka bir borsaya çok kolay, ucuz ve pratik bir biçimde aktarabilmektedir. Bu kolaylıkları sağlayan teknoloji imkân ve fırsatlardan dolayı, e-ticaret yoluyla alışveriş yapmak, yaygınlık kazanmış ve bu daha kolay ve ucuz yol ağırlık kazanmayı başarmıştır. Para ile temas kurmadan gerçekleştirilen internet bankacılığı, paranın kendisini taşımanın çalınma risklerinden kurtularak hesaptan hesaba para aktarılabilmesine imkân sağlaması açısından da ayrıcalıklı olmaktadır. İnternetin sunduğu online imkânlar ile otobüs, uçak, tren ve otel biletleri daha pratik ve karşılaştırmalı bir analizle satın alınabilme imkânına kavuşmuştur. Bu sayede alışverişteki zaman sınırlaması da ortadan kalkmış her an bunu yapabilme avantajı önemli bir ayrıcalık kazandırmıştır. Bu önemli gelişmeler sayesinde dünya küçülüp **“Marshall McLuhan’ın deyimiyle küresel bir köy”** olmuştur. Saymakla bitirilemeyecek kadar çok olan bu olumlu gelişmelerinin yanı sıra, elektronik iletişim devriminin olumsuz getirileri de bir o kadar çoktur. Bireyin sanal âleme sıkışıp kalan varlığı bu etkinin olumsuz sonucu olarak en başta verilecek örneklerdendir. İnsanların, kendini ifade etmek için, sanal âlemdeki iletişimi yüzyüze iletişimden daha çok tercih ettiği görülmektedir. İnsanların önemli bir kısmının, dert ve sıkıntılarını, binlerce kilometre uzakta bulunanlara daha kolay aktarması durumu, bu döneme has karakteristik bir özellik olarak kendini gösterirken, daha yakınındaki insanları ihmal eden bir anlayış egemen olmaktadır. Bu durum, uzaktakine bağımlılığın etkisinde kalan insanın yeni bir hastalığı olarak dikkat çekmektedir. Sanal âlemin

etkisiyle, gerçek dünyadaki ilişkiler bozulup insanların yaşamını tehdit eden bir hal almaktadır. Aile yapısının artan ihmallerle bozulması sonucunda, boşanma oranlarında artış olmaktadır. Bunlardan ayrı olarak, mesajların yanlış algılanması sebebiyle, insanların birbirini daha çok ve daha kolay birbirini incittiği görülmektedir. Elektronik iletişim devriminin getirdiklerinin bir sonucu olarak, artık özel hayatın daha kolay bir biçimde ihlal edilebilmesi olayı öne çıkmaktadır (Talas, 2018:89-90). Küresel güç diye takdim edilen ülkeler, teknolojik seviyelerinin etkisiyle, dünyayı istediği gibi gözetleyebilmektedir Uydu iletim teknolojisi marifetiyle, aynı anda, dünyanın istediği bölgesini kontrol edip, oraya her türlü hamle yapabilecek durumdadır.

Yaşayan bireylerin kültür edinim imkân ve fırsatlarının, onların, sosyal anlamda ilerleyip ilerlemediklerini ortaya çıkaran bir yapıda olduğu bir realitedir. Kültürün öğrenilmesi, aktarılması, anlaşılabilmesi, günümüz koşullarında, büyük ölçüde, teknolojik imkân ve fırsatlara sahip olmakla bağlantılıdır. Öğrenilmiş davranışlar bütünü olarak kabul edilmesi gereken kültürün hem bireysel hem de kolektif anlamda imkânlar ölçüsünde aktarıldığı ve miras bırakıldığını söyleyebilmek mümkündür.

Kültürün siyasal sistemdeki karşılığı olan siyasal kültürü bir sistemin sahip olduğu öğrenilmiş davranışlar olarak görmek gerekir. O halde, çalışmanın siyasal sistem, siyasal kültür ve siyasal davranış boyutlarını ele almak gerekmektedir.

1.3. Siyasal Sistem, Siyasal Kültür, Siyasal Davranış ve Siyasal Katılım

Kültür, sosyal hayatın her boyutuyla ilgilidir. Din, ekonomi, eğitim, sağlık, siyaset, güvenlik, adalet, ulaştırma, haberleşme, lojistik, eğlence, boş zamanlar gibi çok değişik hayat alanları mevcuttur. Bu hayat alanlarının hepsi yaşam biçimi diye tanımlanan kültür ile yakından bağlantılıdır.

Siyaset de bu farklı hayat alanlarından biridir. Zira siyasete dair yaşam biçimi diye bir olgu da vardır. Biz bu olguya siyasal kültür adını veriyoruz. Bu siyasal kültür elbette bir toplumsal yapının sahip olduğu bir kültürdür. Bundan dolayıdır ki, siyasal kültürü ele almadan önce ona sahip olan siyasal sistemi açıklamamız bir zorunluluktur.

1.3.1. Siyasal Sistem

Siyaset bilimi literatürüne İkinci Dünya Savaşı sonrasında girmiş olan sistem kavramı, öncelikle başka bilim alanlarında kullanılmıştır. Bu anlamda, 19. yüzyılda fizikçi Carnot veya Clausius'un sistem kavramını kullanmış ancak matematikten sosyolojiye kadar geniş bir alanda sistem kavramının kullanımı daha sonra söz konusu olmuştur. Biyolog Ludwig von Bertalanffy'nın genel sistem kuramı 1945'te yayımlandıktan sonra kullanılmaya başlanmıştır. Sosyolog Talcott Parsons ve Edward Shils ve siyaset bilimciler David Easton, Karl Deutsch, Gabriel A. Almond ve J. Bingham Powell'da, en sonunda, sistem kavramını toplum bilimlerinde kullanmayı teklif etmişlerdir(Kalaycıoğlu, 2017).

Sosyolog Talcott Parsons'un geliştirmiş olduğu sistem yaklaşımına göre, toplumsal yapılar, birer toplumsal sistem olarak çalışmaktadır. Her toplumsal sistem de kendini oluşturan tali sistemlerin çeşitli rol ifa etmeleri sonucu ortaya çıkmış bir bütünlük olarak işlev görmektedir.

Parsons'un yaklaşımının odağında hem birey hem de toplum bulunmaktadır. Onun yaklaşımında, toplumların nasıl yapılandığını ve uyumlu hale dönüştüğünü dört sisteme göre açıklamıştır. Bunlar; toplumsal sistem, kültürel sistem, kişilik sistemi ve davranışsal organizma sistemidir (Kocadaş, 2016:50).

Toplumsal sistemin bütünlüğünü oluşturan alt sistem şeklindeki tali sistemlerden birini de siyasal sistem temsil etmektedir. Toplum içindeki yönetsel işlevleri yerine getiren toplumsal tali sistemin adı olan siyasal sistemler toplumların vazgeçilmezleri olarak varlığını sürdürmektedir.

Bütün toplumlar varlığının devamını temin edilmesi, çeşitli sorunların çözümü, bazı hizmetlerin sağlanması gibi nedenlerle bir yönetim sistemine sahip olmaktadır (Turan, 1977:10). Toplumların kolektif amaçlarını belirlemek ve gerçekleştirmek için geliştirdikleri ve birbiri ile ilişkili bir bütün oluşturan örgütler dizisine siyasal sistem demek mümkündür. Savaştan tatalım da sağlığa kadar çeşitli uğraşlarda bulunan ve bu uğraşları sürdürmek için çeşitli kurumlar (yapılar, alt sistemler) organize eden siyasal sistemler, geliştirmiş oldukları bu yapıların örneğin parlamento, bürokrasi, mahkemeler, partiler, ordu; her birinin çeşitli işlevleri bulunmaktadır. Bahsedilen işlevler

de siyasal sisteme amaçlarını saptama ve bunları uygulama imkanı tanıyan özellikte olmaktadır (Dinçkol, 2004:64).

Siyasal iktidar, toplumda var olan kaynakların, sahip olunan toplumsal gruplar arasındaki temel dağılım biçimini ve kontrolünü belirleyen iktidar yapısına denilmektedir. Temel işlevi, hangi grubun toplumsal kaynaktan ne kadar faydalanacağını ya da ne kadarını kontrol edeceğini belirlemek olan siyasal iktidarın, toplumda kurumsallaşması devleti (Talas, 2008:75) tesis etmektedir. Buna toplumda zor kullanmak tekeli elinde tutan siyasal iktidarın yapısı ve kullanılış biçimi siyasal sistemi ortaya koymaktadır. Büyük ölçüde otorite ya da iktidar içeren, yerleşik ve belli insan ilişkileri kalıbı olarak açıklanan siyasal sistem, bir ülkede iktidarı, hükmetmeyi ve otoriteyi içeren kurumsallaşmış insan ilişkileri biçimidir. Bir bakıma, bir ülkede siyasal sistemi belirleyen temel, iktidarın meydana geliş ve kullanılış biçimi olmaktadır (Şaylan, 1981:4-5).

Toplumda kimin ne kadar ne alacağına, vereceğine; eylemlerini nasıl gerçekleştirdiğine, maaşlarının ve kadrolarının nasıl elde edileceğine, dağıtılacağına karar veren ve bu bahsedilen hususlarda yöntem belirleyen, toplum içinde tayin edici kudret denilen iktidarın icra edilmiş biçimi söz konusu toplumdaki siyasal sistemi ortaya koyacaktır. Toplumsal yapıların yöneten-yönetilen ilişkisinin düzenlenmesi neticede siyasal sistemlerine göre belirlenmektedir.

Toplumsal siyasal yapıların adı olarak ifade edilecek siyasal sistemler toplumlardaki siyaset kurumunun sahip olduğu aygıt gibidir. Bu aygıtın belirli bir çalışma prensibi ve işleyiş mekanizması bulunmaktadır. Toplumdaki görevlerini bu işleyiş bütünlüğü çerçevesinde gerçekleştirdiği söylenebilir.

Siyasal sistemin adeta besin kaynağı olan siyasal kültür ve o siyasal kültürü aktarma süreci diye ifade edilebilecek siyasal toplumsallaşmanın analizi büyük önem arz etmektedir.

1.3.2. Siyasal Kültür ve Siyasal Toplumsallaşma

Toplumsal yapılarda siyasal kültür ile siyasal toplumsallaşma beraber yol almaktadır. İnsanlar belirli bir kültürün içinde siyasal öğrenmeyi gerçekleştirdiği için bu olgular birlikte işleyiş sergilemektedir. Bu

gerçeklikten dolayı çalışmanın bu bölümünde siyasal kültür ve siyasal sosyalleşmeyi ele almanın gerekli olduğu kanısına varılmıştır.

Öncelikle siyasal kültürü analize tabi tutmak gerekir.

1.3.2.1. Siyasal Kültür

Kültür toplumun örf ve adetleri, gelenekleri, inançları, alışkanlıkları, değerleri ise siyasal kültür ise toplumun siyasete dair bu türden özelliklerini anlatır.

Toplumsal hayatta siyasete dair de bir yaşam biçimi vardır. Siyasal kültürün siyasal ideolojiler, anlayışlar, algılar, seçimler, kampanyalar, oy verme davranışları, mitingler, siyasal mesajlar takdim etme, insanların bireysel olarak siyasete dair anlayışları şeklinde görüntüleri bulunmaktadır.

İnsanlar, içinde yaşadıkları toplumun bütün karakteristik vasıflarını öğrenirler. Bu öğrenmenin etkisiyle kültüre sahip olurlar. Bu sosyal psikolojik olgu siyasal kültürün edinilmesi, aktarılması ve geliştirilmesi hususunda da söz konusu olur.

Siyasal kültür kavramını 1956 yılında ilk olarak ele alan Gabriel Almond siyasal davranışlar üzerinde kültürün rolünün önemli olduğunu öne sürmüştür (Gökbel-Seggie, 2014:189-190).

Siyasal kültürü "bir toplumun gerek o toplumun siyasal sistemi içinde yer alan, gerekse öteki siyasal oluşumlar dediğimiz, devlet, parlamento, hükümet, siyasi parti, kamu yönetimi, sendika, dernek, siyasal iktidar, demokrasi, seçim, anayasa, vb. gibi kavramlar konusundaki bilgisi, görgüsü, alışkanlıkları, yaklaşımları, tutum ve davranışlarının tümüdür" tanımlayabiliriz (Öztekin, 2003: 210). Aynı eksenlerdeki farklı bir tanıma göre siyasal kültür "bir sosyal topluluğun (grup, ulus, vb.) siyasal düşünüş ve davranışlarını, siyasal kurumlarını ve en geniş anlamda "siyaset"ini biçimlendiren önemli etmenlerden biri olarak, siyasal geleneklerin, eğilimlerin, duyguların ve temel düşünsel kategorilerin toplamı" olarak da tanımlanabilir (Parla, 2008: 10).

Bir başka tanıma göre siyasal kültür "bir toplumun siyasal sistemle siyasal kurumlarla siyasal sembollerle ve siyasal değerlerle ilgili düşünce, inanç, kanaat ve tavırlarının bütünü"dür (Çelik-Yahşi, 2016:48).

Siyasal kültürün kaynakları vardır. Bunlar, çevre ve insandır. Çevreyi coğrafi faktörler diye ifade etmek de mümkündür. İnsan faktörünüyse biyolojik kapasite, kültür ve teknolojik düzen diye anlatmak imkânı bulunmaktadır. İnsanlar, siyaseti, çevre koşullarının elverişli ya da elverişsiz olup olmamasına göre icra ederler.

İklim, yeryüzü şekilleri, yeraltı ve yerüstü kaynakları insanların varlıklı ya da varlıksız olup olmasını ortaya koyar. Buna göre, siyaset için kullanılacak ekonomik kaynakların varlığı söz konusu olur. Siyasetin icra edilişi konusunda ekonomi büyük bir öneme sahiptir. Bu ekonomik kaynakların dayandığı temel coğrafya ve iklim şartlarıdır. İnsanların üretebilen satabildikleri şeyleri belirli bir toprak ve bu toprağın üzerinde bulunduğu iklim, yükselti ve alçaltı durumları, güneşe bakı düzeyi tayin etmektedir.

Siyasetin icra edilişi konusunda belki de en önemli kaynak olan insanı bir kaç açıdan ele almak gerekir. Zekâ kapasitesi ve fiziksel güç insan faktörünün bir boyutunu oluşturuyorsa, toplumsal hayata has karakteristik özellikleri ve teknolojik düzen ile ilgili kapasiteleri bir başka boyutunu oluşturmaktadır. İnsanların siyaset ile ilgili bilgileri, anlayışları, bunların gelişimi, aktarımı hem kültürü hem de teknolojik kapasiteyi ilgilendirmektedir.

Böylece çevre ve insanın etkisiyle başarılabilen siyasetin kültürü ortaya çıkarılmış olacaktır. Herhangi bir insanın siyasete dair yaşam biçimi, o insanın sosyal ve fiziki çevresi ile kendisini yetiştiren toplumsal yapının sahip olduğu kültürel nizamının etkisiyle ortaya çıkmıştır. İnsanın hangi ölçülerde neler yapabileceği kültürünün bir sonucu olarak görülüyorsa, bu durum, siyaset ile ilgili tutumlarının, yaklaşımlarının ne olacağı konusunda da siyasal kültürünün gereklerini yerine getirmek şeklinde ortaya çıkacaktır.

Siyasal kültürün edinilmesinin ne şekilde söz konusu olduğunu anlatan siyasal sosyalleşmenin izahlarının yapılması da bir zorunluluk şeklindedir.

1.3.2.2. Siyasal Toplumsallaşma

Siyasal toplumsallaşmayı ele alırken öncelikle toplumsallaşma kavramının ne olduğunu ortaya koymak gereklidir.

İnsanların anne karnından itibaren içinde yaşadığı toplumun bir parçası olma süreci içerisine girdiği sosyolog, psikolog ve sosyal psikologlar tarafından dile getirilmektedir. İnsanlar yaşamlarını sürdürdükleri toplumda bir canlı olarak var oldukları andan bu canlı olma özelliklerini kaybedene kadar süregelen zaman içerisinde öğrenme yoluyla edinmesi ile ilgili yaşadığı sürece toplumsallaşma adı verilmektedir.

Toplum ve bireyin birbirini belirlediği ve dönüştürdüğü karşılıklı etkileşim ve değişim süreci olan toplumsallaşmanın siyasal alanda gerçekleşmesi ise siyasal toplumsallaşma şeklinde ifade edilebilir. Siyasal kültürün aktarımı ya da siyasal yaşamın yeniden üretilmesi olgu ve süreci şeklinde de siyasal toplumsallaşmanın izahı mümkün olmaktadır (Ünal Erzen-Eroğlu Yalın, 2011:53).

Toplumsallaşma süreci hem içselleştirme süreci, hem de bir ayıklama ve yorumlama süreci olarak yaşamda yer tutar. Herhangi bir bireyin toplumsal gerçekliği bütünüyle içselleştirmesi mümkün olmadığı için, birey, kendine etki eden sosyo-psikolojik etkenlerle birlikte toplumsal gerçeklik içerisinde kendi yorumunu ortaya çıkaracaktır. Toplum ya da kültürün bireyselliği yok edecek kadar kuşatıcı bir yapıda olamayacağı gerçeğine bakılırsa, insanın neden tamamen toplumsal kurallara göre hareket eden mekanik bir varlık ya da emirlere göre komuta edilebilecek bir makine olmadığı daha iyi anlaşılacaktır. Bütün bunların aksine, toplumun kendisi farklılıkları ve karmaşıklığı içermekte olduğundan farklı toplumsallaşmalar, insanlarda farklı algılayış ve davranışlara sebep olabilmektedir (Ayдын, 2009:158-159).

İnsanların nasıl siyasallaştıklarını, toplumsallaşma süreci bağlamında inceleyen bir siyaset ve sosyal bilim alt disiplini olan siyasal toplumsallaşma, "bireyler nasıl siyasal varlıklar haline gelirler/siyasallaşırlar" ya da "bireyler nasıl siyasal varlıklar haline getirilirler/siyasallaştırılırlar" sorusunu odak noktasına yerleştiren ve bu süreci açıklamaya çalışan bir alandır. Bundan dolayı, siyasal toplumsallaşma sürecinin temel ilgi alanı, insanların siyasal bireyler haline gelirken hangi süreçlerden geçtikleri ve çevresel etkenlerin bu

süreç dâhilinde bireyler üzerinde nasıl roller oynadığını anlatmakta olduğu söylenebilir. İnsanların toplumda çok farklı siyasal kimliklere ve farklı biçimlerde siyasal tercihlerde bulunduğundan, tek bir siyasal ideolojiye bağlı rejimler için bile geçerliliği söz konusu olmaktadır. Zorunlu olarak siyaset ile ilişki halinde bulunan insanlar, toplumda yaşayan ve toplumsal ilişkiler dâhilinde insan oldukları için, seçimlere katılan partiler arasında oy kullananlar olarak tercihte bulunurlar. Ancak oy kullanmamayı tercih edenlerin de bir tercihin sonucu olarak bu şekilde davranmakta olduğu da ayrı bir gerçekliktir. Bütün bunların yanı sıra, insanın bir ülkenin vatandaşı olması ve bürokratik işlerde devlete bağlı kurumlarla ilişki kurması devlet ile ilişki halinde olduğunu ortaya koyan emarelerdir. Bazı insanlar, aktif olarak siyasal partilerde ya da dernek ve vakıf gibi örgütlenmelerde görev alırlarken, bazıları ise bu tür örgütlenmelere dâhil olmayı tercih etmemektedirler. İnsanların siyasal tutumlarını belirleyen unsurlar olarak inanılan din ya da ideoloji, içinde bulunulan sosyoekonomik durum ya da ait olunan sınıf kabul edilmektedir (Aydın, 2009:159).

İnsanın siyaseti öğrenip gereklerini yerine getirmeleri şeklinde nihayet cümleleri olarak takdim edebileceğimiz siyasal sosyalleşmeyi gösteren en önemli emare olarak siyasal davranışın analizine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu aşamada bunun gereğini yerine getirmek istiyorum.

1.3.3. Siyasal Davranış

İnsan davranışları sosyal psikolojik olarak öğrenme yoluyla kazanıldığı gibi, doğuştan getirilen birtakım özelliklere de sahip olan insana özgü vasıflardandır. Büyük çoğunluğuyla öğrenme yoluyla kazanılan davranışların arka planında bireylerin biyolojik doğası, fiziki ve sosyal çevresi ve geçmişe ait tecrübeleriyle geleceğe dair beklentilerinin bulunduğu söylenebilir.

İnsanların davranışlarının tayininde bireylerin istek, arzu ve ihtiyaçları, his ve bilgileri rol oynamaktadır. Bu kategorik özellikler bireyin algılarını organize ederek fiil ve hareketleri üzerinde etkili olmaktadır. Algıların organizasyonunun sonunda da insan davranışlarının yönlendirilmesi söz konusu olmaktadır. İnsanın dünyayı algı tarzı onun kişisel özelliklerinin ürünü olarak görülmektedir (Arsalntürk-Amman, 2000:151).

Siyasal davranışlar da bir davranış tipi olarak ele alınması gereken hususlardandır. Toplumda yaşayan insanların siyasete dair eylemlerini ifade eden siyasal davranışlar da insanın genel davranışlarının sahip olduğu özellikler bütününe bağlıdır. Yani insanın davranışını yönlendiren kişisel özellikleri siyasal davranışını bunun dışında tutamayacaktır. İnsanların nasıl oy kullandığı, seçmen olarak hangi esaslara göre oy verdiği, miting ve yürüyüşlere katıldığı durumu, zihniyetinin bir ürünü olacağı için, sosyal psikolojik anlamda, aynı temele dayalı olarak gelişme şansı yakaladığı gerçeklerindendir.

Siyasal davranışı siyasal tutumlar şeklinde analiz eden görüşler de bulunmaktadır. Siyasal tutum olarak ele alındığında da farklı bir izah yapılamayacaktır. Çünkü davranışların kendisi de tutumun bir parçasını oluşturmaktadır. Tutumlar insanların tercihleri üzerinde tayin edici role sahip olan insanların duygu, istek ve ihtiyaçlarına bağlı sosyal güdüleridir. Biz insanların hoşlanma ya da hoşlanmamaları; nesnelere, insanlara, durumlara ya da dünyanın başka herhangi bir özelliğine; soyut düşüncelere ve sosyal politikalara yönelik leyhte veya aleyhte değerlendirme ve tepkilerine tutum denmektedir (Atkinson vd., 2002:625).

Siyasal tutumlar da bu güdülerin bir çeşidi olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonuçta siyasal davranışlar insanın istemesi ya da istememesi durumuna göre ortaya çıkan ve belirli bir yöne sahip olan anlayışlardır. İnsanın herhangi bir partiye oy vereceği ya da vermeyeceği; politikalarını tercih edeceği ya da etmeyeceği siyasal tutumunun kendisi olmaktadır. Bu da davranışın yönü hakkında bize bilgi veren bir husustur. Olumlu ya da olumsuz bir yönü bulunan bu hususların bizim tercihlerimiz üzerinde etkili olacağı açıktır. Muhafazakâr veya demokrat; solcu veya sağcı; dindar ya da ateist tercih ile oy kullanmak kişinin istek, arzu ve ihtiyaçlarına göre şekillenme şansının olduğu durumlara örnek teşkil edecektir.

Basit bir meraktan ileri düzeydeki siyasal katılım düzeyine kadar bireyin siyasal hayatta gerçekleştirmiş olduğu davranışlara denilen siyasal davranış, siyasal katılım ve seçmen tercihinin içeren bir yapıya sahiptir (Dursunoğlu, 2017:1580).

Siyasal davranış için yapılan tanımlamaların ortak yönü politik davranışın kişinin çıkarlarına hizmet etmesi ve kişinin istediği sonuçlara daha çabuk ulaşabilmesi için bu davranışın kişiye yardımcı olmasıdır (İslamoğlu-Börü, 2007:136). Sonuçta siyasal davranış sahibinin istek, arzu ve ihtiyaçları davranışın yönlendirmesi konusunda daha fazla belirleyici durumda olmaktadır.

Bireyin siyasal davranışları üzerinde çok farklı faktörlerin etkili olduğu görülmektedir. Bu faktörler kişisel, ekonomik, sosyo-kültürel, psikolojik, iletişim vs. olarak sıralanabilir. Yaş, cinsiyet, gelir, meslek ve eğitim gibi faktörler kişisel faktörler; yerleşme yeri, din, aile, sosyal çevre ve çıkar grupları, toplumsal travma ve geçmişe yönelik oy verme sosyo-kültürel faktörler; siyasal parti, ideoloji, aday ve lider siyasal faktörler; seçim kampanyaları, canvassing, kitle iletişim araçları, kamuoyu araştırmalarıdır. Bunların dışında psikolojik faktörler, gündem (konu) faktörü iletişim faktörleri olarak takdim edilebilir (Dursunoğlu, 2017:1580).

Siyasal davranışın proaktif ve reaktif adıyla iki farklı tekniği bulunmaktadır. Adına izlenim yönetimi de denilen proaktif siyasal davranış biçiminde bireylerin, başkalarının kendileri ile ilgili oluşturdukları algı örgütlenmelerini, düşünce ve fikirleri denetleme yolu ile yönlendirme işlemi gerçekleştirilmektedir. Bu tür yönlendirmenin ve manüplasyonun arkasında, sosyal ya da ticari yarar elde etme güdüsü bulunmaktadır. İçten ve samimi duygularla yapılan yönlendirmeler, karşısındaki bireyde özdeşim (imrenme) ve benimseme (doğru bilgi verildiğine inanma) yaratma ihtimali olacağı için muhatabı olan bireyin tutum değişimine neden olma olasılığını arttırarak hedefine ulaşma imkânı sağlayacaktır. Eğer buna karşılık yönlendirme karşısındaki kişi tarafından samimiyetsiz olarak algılanır ve anlamlandırılırsa, yarardan çok zarar getirip, güven sorunu oluşmasını sağlayacaktır. Görüldüğü gibi izlenim yönetimi proaktif ve olumlu bir teknik olduğu kadar risk faktörleri yüksek bir tekniktir. Reaktif tekniklerden bazıları eylemden kaçınma, bazıları da sorumluluktan kaçınma biçimindedir. Sözgelimi eylemden kaçınmanın altında yatan düşünce, en iyi eylem eylemsizlik olarak düşünülür düşüncesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tür teknikler adına verilebilecek örnekler ise şunlardır: Kurallara fazlaca bağlı olduğunu ve ondan ayrılmayacağını başkalarına hatırlatma, karar vermekten ya da iş sorumluluğundan kaçınmak için bunları başkalarına yükleme, çaresiz

görünmemek için stratejik durumlarda aptallığa sığınma, olay ve verileri ileri sürerek başkalarını korkutup sindirerek işten kaçınma, olayları aşırı germek ya da aşırı yumuşatarak işi sürüncemede bırakma, vakit kazanmak için işi yavaşlatmak. Sorumluluktan kaçarak gösterilen reaktif nitelikli politik davranış tekniklerinden bazı örnekler verebilmek mümkündür: Supervizörün önerdiği ve başarı şansı yüksek projeleri almak, çatışmadan kaçmak için söyleneni ya da yapılanı her aşamada doğrulayan sağlam olan taktiklere sığınmak, başkalarının ceza sorumluluğunu yüklenmemek, çarpıtmak ve bilgiyi maniple etmek gibi aldatıcı teknikler (Armağan, 2005:99).

Siyasal davranışlarla birlikte değerlendirilen bir diğer husus ise siyasal katılımdır. Siyasal katılımın da sosyolojik olarak analiz edilmesi yerinde olacaktır.

1.3.4. Siyasal Katılım

Siyaset, siyasete dâhil olmak suretiyle yapılır. Siyasete bireyin dâhil olmasına siyasal katılım denmektedir.

Siyasal katılım ile ilgili Kalaycıoğlu'nun izahlarına başvurduğumuzda, Kalaycıoğlu şu ifadeleri beyan etmiştir: “Siyaset Bilimi’nde bir konuda siyasal yetkililerin (otoritelerin) ürettiği kararları etkilemek, ya karar alınma sırasında onun içeriğini oluşturmak için çalışmak, ya da karar sonrasında onun uygulanmasını erteletmek, durdurmak, değiştirmek veya toptan ortada kaldırmak için yapılan bireylerin kendi özgür iradeleriyle yaptıkları değerlendirmelere dayanan davranışlarına siyasal katılma adını veriyoruz. Eğer özgür bireysel düşünce sonucu bir siyasal kararı etkilemek için bireysel bir davranış ortaya konuyorsa, bu artık sadece bir davranış olmayıp bir eylem (action) oluşturur. Dolayısıyla siyasal katılma basit bir davranış olmayıp, düşünsel süreçlerin etkisi altında oluşan özgür ve özgün iradeye dayalı bireysel bir eylemdir.” (Kalaycıoğlu, 2013:1).

Siyasal katılım konusunda çok değerli araştırmalarıyla duayen nitelikli olan Ersin Kalaycıoğlu siyasal katılımın üç belirleyicisinden bahsetmektedir. Bunlardan birincisi bireyin sahip olduğu siyasal kaynaklar, ikincisi bir aday veya partinin seçimde kazanıp bireyin istek, beklenti veya çıkarlarına hizmet edebilecek politikaları yürürlüğe koyabilmesi ve nihayet üçüncüsü de bireye siyasete katılmak için sunulmuş bir fırsatın varlığı

gerekmektedir. Birinci faktörde eğitim düzeyinin de etkisiyle bireyin sahip olduğu bilişsel bilgi, olay ve olguları değerlendirme ve yorumlama becerisi, olgu ve olaylar hakkında mantıksal ilişkiler kurup çıkarma yeteneği gibi tezahürler bulunmaktadır. İkinci faktör ise bireyin alınan kararları teşvik veya caydırmak anlamında nasıl gördüğüyle bağlantılı olarak siyasal eylemde bulunduğu durumu ifade etmektedir. Üçüncü faktörde de siyasal eylemde bulunma sonucunda karşılaşılabilecek riskler veya getirilere bağlı olarak bireyin girişimde bulunması ya da bulunmaması söz konusu olacaktır (Kalaycıoğlu, 2013:2-3).

Siyasal eylemde bulunma diye de tanımlayabileceğimiz siyasal katılımın olmaması ya da olması konusu ya da önceden gerçekleşen tutumun değişimi siyasal aktörün alternatif siyasal tutum konusunda ikna edilmesine bağlıdır. Bu durum genel olarak sosyal psikolojik olgu olan tutumlar için de geçerlidir (Atkinson vd., 2002:625-630). Ancak tutumların en kolay ölçüm yapılan biçiminin de siyasal olanları olduğu söylenebilir. İnsanların A partisine oy veren bir şahsiyetken, tercihini B'ye yönlendirmesinin zihniyete ve yaşanan tecrübelerle bağlı bir alt yapısı vardır. Durup dururken değil, tutumunu değiştiren bir veya birden fazla neden devreye girmiş olmalıdır. Ayrıca önce oy kullanan birinin artık oy kullanmamaya başlaması ile bunun tam tersi olan durum da aynı şekilde izah edilebilecek hususlardır.

Siyasal katılımın farklı düzeyleri bulunmaktadır. İnsanların siyasal eylemlere iştirakinin boyutunu ifade eden bu durum çok önemlidir. Siyasal katılım düzeyleri olarak; siyasal sürece hiç katılmamak, sadece oy kullanarak siyasete katılmak, kişisel sorunlarını çözmek adına sadece oy kullanmanın bir tık ötesini ifade eden sınırlı kişisel katılımda bulunmak ve topluluk düzeyinde siyasal eylemlerde bulunmak gibi düzeylerinden bahsedilebilir (Akıncı, 2014:41-42).

İnsanların öğrenme tecrübelerine göre gelişim gösteren siyasal katılımdan sonra siyasal sistem, siyasal kültür ve siyasal katılım hususunun küreselleşme bağlamında analiz edileceği bölüme geçebiliriz.

1.4. Küreselleşme Sürecinde Siyasal Sistem, Siyasal Kültür ve Siyasal İletişim

Günümüz dünyası için kullanılan küreselleşme, toplumsal, kültürel ve ekonomik dokuları derinlemesine işleyip dönüştürmektedir. Küreselleşme denilen bu olguyu güçlendiren en temel faktörlerden biri iletişim teknolojilerindeki yeniliklerdir.

İletişim teknolojisinde meydana gelen değişimler, bu yeni dönemin güç kaynağı olarak kendini göstermektedir. Toplumsal yapıları ve kültürleri çok süratli bir biçimde değiştirip dönüştüren iletişimin kolay, ucuz ve pratik bir biçimde elde edilmesi bu dönemin temel kazanımlarındandır. Bu sayede insanlar pek çok ihtiyacı online alışveriş imkânlarıyla elde edebiliyor, anında para transferi yapabiliyor, anlık olarak mesajlarını gönderebiliyor. İstenilen her yerde ve her yerle bilgi ve veri paylaşımı yapılabilir.

İletişim imkânlarının bu denli etkili olmasından toplumsal yapının bir parçası olarak işlev gören siyasal sistemlerdeki siyasal eylemler de nasibini almıştır. Siyasal eylemde bulunurken olmazsa olmazlardan olan iletişim araçları, fonksiyonel bir biçimde kullanıldığında, etkili siyaset yapmak imkânı elde edilmiş olur. Hem maksatların daha kolay aktarımı hem kendini daha doğru dürüst takdim etme ve hem de seçmenin oy verme konusunda ikna edilmesinde iletişim etkili bir yol olarak görev alacaktır.

İletişimin siyasete özgü biçimine ya da siyasal yaşamda kullanılan türüne siyasal iletişim diyoruz. Siyasal yaşam toplumsal yaşamın vazgeçilmezlerinden olduğu için, toplumsal yaşamdan soyutlanamayacak türdendir. Sonuçta siyasal olan da toplumsaldır ve siyaset insana özgü olup insan tarafından gerçekleştirilen bir toplumsal kurumdur. Bu, bir iç içelik ortaya çıkarmaktadır.

Siyasal yaşamın hünerlerini sergilediği sosyal atmosfere de siyasal sistem adını vermekteyiz. Siyasal sistem, insanların siyaset ile ilgili eylemleri gerçekleştirdiği toplumsal alt sistemin kendisidir. Bu siyasal yapılar içinde yaşanan toplumun karakteristik özelliklerine göre oluşmaktadır.

Siyasal sistemin kendisi üzerinde de etkili olan bir kültürel yapı toplumun olması gerekenlerin takdim eden tarzıdır. Yani toplumsal yapının

mevcudu ifade ettiği durumda kültürel yapı aynı unsurların olması gerekenlerini ifade eder. Kültürün siyasal yaşam ile ilgili olanını da siyasal kültür şeklinde adlandırmaktayız. Toplamların siyasete dair yaşam biçimi diye de ifade edeceğimiz siyasal kültür, toplumsal yapıya dâhil olan bireylerin ne şekilde siyaset yaptığı, siyasal olaylara nasıl baktığı, hangi gerekçelerle oy kullanıp kullanmadığı şeklindeki hususiyetle bağlantılı bir kavramdır.

Sosyologlar ve sosyal psikologların öğrenilmiş davranışlar bütünü diye tanımladığı kültürü siyasete uyarladığımızda, siyasal kültür için siyasete dair öğrenilmiş davranışların tümü dersek yanlış beyan etmiş olmayız.

Küreselleşme döneminde de siyaset sosyal gruplarla icra edilen eylemler içermektedir. Çünkü siyaset tek kişiyle yapılabilecek ve başarılabilecek eylemler dizisi değildir. Her dönemde yöneten-yönetilen ilişkisi sosyal grupların bir örneği olan siyasal gruplarla icra edilmektedir. Küreselleşme döneminin iletişim devriminin ürünü olması gerçeğinden dolayı, bu dönemde siyaset yapmak iletişimi en doğru kullananların etkili olarak rol üstlendiğı bir fiiller bütünü olmaktadır. İnsanlara propaganda yapması, seçimi duyurması iletişim araçlarının marifetiyle kolaylaştırılabilmektedir. İnsanların her şeyden hemen haberdar olması, küreselleşme imkânlarıyla daha fazla mümkündür. İcraat yapıldığında, bunun duyurulması çok daha pratik yollara sahip olmaktadır.

Küreselleşme ile elde edilen iletişim imkânlarının çeşitliliğı ve kolay oluşu siyasal yaşamda da rekabeti bu alana kaydırmıştır. İnsanların siyasal eylemlerini tanıtmak, reklam etmek, duyurmak, insanların bilgisine takdim etmek yollarını seçerek siyasette daha başarılı olmaya çalışmaktadırlar. Facebook, twitter, whatsapp vs. gibi sosyal medya ortamlarıyla siyasal reklamların yapılması ve siyasal eylemlerin gerçekleştirilmesi daha fazla mümkün olmaya başlamıştır.

Siyasetler yine meydanlarda meydan okumayla yapıılıyor olsa da, medya ve internet medyasından meydan okumalar daha cazip görölmektedir. Yine meydanların medyada sunumu algıları yöneterek siyaset yapma konusunda iletişim ve sosyal psikoloji yöntemlerine başvurulmaktadır.

Bu bahisle bağlantılı sonuç yerine iletişim ile barışık olan siyasal eylem sahibi insanların etkili olup seçmenleri daha rahat ve kolay ikna etme şansları olmaktadır diyoruz.

Bu aşamada sosyal grupların sosyolojik ve sosyal psikolojik analizine geçilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL GRUPLAR VE BİR SOSYAL GRUP OLARAK SİYASAL GRUPLARIN ANALİZİ

2. SOSYAL GRUPLAR VE BİR SOSYAL GRUP OLARAK SİYASAL GRUPLARIN ANALİZİ

Toplumda farklı faaliyetleri gerçekleştiren insanlar, bu faaliyetleri başka insanlarla güç, çaba ve enerjilerini birleştirerek gerçekleştirirler. Herhangi bir problemi tek başına çözemeyecek durumda olan insanların başka insanlarla bunu yapmak mecburiyetleri bulunmaktadır. Arkadaşlık yalnız başına olabilecek gibi değildir. Bundan dolayı insanların arkadaşlıklarını birlikte gerçekleştirdiği görülmektedir. Henüz bir bebek iken insan sadece anne babaya ihtiyaç duyuyor ancak bebeklikten çıkış anından itibaren arkadaş grubuyla dünyada gelişmek ve sosyal bir varlık olmak imkânı doğmaktadır. Bir iş arkadaşlığı da bunun daha ileri bir örneği olmaktadır. Yani insanın daha çok yalnızlıktan uzaklaşmaya ihtiyaç duyduğu birlikteliklerinden olmaktadır. Sosyal yaşamın başka bir yerinde gerek duyulan grup dinamikleri de bu şekildedir.

İnsanların varlığını sürdürebilmesi başkalarının da varlığını gerekli kılmaktadır. Toplumsal yaşamın en önemli öğelerinden olan gruplar insanoğlunun dünyayı ilk algıladığı andan itibaren yaşamda yer tutan vaziyettir. Grupların varlık sebebi biz insanlara sağladıkları güvendir. Bu güveni ortaya çıkaran en önemli gösterge şudur ki, eğer gruplar olmasa insanlar olmazdı. İnsanlar gruplar ve topluluklar olmadan varlığını devam ettirme problemi yaşarlar. Grupların ortaya çıkış gerekçesi de bu temele dayanmaktadır (Bozkurt, 2011:151-152).

Sosyal grupların ne olduğunu çeşitlilikleriyle beraber açıklayabilmek gerekmektedir. Çünkü meselenin daha iyi anlaşılmasını bu durum temin edecektir.

2.1. Sosyal Gruplar

Belirli amaçları gerçekleştirebilmek üzere bir araya gelmiş olan iki veya daha fazla insan olarak tanımlanan sosyal gruplar (Hogg-Vaughan, 2007:304), toplumsal yapının bireylerden sonraki en önemli unsuru olarak sosyal hayatta yer tutarlar.

Toplumsal yapıyı açıklarken bireyden hemen sonraki unsur olarak ele alınmış olduğumuz önemli toplumsal yapı tanımlamalarına baktığımızda, bunu

rahatlıkla görebilmekteyiz. Aşağıdaki tanımdan da bunu anlayabilmek mümkündür: “Toplumsal yapı; bireylerin, bireylerin oluşturduğu toplumsal grupların, birey ve toplumsal grupların birlikte oluşturduğu toplumsal kurumların birbirleriyle ilişki ve etkileşimi sonucunda ortaya çıkan ağ şeklinde örülü bir yapıdır.” (Kaya, 2005:10).

Yukarıdaki tanımdan da anlaşılacağı üzere, toplumsal gruplar, toplumların temel dayanak noktalarından biridir. İnsanlar, tek başlarına halledemeyecekleri pek çok problemlerini gruplar oluşturarak çözmeyi seçmektedirler. Dahası, insanlar, sorunları çözmek için grup oluşturmaya mecburdurlar.

Türk Atalarının “yalnızlık Allah’a mahsustur” sözünden de anlaşılacağı gibi, insanlar, yalnız başlarına yaşamlarını sürdürebilemezler. Tarihin ilk çağlarından beri, insanlar, bir kütüğü bir yerden başka bir yere götürmekten başlayıp en ileri teknolojik araç ve gereçleri üretmeye kadar bütün iş ve eylemleri yardımlaşarak ve başka insanlarla birleşerek yaparlar.

Bu çıkış noktasından hareketle; insanların yalnızlıktan kurtulmak için, bir kimlik edinmek için, işleri daha seri ve pratik yapabilmek için grup oluşturmakta oldukları anlaşılmaktadır. Bahsedilen bu işlerin hepsi dayanışma ve işbirliği ile gerçekleştirilebilecek özelliktedir (Kaya, 2005:15-16).

Sosyal gruplar, farklı ihtiyaçlara göre çeşit çeşit oluşmuşlardır. Arkadaşlık ihtiyacı, siyasal ihtiyaçlar, ilişkisel ihtiyaçlar, ekonomik ihtiyaçlar vs. gibi çeşitli ihtiyaç tipleri grupların farklı oluşumlarını temin etmiştir Bu farklılık meselenin doğasında bulunmaktadır. Çünkü hem insanlar çeşit çeşittir hem de bu insanların yetenek, beklenti ve çıkarları. Gruplar ve grup çeşitleri de buradan ortaya çıkmaktadır.

Bu şekillerde ortaya çıkan grupların hangi çeşitlerde olduğunu da izah etmek yerinde bir karar olacaktır.

2.2. Sosyal Grup Tanımları

Sosyal gruplar, toplumsal yapının vazgeçilmezleri olarak toplum içerisinde fonksiyon görmektedirler. Çünkü insanları tek başına ve bir iş beceremez halden kurtaran sosyal yapılanmalar gruplardır.

Toplumsal yapıda bireyden sonraki en önemli aktör veya faktör gruptur. Çünkü insanların yalnız başına yaşayabilmeleri ve hayatlarını idame ettirebilmeleri mümkün değildir. Bu sebepten dolayı grupça güdülenmeye muhtaç bir yapıya sahiptirler.

Grupların bu önemi kendini sosyal yaşamın her anında gösterdiği gibi siyasal yaşamda da ortaya koymaktadır.

Bu aşamada, bu önemli toplumsal varlığı tanımlamak gerekmektedir.

Sosyal gruplar ile ilgili tek bir tanım ile yetinmek yerinde olmayacaktır. Bundan dolayı birbirinden farklı anlamlar içeren çok çeşitli grup tanımlarından bahsetmek doğrusu olacaktır (Hogg-Vaughen, 2007:305):

-İki veya daha fazla insandan oluşan bir sosyal birim.

-Belirli amaçları gerçekleştirmek üzere biraraya gelmiş olan iki veya daha fazla insan.

-Belirli roller, normlar, statüler ve değerler içeren amaçlar etrafında birleşmiş insanlar.

-Aralarında etkileşim olarak, ne yaptıklarının farkında olan iki veya daha fazla insan.

Buraya kadarki tanımların bir anlamda bütün özelliklerini kapsayan ve tespit edilmiş en sistematik tanımına göre grup şöyle ifade edilebilir(Şerif-Şerif, 1996:144):

-Birbirleriyle az çok belirli statü ve rol ilişkileri içinde bulunan kişilerden oluşan ve en azından birlikteliklerini ilgilendiren önemli meselelerde üyelerin davranışlarını düzenleyen kendine ait bir dizi değer ve normu olan sosyal bir birimdir.

Bu tanımları arttırabilmek mümkündür. Ancak bu kadarı grubun anlaşılmasına katkıda bulunabilecektir.

Gruplar yapıları gereği tek bir biçimde gelişim göstermezler. Çünkü yapıları ve amaçları gereği farklı olmak durumundadırlar. Buna göre,

çalışmamın bu noktasında grubun özelliklerini izah etmek gerektiğini düşünülmektedir.

2.3. Sosyal Grupların Özellikleri

Grupların varlığını ortaya koyan birtakım özelliklere sahip olduğu söylenebilir. Her grup, bu özellikleriyle toplumda bir anlam ifade etmektedir. Ayrıca, grup, bu özelliklere göre kendini tanımlayabilme şansı bulabilmektedir.

Sosyolojik ve sosyal psikolojik araştırmalar ışığında grupların özellikleri, sosyal grupların tanımlamalarına ve grubu oluşturma gerekçelerine bakıldığında, net bir biçimde anlaşılmaktadır. Yani insanların gruplarını oluşturma gerekçeleri ve gruplarının tanımlamasını yapmak o grubu başka gruplardan farklı ve özel kılan yönlerini, bir bakıma özelliklerini ortaya çıkarmaktadır.

Sosyal grupları oluşturan bireyler, kendi gruplarına özgü davranış kalıpları geliştirmek, işbölümü yapmak ve farklı rolleri benimseyip üstlenmekle (Tuncel, 2015:59) farklarını ortaya koymakta ve gruplarını belirtmiş olmaktadır. Bunun yanı sıra grup tarafından ortaya konulmuş olan belirli norm ve standartlar bulunmaktadır. Bunlar da grubun ne olduğunu ortaya koyduğu için özelliklerinden olmaktadır. Her insan ne için grupta olduğunu ancak tayin edilmiş kurallar sistemi denilen norm ve standartlarla bilecek ve buna göre davranış sergileyecektir. Gruplarda belirli görevler vardır. Kimin hangi görevi üstleneceği konusunda da belirleyici olan yazılı ya da yazısız kurallardır. Söz konusu kuralları anlamlı kılan görevlerin işgal edilen pozisyonlara göre tayin edilmesi olgusu da statüleri anlatmaktadır. Grupta varlığını sürdüren bireylerin yerleri hakkında bize ipucu veren statüler de grubun ne olduğu ve neler yapacağını ortaya koyması bakımından özelliklerini ifade etmektedir.

Sosyal grupların olmazsa olmaz özelliklerinden biri de grubu oluşturan bireylerin aralarında var olan etkileşim sayesinde ne yaptıklarının ve birbirlerinin farkında olmalarıdır. İnsanlar ancak ve ancak bildikleri ve haberdar oldukları görevleri yerine getirirlerse, grup oluşturmuş olacakları için, bu durum, gruplar açısından geçerlidir. Amaçsız bir grup hayatı mümkün olamayacağı için de grupların başka bir karakteristik vasfını amaç birlikteliği

oluşturmaktadır. Grubu oluşturan üyelerin kimlik ya da aidiyet duygusuna sahip olmaları da grupların önemli özellikleri arasındadır. Bu hususta bir bilinç ve his olursa, grubun kendini net bir biçimde ortaya koyması imkânı olacaktır.

Sosyal grupların özellikleri meselesinden sonra grupların çeşitleri konusunu ele almak gereklidir.

2.4. Sosyal Grup Çeşitleri

İnsanların iş ve eylemlerinin çeşitliliği, oluşturmuş oldukları grupları da çeşitli kılmıştır. Bu çeşitliliği, ilişkisel gereklilik, siyasal gereklilik, arkadaşlıklar, referans alma ihtiyaçları biçiminde ifade etmek mümkündür. Bu anlamda, öncelikle ilişkisel gerekliliklere göre grupları açıklayalım.

2.4.1. İlişkisel Gerekliliklere Göre Gruplar

İnsanların ilişkilerindeki samimiyet derecesi farklı iki grup biçimi ortaya çıkarmıştır. Bu gruplar sosyal yaşamda yer alan yakınlık ya da uzaklık derecelerine göre şekillendiği için, bu adlandırma ile anlatılmıştır. İlişkisel gerekliliklerine göre grupları ikiye ayırmak gereklidir: 1. Birincil gruplar, 2. İkincil Gruplar şeklindedir.

Öncelikle birincil grupları değerlendirmeye tabi tutmak lazımdır.

2.4.1.1. Birincil Gruplar

İnsanların samimi, sıcak, sevecen ve herhangi bir koşula, sözleşmeye bağlı olmaksızın geliştirmiş oldukları ilişkilerine birincil ilişkiler denilir. Bu tür ilişki, aile, akraba, komşu, arkadaş gibi yakın insanlarla kurulan ilişki türüdür. Bu ilişkilere göre kurulmuş olan grup türüne de birincil gruplar demekteyiz.

Toplumsal yapılarda yerine getirilen faaliyetlerin çok önemli bir kısmı birincil ilişkiler, dolayısıyla da bu ilişkilere göre tesis edilen birincil gruplarla başarılmaktadır. İnsanın yalnızlıktan kurtarılmasını büyük oranda birincil ilişkileri temin ettiği için, bu ilişki tarzı yaşamda çok büyük yer tutan karakterde olmaktadır. İnsanların hayatının tamamına yakınında etkili olan bu

ilişki ve grup tipi, rollerin fonksiyonel olarak işlev görmesi açısından da çok önemli bir yere sahip olma özelliği taşımaktadır.

Sevinçler, kederler gibi çok duygusal özellikli ilişkiler de dâhil olmak üzere, toplumsal yaşamda önemli yer tutan bu grupların diğer grupların hepsine insan kaynağı temin etme vasfı da önem arz etmektedir.

Birincil ilişkiye bağlı gruptan sonra, ikincil ilişkiye göre oluşturulan ikincil grubu izah edelim

2.4.1.2. İkincil Gruplar

İnsanların soğuk, mesafeli, resmi ve çeşitli koşullara bağlı olarak kurmuş olduğu ilişki tipine ikincil ilişki denir. İş yeri ilişkileri, ticari ilişkiler bu türden ilişkilere örnek olur. Bu ilişki tipine uygun olan sosyal grup biçimine ise ikincil gruplar denmektedir.

Dünya tamamen samimi ilişkiler üzerine tesis edilmiş ve donatılmış olmadığı için ikincil ilişkilere de ihtiyaç duyulan bir yaşam alanıdır. Özellikle, çok samimi olunarak kurulan ilişkiler, iş becerisini engelleyen yapısıyla, her an ihtiyaç duyulan bir şey değildir. İş neşesi gibi hususlarda gerekli olsa da, resmi ilişkilerle halledilecek işlerde insanların ihtiyaç duyacağı ilişki ve grup şekli ikincil olanlar olmaktadır. Emir-komuta zinciri ile amir-memur ilişki düzeniyle çözülebilecek bir problemin arkadaşlık ve aile ilişkilerinin esaslarıyla üstesinden gelinebilecek bir husus olmadığı açıktır.

İlişkisel gerekliliğe göre oluşturulan gruplardan sonra, arkadaşlık ihtiyacına göre oluşturan grupları ele almak gerekecektir.

2.4.2. Arkadaşlık Grupları

Arkadaşlık, insanın ailesinin gözetiminden çıktıktan sonraki ortamı olan akran grubu ile teması esnasında başlamış olan gerçeğidir. Bu da insanda önemli bir ihtiyaçtır. Bu ihtiyacın bir etkisiyle, insanlar, gruplar oluştururlar. Oluşturulan bu grup tiplerine de arkadaşlık grubu denilmektedir.

İnsanlar, yaşamının her evresinde arkadaşlarıyla bir dünya oluştururlar. Bu dünya, farklı eylemlerini yerine getirirken dayanışma sergiledikleri bir sosyal atmosfer niteliğindedir. Bu atmosfer önemli

ihtiyaçların giderilmesi amaçlarıyla gerçekleştirilen bir ortamdır. Bu ortamda, insan, adeta sosyal yaşama ilk adımlarını atabilecek durumda olur. Sosyal öğrenme kanallarının en önemlilerinden biri arkadaş ortamları olmaktadır. Toplumsal yapıların aile dışındaki kurallarının ilk öğretildiği yer olan arkadaşlık grupları, insanı geliştiren ve dönüştüren bir yapıya sahiptir. Özellikle, çocuklar dikkatle gözlemlendiğinde, arkadaş grubuna sahip olan ile sahip olmayanın sosyal gelişiminin farklılığı anlaşılabacaktır. Arkadaş grubunda ihtiyaçlarını tatmin edebilen çocukların hayata tutunmalarının daha az sorunlu olduğu görülmektedir.

Bizim kültürümüzde de büyük öneme sahip olan arkadaşlığı, atalarımız, arkadan atılan taşı engelleyen, onun bize değmesine mani olan, o taşları toplayan kişiye arkadaş denir şeklinde yaklaşım sergiliyorlardı. Bu yaklaşımda da dayanışma ve işbirliği bulunmaktadır. Bu yaklaşımın karşısında olan arkadaşlık tipinde de arkadan taş atanın arkadaşlığının güvenilmezliği vurgulanmak istenmiştir.

Arkadaşlık grubundan sonra referans gruplarını da izah etmek gerekmektedir.

2.4.3. Referans Grupları

İnsanlar, yaşamları boyunca, rekabet ederek ve yarışarak problemlerini çözmüşlerdir. Rekabet her zaman geçerli olmasa da, hayatta önemli yer tutan yapısıyla, dikkat çeken bir husus olmuştur. Bu rekabetin bir yansıması olarak, insanlar, kendilerine hedefler belirler. Belirlenen bu hedefleri zaman zaman örnek alırlar. Örnek almaya referans alma da denilir. Grup oluştururken de, insanlar, kendilerine hedef olarak bir grup seçerler. Bu hedef alınan grupların başarılı çalışmaları örnek gösterilir ve aynı başarıları elde etmek; zaman zaman da geçmek amaçlanmaktadır. Hedef alınan ya da geçmek istenen gruplara referans grupları diyoruz.

Biz insanlar kendi kendimizi değerlendirmek için karşılaştırma yapmak adına gruplar oluştururuz. Bu gruplara referans grubu diyoruz. Bu tür grupların etkisi olumlu da olabilir, olumsuz da. Başarıya odaklanarak referans aldığımız gruplar olumlu olana örnektir. Buna karşılık herhangi bir ortamda ahlaksızlıkta artışa neden olacak bir örnek alma durumu olursa, o takdirde olumsuz olan referans grubunu ortaya çıkarmış oluruz (Bozkurt, 2011:156).

Özellikle siyasal yaşamda, siyasal hayata yeni başlayan partilerin dünyada ve ülke siyasal tarihlerinde başarılı olmuş olan siyasal grupları örnek almaları çok yaygın olan bir anlayış olmaktadır. Oy alma ve iktidara sahip olma açısından başarılı olmuş grupları kendine referans alan grupları bu şekilde değerlendirmek gerekmektedir. Tabii ki referans gruplarının tek örneği siyasal yaşamda yer alan gruplar da değildir. Sosyal yaşamın her boyutunda bu tip gruplarla karşılaşılacağı açıktır.

Referans gruplarından sonra siyasal grupları analiz etmek icap etmektedir.

2.4.4. Siyasal Gruplar

Toplumsal yapılardaki mevcut sosyal hayatta pek çok amaç vardır. Bu amaçlardan bir kısmını da siyasal amaçlar oluşturmaktadır. Bu siyasal amaçları gerçekleştirmek için insanların meydana getirdiği birlikteliklere siyasal gruplar denilir. Siyasetin icra edilip, insanlara anlatılması ve aktarılmasında bu birliktelikler denilen siyasal grupların büyük bir etkisi bulunmaktadır.

Siyasal eylemler siyasal gruplarla başarılabilecek türden eylemlerdir. Grupça güdülenmelerin en tipik örneklerinin siyasal gruplar sayesinde verildiğine bakılacak olunursa, siyasal grupların toplumsal yapıdaki işlevleri daha iyi anlaşılacaktır. İnsanların siyasal anlamda toplumsallaşmasının ilk ayağı siyasal gruplarda şekillenmektedir. İnsanların siyasete dair hususların önemli bir kısmını siyasal grupların içerisinde öğrenip benimsediği söylenebilir. Bu çalışmadaki konumuzu da teşkil eden siyasal gruplar, toplumda siyasal anlamda amaçları yerine getirmek maksadıyla tesis edilmiş sosyal teşkilatlardır.

Siyasetin icra edilişinde insanların amaç birlikteliğine giderek oluşturduğu siyasal gruplar, siyasal eylemlerin üstesinden gelebilmek için insanlara gerekli olan grupça güdülenmelerin adresi niteliğindedir. Politik amaçları gerçekleştirmek üzere bir araya gelmiş insanlardan oluşmuş olan siyasal gruplar ister iktidarda, isterse muhalefette olsun siyasetin yürütücü tarafı olarak öne çıkmaktadırlar. Sonuçta siyaset de grupla başarılabilecek eylemler topluluğudur. Tek başına üstesinden gelinebilmesi oldukça zor olan hususlardandır.

Siyasal gruplar, doğaları gereği, yasa yapma, yorumlama ve uygulama; kamu düzenini sağlama vb. işlevleri yerine getiren gruplar olarak öne çıkmaktadır (Gönüllü, 1999:194).

Bu noktada, bir diğer grup çeşidi olan baskı ve çıkar gruplarını açıklamak gereği bulunmaktadır.

2.4.5. Baskı ve Çıkar Grupları

İnsanların toplum içinde yaşarken sahip oldukları amaçları çeşitlidir. Bu amaçlardan bazıları ticari ve idari niteliktedir. Toplumda var olan ekonomik çıkarlarını kollamak maksadıyla, yönetim üzerinde baskı kurmak durumunda oldukları ve çıkarlarını kollamak amaçları vardır. Bu amaçları gerçekleştirmek için toplumda rakipleri niteliğindeki insanlara karşı mücadele etmek durumları söz konusudur. Bunun yanı sıra, toplumda karar alma ve karar verme mekanizması üzerinde söz sahibi olan yönetimleri etkileme çabası içerisinde olurlar. Maaşlar, ücretler, kadrolar, yatırımlar, ihaleler hakkında söz sahibi olanların yönlendirilmesi kitle desteğiyle söz konusu olur. Kitle desteği de oy ile bağlantılıdır. İşte bunun söylenmesi, kullanılması siyasal yönetimi etkilemekle bağlantılı örnekler olmaktadır. Toplumsal sistemde var olan yöneten-yönetilen ilişkisinin dizayn edilmesinde baskı ve çıkar gruplarının ağırlığı vardır.

İnsanların içinde yaşadıkları toplumlarda var olan haklarını savunabilmeleri tek başlarına daha az mümkün iken, grupça güdülenmelerde bu daha çok olasıdır. Ülke politikalarında kendi grupları açısından yönlendirme amaçlı olan insanların oluşturduğu bu grup özellikleri toplumsal yapıların olmazsa olmazları niteliğindedir ve ilişkileri dizayn eden yapıda olmaktadır. Sonuçta grup oluşturma vasfı olan insanların arkasında var olan kitle desteği politik örgütsel yapılar üzerinde etkili olma ayrıcalığına sahip olacaktır.

Baskı ve çıkar gruplarının taleplerinin yerine getirilmesini sağlamak amacıyla baskı odağı denilen birimlere baskı yaptıkları görülmektedir. Bu baskı odakları kimi zaman iktidar denilen yapı (hükümet, başbakan, cumhurbaşkanı ve diğer kamusal güçler), kimi zaman hükümetin tek tek bakanları, milletvekilleri ya da yerel yönetimler olabilmektedir. Özellikle

baskı yapılmasının en tipik örnek kurumlarının başında da bürokrasi gelmektedir (Altan, 2014:318).

Bu tür gruplar, siyasal partiler gibi iktidara gelmek amacından daha çok, bu siyasal partileri harekete geçiren ama illa da politik olması gerekmeyen ilgi ve çıkarları gözetmek amacıyla kurulmuş örgütsel yapılardır. Bu amaçlar ya doğrudan siyasal olmayıp dolaylı olarak siyasaldır. Ancak dolaylı olan ve siyaset dışı takdim edilen ilgi ve çıkarların nihayetinde siyasala varmak amacı da olabilmektedir. Böylesi grupların siyasal iktidara tepki vermeleri alınacak ya da alınan kararların kendilerini ilgilendiren bir karar olmasına bağlıdır. Bazen de siyasetçilerle iç içe olan bu tür gruplarla karşılaşmak çok kolay olabilmektedir. Sonuçta baskı ve çıkar grupları siyasal iktidar üzerinde baskı uygulayıp kendi beklentilerine uygun sonuçlar alabilen gruplardır. Bu tür grupları maddi çıkarları savunan gruplar ve daha ziyade ahlaki çıkarları savunan gruplar diye iki farklı türden olurlar(Çağla, 2010:113-114).

Baskı ve çıkar gruplarından sonra elektronik etkileşim gruplarının ele alınması söz konusudur.

2.4.6. Elektronik Etkileşim Grupları

Küreselleşme çağı elektronik iletişim devriminin ürünüdür. Bu devrim, toplumsal yaşamı alt üst etmiştir. İlişkiler sisteminde uzaktakilerinin yakındakilerden daha etkili olduğu bir dönem başlamıştır. İnsanlar, fiber optik kabloları, uydu teknolojileri ve mikroçiplerle özdeşleşen bir hayat tarzının tutkunu olmuşlardır. Elektronik etkileşimin en önemli tapınağı olan internette var olan sosyal ağlarda kurulan birliktelikler oluşmaktadır. Bu birliktelikler elektronik iletişim grupları adıyla anılır. Çeşitli platformlar ve sitelerde oluşturulan birliktelikler marifetiyle, dünyanın pek çok yerinde, ortak eylemler gerçekleştirildiğine tanık olunmaktadır. Bu gruplar marifetiyle, devrimler, kalkışmalar, ayaklanmalar, protestolar gerçekleştirilmektedir.

Facebook, twitter vs. gibi elektronik etkileşim ortamlarında birliktelikler ve gruplar oluşturan insanlar, tahmin edilenden daha kolay ve daha çabuk toplanıp, eylemler yapabilmektedirler ve meydanları doldurabilmektedirler. Doğaldır ki, bu toplaşma ve kalkışmalar kültürden kültüre ve ülkeden ülkeye farklı sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Kültürel yapısı

isyan ve kalkışmaya yatkın olan toplumlarda daha kolay sonuçların alındığı, buna karşılık devlet ve toplumuna isyanı tasvip etmeyen kültürel yapı sahibi toplumlarda daha farklı sonlanmalarla karşı karşıya kalındığı görülmektedir. Mısır gibi ülkelerdeki Arap Baharı örneği birinci grup kültürel yapılara örnek iken, Gezi Kalkışmaları ikinci grup kültürel yapılara örnek teşkil etmektedir.

Bir başka grup tipiye, iç grup-dış grup ayrımı şeklinde ifade edilebilecek gruplardır.

2.4.7. İç Grup-Dış Grup

Bazı grup tiplerinde yakınlık ve uzaklık derecesine göre şekillenme durumu vardır. Biz bunu sosyolojik ve sosyal psikolojik olarak iç grup-dış grup ayrımı şeklinde ifade ediyoruz. İnsanların toplumda kendileriyle ilgili gruplarına “iç grup”, kendilerinin dışındaki insanlarla ilgili gruplarsa “dış grup” adı verilmektedir. Sözgelimi insanların kendi aileleri iç gruplarını, başkalarının aileleri dış gruplarını temsil eder. Aynı şekilde arkadaşlık grupları için de, kendi arkadaşlık grupları iç grup olmakta, buna karşılık başkalarının arkadaşlık grupları dış grup olmaktadır.

2.4.8. Aile Grubu

Cinsel ilişkilerin düzenlenmesi, çocukların doğum ve bakımı, karşılıklı güven, sevgi gibi temel ihtiyaçları karşılamak amacıyla kurulmuş olan grup tipini de aile grubu temsil etmektedir.

Belki de en tipik grup şekli aile olarak dikkat çekmektedir. Aileler insanların en fazla birlikte olup, beraber eylem gerçekleştirdiği insanlarla tesis ettiği gruplardan olmaktadır. Başka insanlara karşı birleşerek yalnızlıktan kurtulmuş olmanın en ilginç boyutlarını aile oluşturmaktadır (Gönüllü, 1999:194).

2.4.9. Dini Gruplar

Din ve inanç toplumlarda en önemli ihtiyaçlardan birini temsil etmektedir. Bu önemli ihtiyaçları karşılamak amacıyla bir araya gelen insanların oluşturdukları gruplara da dini gruplar diyoruz. Özellikle önemli birleştirici vasıfları uhdesinde barındıran insanların öncülüğünde kurulan bu tip gruplar, toplumların çok yönlü olarak etkilenmesinde baskın bir yer

edinebilmektedirler. İnanmak bütün insanlarda en temel olan ihtiyaçlardan biri olarak rol oynadığı için, bu ihtiyaca göre şekillenmiş gruplar bütün insanlar üzerinde etkili olduğu gibi, yine insanların çok önemli bir kısmının hayatında var olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Grup çeşitlerinin izah edilmesinden sonra, siyasal grupların siyasal kültür ve siyasal toplumsallaşma ekseninde değerlendirilmesine sıra gelmektedir.

2.5. Bir Sosyal Grup Olarak Siyasal Grupların Siyasal Kültür ve Siyasal Toplumsallaşma Ekseninde Değerlendirilmesi

Toplumsal yapıda siyasal amaçları gerçekleştirmek üzere oluşturulan birliktelikler olan siyasal gruplar, sosyal yaşamın vazgeçilmez unsurları arasında yer almaktadır.

Özellikle siyasal amaçların grupça güdülenmeler olmaksızın gerçekleştirilemeyeceği olgusundan dolayı, siyasal grupların gelişim göstermesi toplumsal yapıların zenginliğinin göstergeleri olarak bakmak gerekecektir.

Siyasal grupların içinde yaşadığı toplumsal yapının sahip olduğu siyasal kültür insanlarına siyasete dair yaşam biçimi olarak siyasal kurumları, siyasette etkili olan yöntemleri, devlet ile olan ilişkileri toplumun güç dengelerini öğretir ve davranışlarını tayin eder. Siyasal kültürün getirilerine göre siyasal anlayışı gelişen insanların oluşturduğu siyasal gruplar da farklı bakış açılarıyla yaşamlarını sürdürmektedirler.

İnsanların grup ve toplumların içerisinde yaşarken siyasete yönelik değerleri, anlayışları, algılamaları ve inançları öğrenmesi olgusu diye takdim edilen siyasal toplumsallaşma, siyasal yaşamın tayin edicisi konumundadır. İnsanların nasıl siyaset yaptığı, oy verme davranışlarını nasıl düzenledikleri, farklı algılama biçimlerinin nasıl geliştiği, devlet düzeninin nasıl işlediği, kararların nasıl alındığı, toplantı-yürüyüş ve gösterilerin hangi esaslara göre yapıldığı, hak arama sistemlerinin nasıl işlediği, siyasette toplumsal cinsiyetin nasıl rol oynadığı gibi hususları öğrenmesi ve bunlara uyum sağlaması siyasal toplumsallaşmanın tezahürleri olmaktadır.

Siyasal grupların siyasal kültür-siyasal toplumsallaşma etkileşimi hususunda şunlar söylenebilir: toplumsal yapıların işleyişini temin eden temel aktörlerden biri olan sosyal gruplar, siyasal toplumsallaşmanın da ana unsurlarından biri olarak öne çıkmaktadır. İnsanların üstesinden yalnız başına gelemeyecekleri faaliyetleri birlik oluşturarak gerçekleştirdikleri örneklerden olan siyasal eylemler grupça güdülenmelerin tipik numunelerinden birini temsil etmektedir.

Toplumlarda var olan eğilimler, siyasal grupların da çıkış noktasını oluşturmaktadır. Görüş farklılıklarını insanların dini, etnik kökeni, cinsiyeti, bölgesel farklılıkları, giyim-kuşam özellikleri, sağ veya sol zihniyete-muhafazakâr veya demokrat anlayışa sahip olmasına göre değişim göstermektedir.

Toplumsal yapının siyasal iklimini ifade eden siyasal kültürü, insanların siyaseti icra ediş biçimini de ortaya çıkartır. Böylece, insanların siyaset icra ederken kullandıkları dili kültürlerinin ortamlarında meydana gelir ve gelişir diyebiliriz. Kültür solunan hava gibidir. Siyasal kültür de bu havanın katmanlarından biridir. Havada bulunan unsurların etkisi katmanları sarmalayacak olduğu için siyaset kültürel yapının birer yansıması gibi görev görür.

Toplumsal yapılar kendisini oluşturan tali sistemlerin işleyişine göre yaşamlarını sürdüren bir canlı sistemi gibidir. Bu sistemin parçalarından bağımsız olarak düşünülmesi mümkün değildir. Siyaset de bu parçalardan biri olarak işleyişini temin edecek durumda olur. Toplumdaki diğer bütün katmanlardan etkilendiği gibi söz konusu katmanları derinden etkileyebilecek imkânlarla da sahip olacak olan siyaset kurumunun, ait olduğu toplumun dışında bir varlık olarak hayatını sürdürme şansının olmayacağı açıktır. İnsanlar içerisinde yaşadıkları siyasal atmosferlerinin bir parçası olarak varlıklarını sürdüreceklerdir.

Bu aşamadan sonra çalışmanın iletişim ve siyasal iletişim adındaki üçüncü bölümüne başlanabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İLETİŞİM VE SİYASAL İLETİŞİM

3. İLETİŞİM VE SİYASAL İLETİŞİM

İnsanların hayattaki her şeyi öğrendikleri, bilgi aktarımı yaptıkları, dünyayı şekillendirdikleri olguya iletişim adı verilmektedir. Bu olgu sayesinde toplumsal yapı gelişim kaydetmektedir. Öğrenme koşulları oluşmaktadır. Toplum içerisinde yaşayan insanlar farkındalıklarını geliştirmektedir. Sosyolojik ve sosyal psikolojik olarak anlamlandırmak iletişim sayesinde gerçekleşebilecek olgular olarak önem kazanmaktadır.

İletişimin siyasal arenadaki karşılığı olan siyasal iletişim, sosyal yaşamın önemli tezahürlerinin ortaya konulduğu bir yaşam biçimini bize takdim etmektedir. Siyasal yaşamın günümüz koşullarında iletişim olanaklarıyla şekillendiği gerçeğine bakılacak olunursa, meselenin daha iyi anlaşılması mümkün olacaktır. İletişimin bir biçimini de siyasal iletişim oluşturduğu için, bu çalışmada ele alınmıştır.

İletişim olgusunun sosyolojik ve sosyal psikolojik olarak açıklanması eserimizin rotası açısından büyük bir öneme sahiptir.

3.1. İletişim

Toplumsal hayatın her boyutu kültür ile ilgilidir. İletişim de kültürle yakından alakalıdır.

İçinde yaşanan toplumun yaşam biçiminin bir kısmını da iletişim oluşturmaktadır. İnsanların hangi şekilde iletişim kuracağı yaşam biçiminin yansıması olarak ele alınabilir. Her toplumun kendine özgü bir iletişim anlayışı olması da, söz konusu toplumun kültürü ile izah edilebilecek şeylerdendir. Sözgelimi Türk toplumunun sahip olduğu kültür, insanlararası ilişkiler sistemini etkileyerek toplumda varlığını sürdürmektedir. Meselelere karşı yaklaşım biçimi kültürün bir ürünü olarak kaydedilecektir. İnsanların jest ve mimiklerini kullanım tarzları kültürleriyle bağlantılıdır.

Nasıl konuştukları, nasıl sövdükleri, nasıl giyindikleri, nasıl yemek hazırlayıp nasıl sunum yaptıkları, nasıl tablo çizdikleri, nasıl piyes oynadıkları, nasıl bilmece sordukları, masal ve mitos yazdıkları ve bütün bunların sunuluş biçimleri kültürlerinin bir parçası ve iletişim becerilerinin de altyapısını oluşturmaktadır.

Toplumsal yaşamın vazgeçilmezlerinden olan iletişim hususunun kavramsal analizinin yapılması büyük önem arz etmektedir. Bundan dolayı, bu noktada bunun gereği olarak iletişim kavramını analiz etmek gerekiyor.

3.1.1. Kavramsal Olarak İletişim

İnsanların duygu ve düşüncelerini akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarması olgusuna iletişim denir.

Başka bir ifadeyle İletişim genel olarak şöyle tanımlanabilir: Bir göndericinin (konuşan / yazan) alıcıya (dinleyici / okuyucu) bir şey hakkında sözlü ya da yazılı mesaj göndermesi, iletmesi ve bu mesajın alıcı tarafından çözümlenmesidir (Uzuntaş, 2013:14).

İletişimin, insanların en temel toplumsallaşma araçlarından biri olarak yapmış oldukları faaliyetlerini diğer insanlarla paylaşımlarını temin eden sosyal hayat sahası olduğu söylenebilir.

İletişim, belirli bir zaman ve mekânda gerçekleşen sosyal bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çok farklı biçimlerde gerçekleştirilebilen bu sosyal olgu, toplumun sürekliliğine de katkı sağlayan yapıya sahiptir. Yüzyüze gerçekleştirilmesinin yanı sıra; kitle iletişimi şeklinde bazı araç ve gereçlerle de yapılabilmesi mümkün olan iletişim, toplumsal yaşamın geliştirilip değiştirilmesinin güçlü yollarından biri olarak ifade edilebilir.

İngilizce ve Fransızca “communication” kavramından yola çıkarak ilk yıllarda haberleşme olarak tanımlanmış olan iletişim, kelime olarak, daha sonraki yıllarda, communication haberleşmeyi de kapsayan şekilde daha kapsamlı bir ileti alışverişini içerisine alarak “iletişim” olarak anılmaya başlamıştır. “Communication” sözcüğü de, Latince communis kökeninden türetilmiş ve birçok kişiye ve nesneye ait ortaklaşa gerçekleştirilen anlamında kullanılmaktadır. Bundan hareketle, köken olarak iletişiminin yalnızca iletileri aktarmaktan ziyade, toplumsal olarak da bir etkileşimi içerdiğini ifade etmek gereklidir(Tuna, 2012:4).

Beden dili, jest ve mimikler, yüz ifadesi gibi yüzyüze iletişim örneklerinin yanı sıra, basılı-görsel medya gibi araçlar vasıtasıyla kurulan iletişim biçimleri de mevcuttur. Bütün bunların yanı sıra sembollerle iletişim

kurma imkânı da bulunmaktadır. Bazı durumlarda, insan, sayfalar dolusu bir yazıyla anlatamadığı gerçeklikleri basit bazı sembolik ifadelerle daha kolay bir biçimde ve daha kısa sürede anlatabilme imkânı bulabilmektedir. Çeşitli figürler, karakterler, resim ve işaretlerle anlatım ve iletim kolaylığı sağlanabilmektedir.

Toplumsal yaşamda öğrenmenin temel sağlayıcı faktörlerinden olan iletişimin tarihsel süreçte ifade edilişine de bakmak gerekecektir

3.1.2. Tarihsel Süreçte İletişim

İletişim, insanın anne karnından itibaren sahip olduğu en temel becerisi olarak anlaşılabilir. Bu açıdan bakıldığında, iletişim, insanın varlığını sürdürme yollarından biridir.

İletişim, insana özgü olup, insanın varlığını sürdürme biçimindeki gelişmelere bağlı olarak değişen bir karaktere sahiptir (Oskay, 2011:1).

Canlılar içinde çok özel bir yere sahip olan insanın en temel vasfı kültüre sahip olmasıdır. Bu özel yapısını doğa ile olan etkileşimine borçlu olan insanlar, doğa ile mücadelesinin sonucu olarak hem kendi varlığını sürdürür hem de doğanın karakteristik yapısını dönüşüme uğratmaktadır.

Tarihin ilk başlangıcından bugüne kadar insanlığın karşı karşıya olduğu ve çözmek durumunda bulunduğu bir problemi vardır. Bu problem hayatta ve ayakta kalma sorunudur. Bu sorunu çözmek adına insanların yaptığı faaliyetlerin sonucunda kültürel gelişme sözkonusu olmuştur. Bunun yansıması olarak, insanlar, keşif ve icatlar yaparak dünyayı değiştirmeyi başarmışlardır.

Aslında, insanlığın başarmış olduğu bu kültürel gelişmenin, bir başka açıdan iletişimin de sonucu olduğuna şüphe yoktur. Buradan bakıldığında, iletişim, insanlık tarihiyle başlayan bir gerçekliktir. İnsanın doğa ile etkileşimi ile başlamış bir olgu niteliğindedir.

İnsanlar, doğanın yanı sıra, diğer insanlarla da etkileşime girerek dünyalarını inşa etmeyi başarmışlardır. Yine, insanlar, kendi dünyalarını geliştirirlerken, duyu organları vasıtasıyla başka insanlarla alışveriş halinde olarak kendilerini geliştirmeyi başarmışlardır.

Daha avcı-toplayıcı toplum aşamasındayken, insanlar, ihtiyaçlarını gidermek için faaliyetlerde bulunurken sorunlarını etkileşimle çözmeye başlamışlardır. Bu durum, her yeni gelişim aşamasında varlığını sürdürmüştür. Yani bu ilk aşamada var olan etkileşimle gelişme olgusu endüstri sonrası aşamada da kendini göstermeye devam etmektedir.

Karşılıklı konuşmak, iki kişinin sohbet etmesi, ilişkileri iyi tutma becerisi, söylenenleri anlayabilme ve uygun tepkiler üretebilme gibi tanımlardan daha ötesini içeren iletişim, aslında, insanla başlayıp devam eden ve insan oldukça farklılaşsa da, devam edecek bir süreç olduğunu söylemek doğru bir yaklaşım olacaktır. Hem doğa ile etkileşimde bulunmak, hem de doğa koşullarının acımasızlığı ve çevredeki uyaranları anlamlı hale dönüştürmek için varoluşundan itibaren sürekli olarak diğer insanlarla işbirliği içinde olmak mecburiyetinde olan insan, içinde bulunduğu bu süreçte bilginin paylaşılması, ortak anlamlar üretme çabaları iletişim kurma zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Bilgileri paylaşmak ve kendilerini ifade etmek için, insanların, çıkardıkları sesler, bu seslere eşlik eden vücut hareketleri duvarlara çizilen figürler zaman içerisinde daha da anlamlı ve sistemli ortak yapılar haline dönüşmüştür (Tuna:2012:4).

Bu aşamada iletişimin toplumsal boyutunu ele alalım.

3.1.3. İletişimin Toplumsal Boyutu

İnsan, iletişim kapasitesine sahip bir varlık olarak doğar ve yaşamı iletişimlerle örülü olarak devam eder. İnsan, yaşamının her anında iletişimsel eylemler düşünür ve iletişimsel eylemler yapar ve diğer insanların iletişimsel eylemlerinin bir parçası olur (Erdoğan, 2011:43). Bundan ötürü, toplumsal yapıda varlığını sürdüren insanların kendini geliştirmesi, çevreyi değiştirmesi ve öğrenmesi iletişim olgusunun varlığına ve güçlü olup olmamasına bağlı kalmaktadır.

İnsanlar arasında duyu organlarına bağlı olarak gelişim sergileyen bir etkileşim vardır. Bu etkileşimin temelinde iletişim vardır. Duygu, düşünce ve davranışların insanlar arasındaki bağlar aracılığıyla iletilmesinin çift yönlü olarak gerçekleşmesine iletişim denmektedir. Burada işteşlik durumu vardır. Yani insanlar, iletişimle hem birbirini etkilemekte hem de birbirinden etkilenmektedir. Bir bakıma, iletişim alışveriş gibidir.

Hayatta duygu, düşünce, anlayış, algı ve değer alışverişi olarak yerini alan iletişim olgusu, giysi-giyinme biçimleri ile birlikte toplumsal etkileşimde, iletişim açısından bir sembol olarak varlığını sürdürmektedir. Kullanılan semboller, insanların içinde bulunduğu toplumsal, kültürel, siyasal ve ekonomik yapı içerisinde anlam geliştirip kimliklerin toplumsal, ekonomik, siyasal anlam ve ifadelerinde önemli role sahip olurlar. Yalnızca sözel bir süreç olarak değerlendirilemeyecek olan iletişim olgusu, insanın diğer insanlarla karşılaştığı, ilişki kurduğu her ortamda ve her durumda ayrı şekilde biçimlenmiş ve kodlanmış bir özelliğe sahiptir. Sözlerimizin yanı sıra giyimlerimiz, yakamıza taktığımız rozetler, içinde bulunduğumuz gelir grubu, eğitim seviyemiz; toplumsal çevremizin işareti olan jest, mimik ve konuşma biçimlerimiz dilimizi temsil etmektedir (Oskay, 2011:3).

Bir başka ifadeyle, içinde bulunduğumuz sosyal yapı, bu sosyal yapının tabakalaşma özellikleri, ait olduğumuz toplumdaki insanların eğitim ve mesleki durumları hepsi iletişimin yöneliminde etkili olan faktörler olarak rol oynayan bir yapıya sahiptir.

İletişimin çok çeşitli toplumsal nitelikleri vardır. Bunlar (Hogg-Vaughan, 2007:616):

“-İnsanlar arasında karşılıklı ilişkiler gerektirir,

-İnsanların belirli sözcüklerin, seslerin, göstergelerin ve mimiklerin anlamına ilişkin ortak bir anlayışa sahip olmalarını gerektirir,

-İnsanların başkalarını etkilemelerini ve onlardan etkilenmelerini sağlar.”

Bütün bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi toplumsal yapıların şekillenişinde ve bireylerin öğrenme koşullarının oluşumunda iletişim olgusunun çok önemli bir yeri bulunmaktadır. İnsanların sosyal bir varlık olarak toplumda gelişimi ve toplumun kendini toplumsal anlamda geliştirmesi konusunda temel itici güçlerden birini iletişim oluşturmaktadır.

İletişimin sosyal boyutundan sonra iletişim biçimleri izah edilmelidir.

3.1.4.İletişim Biçimleri

İnsanlar, bilerek ya da bilmeyerek, algıları, düşünceleri, duyguları, niyetleri ve kimlikleri hakkında sürekli bilgi alışverişinde bulunurlar. Bunu da doğrudan temas, yazılı ya da elektronik araçlar, sözcükler, ifadeler, jestler ve işaretler yoluyla yaparlar (Hogg-Vaughan, 2007:616).

Bilginin gönderen tarafından kodlanarak alıcıya bir kanal aracılığı ile gönderilmesi ve alıcı tarafından bu kodun çözülerek alıcıya geribildirim gönderilmesi işlemlerini içeren iletişimde sözel (konuşma, şarkı söyleme ve tonlama vb.), fiziki (vücut dili, işaret dili, dokunma, göz teması vb.) ve yazma gibi yöntemler kullanılır. İç ve dışa dönük dinleme, gözlem, konuşma, sorgulama, analiz etme ve değerlendirme becerilerini gerekli kılan iletişim işlemi, bir süreç olarak düşünüldüğünde, işbirlikçi ve birlikte çalışma işlemleri ile takip edilen özellikte olmaktadır (Yalçınalp, 2018:4).

İletişim ile ilgili çeşitli sınıflandırma yöntemleri yapılmıştır. Ancak üzerinde uzlaşılan tasnif ikili tasniftir. Bu tasnife göre iletişim sözel iletişim ve sözel olmayan iletişim adıyla ikiye ayrılmaktadır. Sözel iletişimi büyük oranda dil oluşturmaktadır. Sözel olmayan iletişimi ise beden dili, jestler, mimikler, yüz ifadeleri, ses tonları, vurgular vs. oluşturmaktadır.

Öncelikle sözel iletişimi analiz etmek gerekir diye düşünüyorum.

3.1.4.1.Sözel İletişim

İletişimin bir şekli olan sözel iletişimi dil temsil etmektedir. Dil, insanlar arasında karşılıklı haberleşme aracı olarak kullanılan ve toplumsal yapılarda var olan değerlere göre şekillenmiş olan; duygu, düşünce isteklerin ses, şekil ve anlam bakımından başka insanlara aktarımını sağlayan seslerden örülü gelişmiş bir sistemdir.

Bir toplumsal yapı ve onun sahibi olan bir milletin var olabilmesi için gerekli olan birinci şartı oluşturan dil, ait olduğu milletin kültürel olarak bağımsızlığının simgesi şeklinde bir öneme sahiptir. Toplumun ve milletin kültür bayrağını dil temsil etmektedir. Toplumsal yapıyı millet denilen birliğe dönüştüren ve simgesel anlamı olan dil, millet içinde var olan insanları birleştiren bir yapıya sahiptir.

İnsanların bir birey haline gelmesi ve toplumsal bir varlık olarak toplumda kendini ispatlaması dediğimiz toplumsallaşmasını temin eden en önemli faktörlerin başında dil gelmektedir. İnsanlar, dünyayı, nesneleri, olayları ve diğer insanları anlamlandırmayı ve tanımlamayı dilleri ile başarırlar.

Diller, insanlar tarafından çok değişik amaçlarla kullanılırlar. Bunlar sosyal psikolojik olarak şu şekilde sıralanabilirler (Hogg-Vaughan, 2007:615):

- “-Bir şeyin nasıl olduğunu söylemek,
- Birisine bir şey yaptırmak,
- Duygu ve tutumları dile getirmek,
- Bir taahhütte bulunmak,
- Doğrudan bir şey yapmak.”

3.1.4.2. Sözel Olmayan İletişim:

İletişimin ikinci bir şekli de sözel olmayan iletişim biçimidir.

Jestler, mimikler, el kol hareketleri, yüz ifadeleri, ses tonu, volümü ve rengi, cümlelerdeki duraklama noktaları, vurgular, beden duruşu, giyim kuşamda kullanılan renk, model ve desenler, sözel olmayan iletişim biçimi olarak örneklendirilebilir. Kullandığımız jest ve mimiklerimiz, günlük yaşamda, konuşmalarımıza anlam katmakta ve bunların eksikliği, konuşmalarda anlaşılma sorunu ortaya çıkarmaktadır. Jest ve mimiklerin yapılan konuşmaya ruh kazandırdığını yapılan çeşitli araştırmalar da ortaya çıkarmıştır.

Söz ile yapılan iletişimin süsü gibi değerlendirilmesi gerekli olan el, kol hareketlerini basit bir mesele olarak görmemekteyiz. Çünkü insanların eli, kolu, parmağını hareket ettirmesi; başını farklı yönlere sallaması kültürden kültüre farklılık gösteren bir karaktere sahiptir. İnsanların bu tarz

hareketlerinin eksikliği iletişimde de eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlatılanlara iletişimde beden dili de denilmektedir.

Sesler de insanların yaşamlarında belirli bir anlama sahiptir. Seslerle ilgili renk, ton, yüksek ve alçak volümde olup olmama durumu konuşmaya farklı değerler katabilecektir. Bu hususlardaki eksiklikler ise, iletişimde anlam farklılığı veya yetersizliğini getirebilmektedir.

Vurgu da Kelimeler sözcüklere eklenince iletişimi güçlendiren bir boyutu ifade etmektedir. Vurgu, temas edilen konunun önemine işaret etmenin bir yolu olduğu için, vurgulardaki ustalık iletişimi güçlendiren hususlardan olmaktadır.

Sözel olmayan iletişim biçiminin bir başka yönünü de, kurulan cümlelerde başvurulur duraklama noktalarıdır. Konuşurken daha doğru bir ifadeyle iletişim kurarken insanlar, duraklama noktalarını çok sık kullanmaktadırlar. İnsanların duraklama noktalarına dikkatli bir biçimde riayet etmesi durumunda, pürüzsüz ve anlamı bozmadan konuşabildiğine tanık olunmaktadır.

Başka bir sözel olmayan iletişim biçimiye duruşlardır. Duruşlar da beden dilinin kullanım biçimlerinden olarak öne çıkan hususlardandır. Duruşlara örnek verilecek olursa şunlar söylenebilir: Ayakta durma, oturma şekilleri, bakışlar, saçlarla oynamalar, kolların bağlanma biçimleri, yüz ifadeleri vs. Bütün bunlar, konuşmalara ruh kazandıran özelliklerdir. Kullanımları ayır ayrı anlam taşıyan niteliktedir

Giyim kuşam da başka bir sözel olmayan iletişim yoludur. Giyimde kullanılan kumaşlar, kumaşların renkleri, bağlanışları ve desenleri de sözel olmayan şekilde insanın kendi kendisini ifade etmesinin önemli yollarından biridir.

Sözel olmayan iletişim olmadan sözel olan iletişimin toplumda bir anlamı olmayacaktır. Bundan dolayıdır ki, insanların derdini sorunsuz anlatmak konusunda sözel olmayan yöntemlere ciddi oranda ihtiyacı bulunmaktadır. Önemi de buraya dayanmaktadır.

Sözel olmayan iletişim yöntemlerinden sonra iletişimin doğru biçimi diye anlatabileceğimiz iletişim dili-sağlıklı iletişim bahsini anlatalım.

3.1.5. İletişim Dili-Sağlıklı İletişim

Toplumsal yapılar için çok önemli olan iletişimin temelinde insan ilişkileri bulunmaktadır. Toplumda bireyler, gruplar ve sosyal kurumları çalıştıran ve birbirine bağlayan bir faktör olarak rol oynayan ilişki, bağlantı anlamına gelmektedir.

İnsanlar arası ilişki, organizmalardaki organlar arası bağlantıyı temin eden kanın işlevi gibi göreve sahiptir. İlişkiler, toplumsal yapıyı oluşturan alt mekanizmalar arasındaki irtibatı sağlamak işlevine sahiptirler. Önceden sosyolojiye egemen olan organizmacı anlayışların geliştiren yapısal işlevselci bilim insanları, organizmalar yerine, sistemleri kullanmaya başlamışlardır. Bu anlayışın mantığına göre, toplumsal yapıları birer toplumsal sistem gibi çalışmaktadır. Bu yaklaşımlardan hangisi benimsenirse benimsensin, her ikisi için de geçerli olan kural bir bütünlükten bahsediliyor olmasıdır. Toplumsal yapı bütünlüğünün işlev görmesinde problem ortaya çıktığı durumda, buna toplumsal hastalık denmektedir. Aynı biyokimyasal kan tetkikine benzer bir biçimde, toplumsal hastalıkların tespitinde de ilişkilere bakmak, hastalığın tespitini sağlayacaktır. Tetkik sonucunda, toplumsal sistemdeki iletişimde sağlıklı bir yapı mevcutsa, ilişkilerde de bir problem olmadığı anlaşılabacaktır. İlişkiler sorunlu olduğu için hastalık olduğu için bu böyledir.

İletişim dili tabiriyle karşılaşıldığında, evvela, dil ne demektir sorusu anlaşılmaktadır. Bizim dilimizde, dil nedir diye sorulduğunda, üç boyutlu bir kavramlar topluluğu akla gelmektedir. Birincisi organ olarak dil, ikincisi lisan olarak dil ve üçüncüsü de iletişim dilidir.

Tad alma duyumuzla bağlantılı olup, insanın hayvanlarla ortak olabilecek yönlerini ifade eden “organ olarak dil” birinci tip dil kavramıdır. İkinci anlamdaki dili de “konuşulan lisan” demek olan dili anlatmaktadır. İletişim dili ise, sağlıklı iletişim kurmakla anlam kazanan üçüncü tip dil kavramı olmaktadır

İletişim dili, özellikle, muhatabımız niteliğindeki insanın algısıyla bağlantılı olup, etkisinin insan hayatında önemli bir yer teşkil ettiği bir

hususdur. İnsanlara bir sözün nasıl söylendiği, o sözün söylenmesinden daha önemli olduğunu görmekteyiz. Bu mevzuyla bağlantılı olarak “ben dili” ve “sen dili” şeklinde iki türlü yaklaşım biçimi mevcuttur. “Sen dili”, bir iletişim dili olarak, suçlayıcı ve yargılayıcı üslubuyla karşısındaki insana iş yaptırma konusunda da sıkıntı yaşanılabilir bir yaklaşım tarzını ifade etmektedir. Bundan başka, bu üslupla muhataplarımızı öğrenilmiş çaresizlik içerisine sokabilecek bir durumu da ortaya koymuş olmak mümkündür. Sen dilindeki bu özelliğe karşılık, “ben dili”, insanları ikna etmekte daha başarılı olunabilecek bir iletişim biçimidir. Olayın içine kendinizi de dâhil ederek insanlara hitap etmek ve daha müşvik, sevecen olarak insanları anladığımızı ifade etmek her zaman için daha doğru bir yol olarak dikkat çeken özellik olacaktır. Muhatap olduğumuz insanı ikna etmek ve doğru yola sevk etmek dururken; saldırganlığa itecek davranış kalıplarını benimsemek doğru bir yöntem olarak durmamaktadır. Her zaman için birinci yol daha geçerli bir yol olarak başarıyı kaçınılmaz kılabilir tarzda olacaktır.

Çocuklarla iletişimde bile; küçük olduğu iddiasıyla dikkate alınmayan suçlayıcı, rencide edici, aşağılayıcı üsluba sahip iletişim dili geçerli bir tercih değildir. Çocuklara dahi, “ben dili” iletişim diliyle hitap etmek, onları daha fazla doğru yöne sevk edecek ve onları başarılı bireyler olma yolunda ilerletecektir.

Sağlıklı iletişimin olduğu yerde gelişme ve ilerleme, destek olma ve paylaşma vardır. İletişim dilinin doğru kullanımı var olduğu için insanların birbirini doğru anlaması esas olandır. Bunun aksinin geçerli olduğu ortamlarda var olan şey; bunalım, anlaşmazlık, iletişim bozukluğu olacaktır. Her daim tercihlerin olumlu algılamayı geliştiren sağlıklı bireyleri yetiştiren iletişim tarzı yönünde olması esas olandır.

3.1.6. İkna Edici İletişim

İletişimin siyasete en çok gerekli olan boyutu ikna etmek üzerine kuruludur. Seçmenin oy vermek konusunda ikna edilmesi siyasetçilerin temel hedefi ve stratejisidir. Bu sosyal psikolojik bir olgudur. Bu olguyu önce sosyal psikolojik olarak analiz edelim daha sonra da siyasal kültürel tezahürüne bakmamız gerekecektir.

Önce sosyal psikolojik olarak ikna etmek konusunu ele alalım: İkna etmek, edilmek tutumlarla bağlantılıdır. İnsanların her hangi bir olay, durum, nesne, renk vs. karşısındaki olumlu ya da olumsuz anlam ifade eden değerlendirme ve tepkilerine tutum denilmektedir (Atkinson vd., 2002:625). Bu bir yemeğin sevilmesi ya da sevilmemesi olabilir, bir partiyi tercih etme ya da etmeme şeklinde olabilir, birini arkadaş olarak kabul edip etmeme olarak görülebilir. Hepsi sonuçta insanların sosyal motiflerinin etkisiyle ortaya çıkan tutumlarına örnek olur.

Siyasal tutumlar da genel olarak ifade edilen sosyal psikolojik yaklaşım olan tutumlardan bir farkı bulunmamaktadır. İnsanların siyasal anlamdaki tercihleri siyasal tutumlarını ifade etmektedir. İnsanların beğenip tercih ettikleri siyasal partilere oy vermeleri söz konusu olacaktır. Oy verme davranışlarını değiştirmeleri de sabit bırakmaları da, ikna edilmeleri ile anlatılabilecek bir hususu bize takdim edecektir. Sonuçta sabit fikirli olanın da oy verme konusunda ikna edilmişliği vardır, fikir değiştirenin de değişim konusunda ikna edilmesini temin eden faktör ya da faktörler grubu vardır. Sonuçta bu durum sosyal psikolojik bir vakıa niteliğini bize anlatmaktadır.

Siyasal anlamda da başka anlamlarda da bir insanın tutum değiştirmesi durup dururken olabilecek bir şey değildir. Onun gerçekleşmesini temin eden faktörlerin devreye girmesi zorunluluktur.

3.2. Siyasal Kültür, Sosyal Gruplar ve İletişim İlişkisi

Siyasete dair yaşam biçimi diye tanımlanan siyasal kültürün gelişiminde toplumsal grupların büyük etkisi vardır.

Siyasal yaşam biçimi dendiğinde, seçimler, sandık, oy, oy verme, oy verme davranışı, siyasal partiler, propaganda, kamuoyu, siyasal sosyalleşme, siyasal bilinçlenme gibi hususiyetlerin tamamı akla gelmektedir. Bu hususiyetlerin hepsi, siyasal sosyal gruplara iştirak edilmesiyle gerçekleştirilebilme şansının söz konusu olduğu meselelerdir.

Siyasal grupların siyasal kültürün bütün yönlerinin gelişiminde etkili olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Bunu gerçekleştirirken, iletişim araç ve gereçleri etkin bir biçimde kullanılmaktadır.

Siyaset iletişimle kamuoyuna yönelmektedir. Kamuoyu üzerinde etkili olmak, etkili iletişim kurallarının gerçekçi bir biçimde kullanılmasıyla mümkün olabilecek hususlardandır.

Otoriteler, önderler, seçim sistemi, oylama, baskı grupları, bürokrasi, partiler vb. (Aydın, 2013:126) hepsi siyasal sistemin vazgeçilmezleri olarak insanların oluşturmuş oldukları toplumsal grupların marifetiyle çalıştırılabilecek sistemlerdir.

Toplumsal grupların işleyişi siyasetin icra edilmesini temin eden önemli hususiyetlerden öne çıkanları olarak kaydedilmektedir. Sosyal gruplar iletişim marifetiyle siyasal bilinçlenmeyi sağlayabilmekte ve siyasal kültürlerinin verdiği imkânlar çerçevesinde siyasal öğrenme süreçlerini geliştirmektedirler. Bu sayede de siyasal eylemlerde bulunabilmektedirler.

Siyasete dair yaşam biçimi adıyla ifade edebileceğimiz siyasal kültür toplumsal yapının siyasal lat sisteminin gereklerinin idrak edilmesinde iletişimin ve iletişim araçlarının çok önemli bir yeri bulunmaktadır. İnsanlar, oluşturdukları gruplarla siyasetin daha kolay üstesinden gelebilmekte ve yine gruplarının öğrenmelerinde de iletişim imkân ve fırsatlarının verdiği ayrıcalıklarla fark yaratmaktadırlar.

Grupça güdülenebilen insanların siyasal eylem ve işlemleri öğrenebilme kapasitelerinin daha yüksek olduğunu çeşitli örneklerle görebilmek mümkündür. Oy kullanma, seçmen görevlerini yerine getirme, mitingler düzenleme ve mitinglere iştirak etme gibi örnek siyasal eylemlerin tamamı öğrenme yöntemiyle kazanılan siyasal davranış tipleridir ve bunların hepsinin aktarılması ve öğretilmesinde iletişim yöntem ve araçları etkili bir biçimde kullanılmaktadır.

Bu aşamada meselenin bir adım sonrası diye nitelenen iletişimin siyasal gruplar ve siyasal kültür etkileşimi bağlamındaki örneklerinin değerlendirmesi şeklinde olacaktır. Tabii bu örneklerin uygulamalı siyaset alanlarından olması özellikle dikkat edilen türden olmaktadır.

3.3. İletişim-Siyasal Gruplar-Siyasal Kültür Etkileşiminin Tezahürlerine Dair Örnekler

Siyasal kültürün katkılarıyla gelişim gösteren siyasal grupların iletişim araçlarını kullanarak toplumda etkin olduğunu gözlemleyebilmekteyiz.

Gözlemleyebildiğimizi söylediğimiz bu etkilerle ilgili örnekleri de sıralamak gerekmektedir.

İletişim araçlarının kullanılması siyasal kültürün getirilerinin bir yansıması olarak ortaya çıkmaktadır. İletişimin siyasal yaşama katkıları yadsınamaz bir gerçektir. Bu sebeple ilk örneğimizi iletişim ağı teşkil etmektedir.

3.3.1. İletişim ağı

Gruplar belirli düzeyde bir iletişim ağını temsil ederler. İnsanlar ağ şeklinde örülü bir ortamda yaşam sürdürürken, iletişim için kurulu bulunan ağın etkisinde kalmaktadırlar. Grubu oluşturan bireylerin birbirlerine bağımlılığı iletişim yaratır. İlişki ve iletişimde problem ortaya çıkan insanların bağılılığında ve dolayısıyla işlerin üstesinden gelme durumlarında sorunlar ortaya çıkması da kaçınılmaz olacaktır. Birbirleriyle etkileşimleri ve birbirlerine bağımlılık ilişkileri kuvvetli olduğunda ise başarı kaçınılmaz bir biçim alacaktır. Yaptıkları işlerinde etkili olurlar ve gündem belirleyici olma özelliğine sahip olurlar. Propaganda ve kamuoyu gibi siyasal davranış örnekleri, büyük oranda, iletişimde kurulmuş olan güçlü bir ağ sisteminin varlığı veya yokluğu ile kendini gösteren örnekler olarak dikkat çekmektedir.

Bu örnekten sonra siyasette iletişimin etkin kullanımı ele alınacaktır.

3.3.2. Siyasette İletişimin Etkin Kullanımı

Herhangi bir siyasetçinin siyasal iletişim yollarını etkin bir biçimde kullanımı, kendisine önemli avantajlar sunacaktır. Her şeyden önce yürüttüğü kampanyanın bel kemiğini siyasetçinin iletişim ile olan ilişkisi oluşturacaktır. Başka bir deyişle, siyasetçinin sesini duyurabilmesi ya da seçmenlerin ilgisini çekmeyi başarabilmesi siyasal iletişimin etkin kullanılabilmesiyle paralel bir

bağıntı içerisinde olacaktır. Daha fazla sayıda kitleyi etkisi altına alması, iletişim olanaklarıyla bağlantılı sonuçlar verecek hususları ifade eder.

Siyasetçinin propaganda yapacağı kitle, oylarına talip olacağı kitle olacaktır. Bir siyasetçi, ne kadar oy alırsa alsın, hedefinde daha fazlasını elde etmek olmalıdır. Yani reel olan aldığı oy ise, ideal olan alacağı en yüksek oy oranına ulaşmak olacaktır. İşte, bir siyasetçi için, reel durumdan daha fazla oy almayı amaçlayan ideal seviyeye yaklaştıracak kampanyaların yürütülmesi ve geliştirilmesi iletişimin etkin kullanılmasına bağlı olan eğilimdir.

Özellikle, internetin günlük hayatta daha fazla kullanılmasıyla, sanal âlemde daha fazla boy gösteren insanları da etkileyebilmek için internet medyasının da etkin kullanımı şart olmuştur. Bu siyasal yaşamda da etkisini göstermeye başlamıştır. Siyasetçilerin de varlığı internet medyasındaki mevcudiyetiyle ölçülmeye başlanmıştır. Çünkü adeta nüfusun çok önemli bir kesimini internet üzerinden etkilemek çok daha kolay hale dönüşmüştür. Buna göre, siz, eğer internette var iseniz, var sayılıyor olacaksınız. Aksi durum sizi tartışılır ve etkisiz kılacaktır.

Bir moda halini almış olan algı yönetimi şeklinde karşılaşılan ve siyasette adına siyasal oyunlar denilen seçmen yönlendirmesi konusunda da bu internet medyası en etkin araç olarak yer tutmaktadır. Aslında, siyasal tercihlerini kullanmaktan kaçınan seçmenin de etkilenmesini temin eden bu iletişim aracı kapsam genişlettirici fonksiyon ifa edecektir.

Kişisel çekicilik ve sosyal çekicilik de siyasal iletişimin önemli uygulama alanlarından biri olarak ele alınmalıdır.

3.3.3. Kişisel Çekicilik-Sosyal Çekicilik

Siyasal iletişimin kültürel etkileşimi geliştiren boyutlarından biri olarak da kişisel çekiciliği sayabilmek mümkündür. Siyasette oy almak durumundaki adayların kişisel olarak çekici bir vasya sahip olması sosyal psikolojik olarak başarılı bir siyaseti temin eden örnek olur. Seçmen davranışı üzerinde kişisel çekiciliğin de etkili olduğunun her siyasal sistemde yüzlerle veya binlerle ifade edilen örnekleri olmaktadır. Kadın seçmenler başta olmak kaydı şartıyla, insanların çekiciliğe göre oy verme davranışı sergilediğini söyleyebilmek mümkündür.

Kişisel çekicilik olgusunun yanı sıra, sosyal çekicilik olayı da vardır. Toplumsal anlamda çekim merkezi olmak için bu gereklidir. Toplumda insanlararası iletişim ve etkileşim açısından toplumsal anlamda insanları çekmek, onların ilgi odağı olmak hem problemlerin çözümüne katkıda bulunur; hem de siyasetin başarılı odaklara yerleşmesini temin eden faktörlerden olur.

Seyirci etkisi sosyal psikolojik anlamda önemli etkenlerden biri olarak değerlendirilmiştir.

3.3.4. Seyirci Etkisi

Siyasal sistemdeki seyirci seçmenler ve yarışan adayların davranışlarıyla kendini ortaya koymaktadır. Seçmenler ve adayların karşılaştığı arena olan siyasal sistemde insanların gözlemleyici bir seyirci olmaları şeklinde açıklanabilecek olan bu durum büyük bir önem taşımaktadır. Herhangi bir sosyal olay ve olguyu gözlemleyen seyircilerin olması olayın boyutlarını önemli oranda etkili kılmaktadır. İnsanların gözlemlendiğini hissetmeleri, davranışlarını etkileyecektir. Siyaset de bu durumdan nasibini alacaktır. Siyasal anlamda, seyirci olanlar oy kullanma ayrıcalıklarından dolayı belirleyici nitelikte karakter elde etmiş oluyor. Özellikle siyasal kültürün özelliğine göre sessiz çoğunluğun seyirciliği siyaseti daha heyecanlı hale getirmeyi başaracaktır.

Siyasal anlamda iletişimi etkileyen hususlardan birini de kabul törenleri oluşturmaktadır.

3.3.5. Kabul Törenleri

Siyasette kabul törenleri simgesel bir anlam taşır. Siyasal anlamda rakip konumundaki farklı siyasal hareketlerin hem hareket alanını daraltmak için hem kendi hareket alanını genişletmek için bu kabul törenlerinin kullanıldığı görülmektedir. Rakipler açısından siyasal katılımın odak noktası olduğunu vurgulamak kabul törenleri ile olabilmektedir ve anlam kazanabilmektedir. Özellikle ilâve seçmen sayısı eklemek adına kan-bul törenlerinin kullanımı çok sık rastlanılan örneklerden olmaktadır ve çok büyük bir öneme sahip olmaktadır.

Sosyal etki iletişimin en temel parçalarından birini oluşturmaktadır.

3.3.6. Sosyal Etki

Siyaset başlı başına bir sosyal etki olayıdır. İnsanların oylarını alıp da karar alma ve karar verme mekanizmasının kontrolünü ele geçirmek sosyal etkiyle kazanılabilecek olgulardandır. Siyasette başarının tek geçerli ölçütü oydur, oy elde etmektir. Bu da toplumsal anlamda insanların etkilenmesi ile başarılabilecek özelliktedir. İnsanların oyunu almak onların ikna edilmesine bağlıdır. İkna edilmek de etki altına alınmak ile kazanılabilecek özelliktedir.

Kendine özgü konum vasıflarının da etkileşime katkısı değerlendirilmelidir.

3.3.7. Spesifik Statü Özellikleri

Toplumsal hayatta birey ve grupların işgal ettikleri yer ve mevkileri diye ifade edilen statü, toplumlarda büyük öneme sahiptir. İnsanların yer ve mevkileri siyasette de anlam taşımaktadır. Bazı özel statüler de toplumlarda bambaşka bir karaktere sahip olur. Bu durum siyaset için çok daha farklı bir boyutu ifade edecektir. Siyasette tayin edilmiş statüler de bulunmaktadır. Bunlardan özel olarak değerlendirilenleri vardır. Lider özellikli olan insanların siyaset için taşıdığı anlama bakılırsa, bu durumun daha iyi anlaşılır olacağı açıktır. Liderlerin başarısı siyaseti çok etkilemektedir. Özellikle, liderin tavır ve davranışları daha alt kadroların yukarılarda kendilerine yer bulabilmek için geliştirdikleri çabalarına örnek olabilmektedir.

Bir süreci yönetmek ayrı bir sanatçılığın göstergesi olduğundan, bu aşamada süreç yönetimini analiz etmek gereklidir.

3.3.8. Süreç Yönetimi

Siyasette en çok gerekli olgulardan biri de süreç yönetimidir. Rakiplerle baş edebilmek konusunda, sürecin üstesinden gelebilecek atılımlar yapmak, siyasal oyunlar geliştirip bunları başarıya ulaştırmak yoğun baskı altında işleyen süreci yönetme başarısına bağlıdır. Adına stres yönetimi de denilebilecek bu olgu siyasal iletişimin başarıya ulaşmasını temin edebilecek hususlardandır. Bu konuyu liderlik ve karar alma başlığıyla da ele almak mümkündür. Liderlerin karar alması ve bu kararlar elde edilecek sonuca göre

durumun üstesinden gelebilecek çıkış yolları arayıp bulması siyasetin ateşleyicisi olarak işlev görmektedir. Enerji kaynağı olarak düşünülmesi gereken hareketliliği de bu özellikleriyle siyasal sistemde yer tutar.

Korku kültürü ya da yönetimi başlığıyla ele alınabilecek anlayış, siyasette elde edilecek başarılar üzerinde etkili olması sebebiyle, bu aşamada korku yönetimini iletişimsel bir yol olarak analiz etmek icap etmektedir.

3.3.9. Korku Yönetimi

Adına korku kültürü de denilebilecek olan korku yönetimi, siyasette çok başvurulan iletişimsel yollardandır. Seçmen davranışını yönlendirmek için sıklıkla başvurulan bir yöntemdir. İnsanlara terör, anarşi, çeşitli ekonomik vaziyetler örneğinde korku yüklenerek, onların oylarını istenilen yönde değiştirmek veya sabitlemek maksadıyla çeşitli çalışmalar yapılır. Toplumsal yapıda var olan bireyler ve gruplar üzerinde baskı kurmak adına bu yöntemlere başvurulur. Sosyal psikolojik olarak algı yönetimi de denilen bu yöntem, bazen ibretlik örnek olaylarla bazen de dilden dile yaygınlaştırılan haber dolaşım sistemleriyle siyasal iletişimin başvuru yolları oluvmaktadır.

Siyasal iletişimde başarı yollarından birini de iş sınıflandırması oluşturmaktadır. Bu noktada da bu husus izah edilmek istenmiştir.

3.3.10. İş Sınıflandırması

Toplumsal hayatta başarılı olmanın anahtarlarından biri de işbölümüdür. İşte sürat elde etmek, zaman kazanımı elde etmek, yalnız kalmaktan kurtulmak gibi gerekçeler işbirliği yaparak işlerin üstesinden gelmeyi sağlayan şartlar olarak öne çıkar. Bu anlamda, işbölümü yapabilmek, belirli ölçülerde iş sınıflandırması yapmayı gerekli kılmaktadır. İş sınıflandırması yapılarak siyasette lider ve yardımcı kadroların planlama yapması gerekmektedir. Siyasal grupların iletişimsel problemlerini çözmek adına, iş sınıflaması yapılması elzemdir.

Beyin fırtınası siyasal iletişimin en gözde yöntemlerinden biri olarak analiz edilmelidir.

3.3.11. Beyin Fırtınası

Bulunulan ortamlarda, yapılabilecek işlerin aksamaması için ve daha fazla başarılı olabilmek için liderin önderliğinde grupta var olan paydaşların fikir alışverişinde bulunması çok büyük önem arz etmektedir. Yapılacak işler, gidilecek yollar, atılacak adımlar, yapılacak planlamalar, ancak ve ancak istişare denilen görüş alışverişiyle başarılı bir düzleme oturtulacaktır. Bu hususla bağlantılı olarak, Türk Halk Kültürü'ndeki bir atalar sözü bunu en iyi şekilde ifade eden kültürel bir koddur. O söz şudur: “Danışan dağı aşmış, danışmayan düz yolda şaşmış.”

Bu sözden de anlaşılacağı gibi, görüş alışverişi olmadan durum analizi yapılması imkânsızdır. Durumdan haberdar olmadan da işin diğer safhalarında doğru adım atma imkânı yoktur. Siyasal iletişimin belki de en önemli göstergelerinden biri bu beyin fırtınası yaklaşımıdır. Başarılı olan siyasal hareketlerin en iyi başardıkları sistem beyin fırtınası olgusudur. Bir işin nasıl gittiği, yürüyüp yürümediği, güçlü ve zayıf yönlerin neler olduğu konusu beyin fırtınası yapılarak anlaşılır ve aksayan yönler çözüme ulaştırılır.

Grubun prensipleri grup ruhunun varlığıyla anlatılabilir. O sebeple bu noktada grup ruhu açıklanacaktır.

3.3.12. Grup Ruhı

Her grubun olduğu gibi siyasal grupların da varlık sebepleri olan amaçları vardır. Bu amaçlar grubun çalışmasını düzenleyen, geleceğe emin adımlarla ilerlemeleri mümkün olmaktadır. Buna sosyal psikolojik anlamda grup ruhu denilmektedir. Bu ruha bağlılık başarıyı kaçınılmaz kılacak nitelikte ayarlanabilmektedir. Her siyasal ve sosyal grup kendilerini var kılan amaçlarını gerçekleştirmek çabası içerisinde olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Risk almak ya da riske yönelme siyasal anlamda da başarının anahtarlarından biri olarak ele alınmalıdır.

3.3.13. Riske Yönelme

Risk almak kalıcı başarılarla ulaşmanın anahtarlarından biridir. Toplumsal yapı içinde bireyler ve sosyal grupların üstlenmiş olduğu roller risklerin üstesinden gelmeye odaklı olmalıdır. İletişimsel anlamda da etkileşimi arttıran bir yönü vardır. Riskli pozisyonlar kaybetmeyi göze alan bir yapıyla birlikte yürütülmektedir. İnsanların risk almadan büyük başarı elde edemeyecekleri vurgusu, özellikle, grup üyelerini motive etmekte de kullanılmaktadır.

İkna etmek siyasal gruplar-siyasal iletişim ilişkisinin en tipik numunelerinden biri olarak görülmelidir.

3.3.14. İkna Edici Tartışmalar, Seçmeni İkna Etmek ve İletişim

İkna etmek ya da edilmek sosyal psikolojik bir olgudur. İnsanların herhangi bir olay, olgu ya da herhangi bir başka insana inanmasıyla bağlantılıdır. Bir bakıma ikna etmek ya da edilmek inanmak demektir.

Herhangi bir meseledeki doğru ya da yanlışların inanılan boyutlarına göre zihinlerde yer edindiği ve yaşamı da bu bağlamda etkilediği görülmektedir.

Siyasette oy vermek ya da vermemek meselesi de tercihin ne olacağı konusunda ikna edilmeye bağlıdır. Hangi yönde oy kullanılacağını algıları tayin eden olay ve olgular belirleyecektir. Yani, bir insan neyi beğeniyor veya istiyorsa, yönelimi o yönde olacaktır. Neyi de beğenmeyip istemiyorsa, ondan da uzaklaşma eğiliminde olur. Bu durum tutumlarla bağlantılıdır.

İnsanların ikna edilmesi için çeşitli konularda tartışmalar yaratılır. Bu tartışmalar, beyin fırtınası ile birleştirilince daha büyük önem kazanır. Adına siyasal oyunlar da denilen siyasetteki seçmen kitlesini ikna etmek de çıkarılan tartışmalarla başarılıdır. Oy verme davranışını etkileyecek ekonomi tartışmaları, vaatler, yürütülen projeler, açılışlar, inşaatlar, temel atma törenleri vs. hep ikna edici çabaların çeşitli örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu ikna edici tartışmalar ve ikna çabaları konusunda iletişim çok önemli bir yere sahiptir. Doğru ya da yanlışların anlatılıp seçmen olan kitlenin ikna edilmesi temas kurulmasına bağlıdır. Bağlantı kurulup da, gerçek, iyi bir

şekilde anlatılırsa, istenilen yönde ikna edilmesi mümkün olur. İkna edilince de kitlenin oy tercihi lehte olur. Bu da seçim kazanmaya veya iktidar olup kalıcı olmaya sebep olur.

Girişimcilik ve yenilikçilik son dönemlerin en gözde başlıkları olarak siyasal iletişim uygulama alanlarında da kendine yer bulan tarzdadır ve değerlendirilmelidir.

3.3.15. Siyasette Girişimcilik ve Yenilikçilik

Girişim teşebbüs demek olup, herhangi bir iş veya eyleme girişmek anlamına gelmektedir. Özellikle, iktisadi hayat için daha fazla geçerliliği söz konusu olan kavram, son yıllarda, hayatın her alanında boy gösteren bir yapıya sahip olmuştur. Ekonomide olduğu gibi eğitimde, sağlıkta bilumum hizmet sektöründe, çalışma hayatında, iletişimde ve nihayet siyasette de güçlü ve etkili bir biçimde yer almayı başarmıştır.

Siyasette daha çok seçimlerde aday olan ve seçilmiş olan aktörlerin siyasal davranışlarında önemli yer tutan girişimcilik, oy verme davranışı üzerinde önemli etkilere sahip olmaktadır. Çünkü fark yaratan bir yapıya sahip yenilikler seçmeni etkileme kapasitesine sahip olmaktadır.

Girişimciliğin bütün örnekleri yenilikçilik ile beraber gelişim göstermektedir. Özellikle, yeniliklerle bezenmiş girişimler ile toplumsal yapının gelişimi sağlamaktadır. Siyaset açısından da bu durum geçerli olmaktadır. Siyaset bakımından girişimcilik ve yenilikçiliğin kendini hissettirdiği örneklerle bakıldığında, şu ifadeler söylenebilir: Seçmen analizi, seçmen davranışlarının tespiti, propaganda yöntemleri, söylemler geliştirilmesi, iletişim araçlarının tespiti ve kullanılması, seçim müziklerinin seçimi ve kullanılması, siyasal reklamların tespiti ve kullanılması gibi.

İnsanları daha iyi etkilemekle bağlantılı yenilikler ile desteklenmiş girişimler, seçmenin ikna edilip oyunu almayı başarmaya yarayacaktır.

Siyasal arenada rol oynayan aktörlerin oy toplamak için yenilikçi ve toplumun içerisine girme konusunda girişimci olması, heyecan yenilenmesine yardımcı olur. Eğer, seçilmişler girişimci olurlarsa, sorun çözme odaklı

siyaseti benimsemiş olacaklardır. Yenilikçi de olurlarsa, çıkılan seçmene heyecan eklemek imkânını kazanacaklardır.

Girişimci olan siyasetçi seçmene karşı çok ilgili olacağı için, ilgisizlikten bunalmış olan seçmene bir çıkış ya da umut olmayı başaracaktır.

İster milletvekili, ister belediye başkanı, ister muhtar ve isterse başkan olsun, seçimle iş başına gelen insanın seçmen hareketliliğini iyi bilip, bu hareketlilikten doğacak değişimi iyi yönetmesi zorunluluğu bulunan insanlardır. Bu değişimi yönetmek de girişimci ve yenilikçi bakış açısını gerektirmektedir.

Hem girişimcilik hem de yeniliğin en temel yardımcısı olarak da iletişimi iyi bilmek ve kullanmak öne çıkmaktadır. Sizin siyasette de hayatın başka bir alanında da çıkmazdan kurtulmanız iletişim ile bağ kurmak ile başarılabilecek bir şeydir. Doğrudan ya da yardımcı iletişim vasıtalarıyla irtibat kurmak siyasetin en temel gerekliliği olarak bilinmektedir.

Takım oyunu şeklinde siyaset de son dönemlerin gözde yaklaşım örnekleri olarak ifade edilmelidir.

3.3.16. Takım Oyunu Olarak Siyaset

Siyasette liderlik ve liderler çok önemlidir. Hem partinin yönetiminde, hem de iş paylaşımı konusunda lider kadrolar çok büyük bir öneme sahiptir. Ancak liderlik ne kadar önemli olursa olsun, güçlü bir takıma sahip olunmadığı takdirde, çabaların beyhude olacağı açıktır.

Bütün takım oyunları gibi bir oyun olan siyasette, sadece bir kişiye bel bağlanarak uzun süreli başarılar elde edilmesi mümkün değildir. Lider merkezli bir partide bile olsanız, takımınızın bütün halinde başarısı daha fazla önemli olacaktır. Hem lider hem de takımın geri kalan kısmı kahraman olarak bütün takımı görüp çalışmalarını buna göre ayarlarsa, önemli başarılar elde etme ve bunu istikrarlı bir biçimde devam ettirme şansı yakalayacaktır. Bu hususun önemli bir girişimci kuralı olduğu uzmanlarca da ifade edilmiştir (Lewis, 2012:153-154).

Siyasette de hayatın başka alanlarında da yalnız olmak güçlü bir ivme yakalatmaz. Ancak ve ancak sizin emrinizde olan ve iş disiplinine sahip bir takımınızın olması sizi başarılı ve güçlü kılacaktır.

İnsanın en önemli sermaye olarak öne çıktığı bu dönemde siyasetin de insan sermayesindeki gücünüze bağlı olduğu anlatılmalı ve anlaşılmalıdır.

3.3.17. Siyaset Açısından İnsan Sermayesi

İnsan sermayesi, yetişmiş insan gücü kapasitesini ifade etmektedir. Toplumsal yapıları oluşturan bireylerin kabiliyetleri, eğitim seviyeleri, fiziksel kapasiteleri, parasal güçleri vs. hepsi insanın varlıkları olarak düşünülebilecek şeylerdir.

Bir toplum, bir grup ya da teşkilâtın sahip olduğu insan kapasitesi; o kişi, grup ya da teşkilâtın iş yapma gücünü ortaya koymayacaktır. Siyaset de insan ile yürütülen eylemler bütünüdür. Siyasal aktör, çalışan ya da taraftar olarak rol alacak insanlar da dâhil olmak üzere, siyaset hem sayısal hem de niteliksel olarak fazla olan insanlarla icra edilmektedir. Siyasal elit adı verilen ve bir ülke siyasetine yön veren siyaset ustaları da siyasal anlamda insan sermayesinin çekirdeğini oluşturmaktadır. Siyasal elitler siyasetteki en pahalı varlık olan tecrübeye sahiptirler. Bu tecrübe başarıda işe yarayan bir unsurdur.

İnsan sermayesinden sonra siyasal iletişimde çok önemli olan simgesel eylemlere bakmak gereklidir.

3.3.18. Siyasette Simgesel Eylemler

Simge ya da sembol anlam demektir. Bir nesneye yüklenilen anlama simge diyoruz. Önem ve anlam ifade eden nesne, olay ya da olguların hayatımızda simgesel yeri olur. Bu simgesel özellikli hususiyetlerden biri de eylem şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Simgesel anlamı olan eylemlerden bazıları da siyasal özelliklidir. Bu siyasal özellikli eylemler siyasette yönlendirici şeklinde işlev görür. Bir hizmet aracı simgesel olabilir. Yani bir köprü, bir baraj, bir tünel, bir otoyol, bir havalimanı siyasal anlamda simgesel bir eylem örneği teşkil edebilir.

Siyasal mesajlarda siyasal anlayış için simgesel öneme sahip bir detay verilebilir. Siyasal ideolojinin temel dayanağına özgü mesajlar takdim

edilebilir. Bunların hepsi sembolik değer ifade eden siyasal eylemler olarak takdim edilebilir. Ülke yönetimlerinde simgesel eylem ve işlemlere meşruiyet temini veya kendi otoritesini kabul ettirmek gibi saiklerle yaklaşım gösterilebilir. Bunların yanı sıra imaj yönetimi için de bu politikalar kullanılabilir. Bunların dünyanın pek çok yerinde örnekleri bulunabilmektedir.

Bir başka önemli siyasal iletişim uygulama alanı profesyonellerle birlikte çalışmaktır. Bu aşamada profesyonellerle çalışma meselesi ele alınabilir.

3.3.19. Profesyonellerle Çalışmak

Siyaset oy alarak başarı elde edilen bir yaşam alanıdır. Oy almak da belirli koşullara bağlı olan bir hususiyettir.

Profesyonel siyaset bilimciler ve eski siyasetçilerden oluşan bir elit grup ile siyasete dair ince noktalarla bağlantılı çalışmalar yapılması önemlidir. Çeşitli araştırmalarla desteklenen çalışmalar yapılarak durum tespiti ortaya konulabilir. Ne, nerede ve nasıl elde edilir; seçmenin beklentisi nedir, seçmen hangi koşullarda fikir değiştirebilir, siyasal anlamda hangi politikalar seçmen davranışını etkileyebilir, geçmiş dönemlerde yapılan seçimlerde ne gibi tecrübeler yeni çalışmalara ışık tutabilir gibi sorularla siyasette ağırlık konulacak ya da seçmenin tercihlerinde etkili olunabilecek hamleler yapılabilir.

Siyasetin sonuçta siyasal aktörlerin seçmenlerden destek talep etmesi ile güç elde etmeye çalışmak gibi bir formülasyonu vardır. Bunun profesyonellerle işletilmesi, siyasetçileri, daha başarılı sonuçlarla karşılaştırır.

Renkler ile siyasal tercihlerin bir iletişim yolu olarak etkileşimi söz konusudur. Bu sebeple renklerin siyasal iletişimle bağlantısını da analiz etmek icap etmektedir.

3.3.20. Renkler, Siyasal Tercihler ve İletişim:

Siyasetin önemli bir kısmı sosyal psikolojik olma vasfına sahiptir. Yani, sosyal psikolojik yöntemler siyasette çok fazla kullanılmaktadır. Renkler de insanların tercihlerinde etkili sosyal psikolojik olgulardandır.

İnsanların hoşlandıkları ya da hoşlanmadıkları renkler vardır. Bu hoşlanılan ya da hoşlanılmayan renkler kendini siyasal tercihler konusunda da gösterecek durumdadır. Tabii ki, renklerin sevilen ya da sevilmeyen olması da durup dururken olmaz. İnsanların zihniyet dünyasında var olan ve büyük oranda kişiliği oluşturan faktörlere bağlı olarak gelişen renk tercihleri siyasette algı yönetiminde de çok kullanılan bir husustur.

İnsanların kültürüne bağlı olarak sevdiği renkler vardır. Doğal olarak bu renkler bir insanın oy tercihlerinde ya da parti beğenisinde etkili olacaktır. Sahip olduğu ön yargılara bağlı olarak sevmediği renkler de bulunabilir. Yetiştigi ortama göre insanların tercihleri olur. Bunlar arasında renk tercihleri de yer alır.

Partiler de ortak ilgi ve alakaların sonucu bir araya gelmiş kadronun tesis ettiği siyasal kurumlardır. Bu kuruluşların verdiği mesajlar arasında benimsenen renkler de mevcuttur. Kırmızı-beyaz, mavi-beyaz, sarı-kırmızı veya üçüncü renklerin eklenmesi vs. şeklinde yüklenilen anlamlara göre tercihler söz konusu olacaktır.

Sonuçta oy bekleyen insanlar ile oy verecek insanların beklentilerine göre renk tercihleri oluyor. Bu tercihler bazen kıyafetler, kullanılan mekânlar, bazen kullanılan araçlara kadar sirayet edecek tarzda olabilmektedir. Zaten bayrak, afiş vs. gibi görsel imaj gerektiren malzemelerde kullanılması için başlangıç gerektiren iletişim yolu olurken, bunun yaşanan dünyanın pek çok farklı yönüne yayılması iletişim yöntemi olarak düşünülebilir.

İletişimde renklerin çok önemli bir dil olarak kullanılması, siyasette de kendini göstermektedir. Hem de siyaset, renklerin dilinin çok fazla uygulandığı bir hayat alanı olarak öne çıkmaktadır.

Siyasette renklerin dili meselesinden sonra görsellik ve imaj konusunu izah edebiliriz.

3.3.21. Siyasette Görsellik ve İmaj:

Siyasette görsellik ve imaj kullanımı çok önemlidir. Kullanılan malzemeler, araç gereçler, yaşanan ortamlar, kıyafetler gibi görselliğin önemli verilerinin yanında mesajlarda ve söylemlerde seçilen dil, politik

anlamda sahip olunan ideoloji veya bu ideolojinin beklediği imaj, kişinin kendisinin amacına göre geliştirdiği imaj bu yönlü numunelerdendir.

Görsellik mesaj verilen hususiyetlerdendir. Görsellikle beraber kullanılan imajlar zihinlere psikolojik olarak etkide bulunur. Bir insanın verdiği imajı onun felsefesinin bir yansımasıdır. Zihinlere gönderilen etkili olma maksadı taşıyan mesajlar içeren yönüyle, siyasal yaşamın vazgeçilmezleri arasında yer alacaktır.

İmaj olgusu kimlik ayrıntılarını takdim eden bir özelliğe sahiptir. Yani insanlar, imaj oluşturmayı zihniyet dünyasında var olan faktörlerin etkisiyle gerçekleştirir. Sonuçta insanlar içinde yaşadıkları ortamda var olan bütün kategorik özelliklerinin etkisiyle davranış sergileyeceği için, imaj oluşturmalar da bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Çalışmanın bu aşamasında Türkiye'ye has siyasal kültür-siyasal iletişim ve sosyal gruplar analizinin yapılacağı dördüncü bölüme başlamak mümkündür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SİYASAL KÜLTÜR-SİYASAL
GRUPLAR-SİYASAL İLETİŞİM
EKSENİNDE TÜRKİYE

4. SİYASAL KÜLTÜR-SİYASAL GRUPLAR-SİYASAL İLETİŞİM EKSENİNDE TÜRKİYE

Siyasal kültürün taşıyıcısı olan siyasal grupların siyasette etkin rol üstlenmelerinin en geçerli yollarını siyasal iletişim oluşturmaktadır. Bu durum dünyanın her yerinde siyasetin sosyal psikolojik tezahürleri olarak kendini göstermektedir. Türkiye'nin de dünyanın önemli bir parçası olduğuna bakacak olursak, bunun dışında bir yere sahip olması mümkün değildir. Günümüz küreselleşmesinin mimarı olan elektronik iletişim devriminin tabii bir sonucu olarak toplumsal yapıda dönüşümler olmuştur. Bu dönüşümlerden toplumsal yapının bir parçası olan siyasal sistem de payını almıştır. Güçlü ve etkin olmak isteyen siyasal grupların siyasal iletişim araçları ve yöntemlerini etkin kullandıkları görülmektedir. Çalışmanın bu bahsinde Türkiye açısından siyasal grupların siyasal iletişim ile ilişkisi analiz edilmiştir.

Dördüncü bölümü iki bahiste ele almak istedim. Birincisinde siyasal grupların siyasal kültür ve iletişim ile ilişkisi, ikincisi ise bunun Türkiye'ye has tezahürlerinden ibarettir.

4.1. Siyasal Gruplar, Siyasal Kültür, Siyasal Davranış ve İletişim-Etkileşim İlişkisi

Toplumsal yapılar, işleyişini bireylerin yanı sıra toplumsal gruplarla sürdüren yapılanmalardır. Sonuçta bireylerin oluşturduğu kümeleşmiş insan toplulukları olan toplumsal gruplar, insan birlikteliklerinin ilk aşama zeminleridir.

İnsanlar yalnız olarak başaramadığı türlü faaliyetleri grupça güdülenmeler sayesinde becerebilmektedir. Bu türlü faaliyetlerden bazıları da siyasal davranışlar temelinde yürütülen siyasal eylemlerdir.

Siyasal eylemler de çok çeşitli biçimlerde gerçekleştirilen eylemler olarak öne çıkmaktadır. Oy vermek; miting, gösteri veya yürüyüş tertiplemek ya da düzenlenen bu etkinliklere katılmak; ilan, afiş, bildiri basmak ya da dağıtmak; seçimlerde aday olmak, kampanya yürütmek; propaganda yapmak; yapılan hizmetlerde imkân ve fırsat dağıtımını organize etmek; siyasal reklam kampanyaları yürütmek vs. gibi siyasal eylem tezahürleri bulunmaktadır.

Yukarıda sıraladığımız bu siyasal eylemler, bireylerle gerçekleştirilmektedir. Ancak sadece bireylerle değil, aynı zamanda bireylerin oluşturduğu güçlü, dinamik yapılı sosyal gruplarla da üstesinden gelinen faaliyetlerdir. Hatta siyasal eylemler, bireyselden daha çok grupça güdülenmelere daha yatkın eylem tiplerindendir.

Siyasal grupların siyasal yaşama özgü tipleri olan siyasal gruplar, siyasal yaşamın vazgeçilmez unsurları arasındadır. Toplumsal gruplar çeşitli gerekçelerle kurulan gruplardır. Yine farklı gerekçelerle de kendilerine üye bulabilen yapılardır. Bu durumlar siyasal gruplar için de geçerli olan karakterdedir. Din, mezhep, etnolojik köken, sağ veya sol politik değerler, cinsiyet, ailevi özellikler, herhangi bir avantaj ya da dezavantajlı bir karakteristik ayrıcalık bir siyasal grup oluşturmada gerekçe olarak başvuru kaynağı olabilmektedir. Sonuçta siyasal grup oluşturmak çıkış noktası gerektirmektedir. Her gerekçe veya gerekçeler topluluğu çıkış noktası ya dayanak olmaktadır. Siyasal grubu oluşturan bu noktalardan hareket ederek siyasal eylemlerde bulunmak söz konusu olabilmektedir.

İnsanlar hem çıkış noktalarını hem de buraya dayanacak insan topluluklarını bir tarihsel arka planda gelişen sosyal yaşamda gerçekleştirmek durumundadır. Bundan dolayı, bu devamlılık arz eden yaşam tecrübesi kendi kültürünü oluşturacaktır. Böyle bir tablo kaçınılmaz bir gerçeği ifade edecektir. Adına siyasal kültür diyebileceğimiz bu yaşam tecrübesi insanların siyasal davranışlarının tetikleyicisi, yönlendiricisi olarak rol üstlenecektir. Yani insanların oy verme davranışı da, sandık tercihleri de, propaganda yapma yöntemleri, propagandadan etkilenme anlayışları da siyasal hayatın farklı derecelerinde tercihler sergilemesi de siyasal toplumsallaşma yoluyla hazmettiği siyasal kültürünün birer yansımaları niteliğindedir.

Siyasete dair toplumsal tecrübeler diye de adlandırabileceğimiz siyasal kültür toplumdan topluma; aynı toplum içinde dönemden döneme farklılık arz eden özelliktedir ve toplumsal yapıların kendine özgü yönlerini bize veren özelliktedir. Sosyal öğrenme yoluyla siyasal yaşamda edinilen siyasal toplumsal kimliğin detaylarını takdim eden siyasal kültür sosyolojik olarak siyasal toplumsal tablonun sunucusudur. Bir anlamda bizler siyasal kültüre bakarak toplumsal siyasal tablo hakkında bilgiler edinebiliriz. Bir bakıma insanların siyasal tercihlerde bulunması, onların kültürel kodlarının

aksetmesi şeklinde düşünülebilir. Sosyal yaşamın siyasal boyutları bize bu konular ile ilgili ipucu vermektedir.

İnsanların siyasal kültürünün yönlendiricisi olan siyasal davranışının bir de etkilenme ve etkileşimle bağlantılı yönü bulunmaktadır. İnsanların oy verme davranışı ya da siyasal tercihleri sonucunda bir etkileme ve etkilenme hadisesidir. Temelinde insanların ikna edilmesi gibi böyle bir sosyal psikolojik olgu olan siyasal davranışların siyasal tutumlar olarak sosyal yaşamda yer edindiğini söyleyebiliriz. İktidar olmak isteyen, yönetici erki elinde bulundurmamak isteyen yani seçimi kazanmak isteyen adayın seçmenden talep ettiği desteği alabilmesi, oy verecek kitle olan seçmenin beklentilerini karşılayabileceği noktasında ikna etmesi vazgeçilmez olan koşuldur. Bu koşulu yerine getirmek, çok büyük bir oranda, iletişim imkân ve fırsatlarının doğru olarak kullanılabilip kullanılamaması ile bağlantılı olarak sonuç verecektir.

Aday olup da oy talebinde bulunan insanların dış görünüşleri, kıyafetleri, sesleri, seslerinin tonu, mesajları, mesajlarının içeriği birer iletişim aracı olarak oy kullanacak seçmenin tercihinde belirleyici olmaktadır. İnsanlar arasında çok farklı seçmen özelliği söz konusu olduğu için, seçmenlerin bu farklı özellikleri de farklı beklentiler oluşmasına neden olmaktadır. Aday olup da seçim kazanmak isteyen farklı beklentilere farklı çözümler üretebilme ve sorunları çözme kabiliyetlerine göre seçmen kitlesinin beğenisini dolayısıyla da seçimini alacaktır. Mesajların ve getirilen çözüm önerilerinin doğruluğu veya yanlışlığından daha önemli olan şey seçmenin tercihleri arasında yer almayı başarmaktır. Çünkü seçmen ikna edilirse, beklenen yönde oy kullanacaktır.

Kullanılan iletişim materyalleri, teknolojik imkân ve fırsatlar, seçmene propagandanın erişim durumunu çok fazla etkileyecek yapıdadır. Daha fazla seçmene erişim demek daha fazla seçmenin bilgilendirilmesi demek olduğu için, iletişim, siyasal yaşamın bugün için en temel belirleyici faktörlerinden biri olarak rol oynamaya başlamıştır. İnsanların farkındalığı konusunda belirleyici olmak, bilgi vermek, istediği yönde bilgilendirmek ve yönlendirmek ancak ve ancak elverişli iletişim vasıtalarının varlığı ya da kullanımıyla mümkün olabilecektir.

Dünyanın her yerinde başarılı olmuş siyasal aktörlerin hepsinin günün koşullarına uygun iletişim aracını etkili kullanabilme yetisinin belirleyici olduğu söylenebilir. Propaganda faaliyetleri mesajlarla seçmene erişimi mümkün kılmaktadır. Mesajların da erişimi iletişim sayesinde söz konusu olmaktadır. Adayın giyindiği elbise, o elbisenin kumaşı, yakasında kullanılan bir rozet, elinde bulunan bir demet çiçek de bir iletişim aracı olur. İyi hitap eden insan olmak, oy verecek kitlenin gündemine uygun vaatlerde bulunmak da oy vermeyi yönlendiren bir siyasal iletişim parametresi olacaktır.

Çalışmamızın bu aşamasında Türkiye’de var olan siyasal grupların siyasal iletişim ekseninde analiz edilmesi söz konusudur.

4.2. Türkiye’de Siyasal Grupların Siyasal İletişim Bağlamında Analizi

Türkiye’de siyasal gruplar denildiğinde, Cumhuriyet öncesi fikir akımlarına kadar götürülebilecek bir tarihsel arka plandan bahsetmemiz gerekecektir. Osmanlı Dönemindeki siyasal fikir hareketleri anlayışlarına uygun olarak siyasal partiler de teşekkül ettirerek yaşamlarını sürdürmüşlerdi.

Osmanlı Devleti bir cihan imparatorluğundan sonra, zamanla, sadece İstanbul ve çevresinden ibaret bir site devleti haline dönüştüğü bir yıkım süreci yaşamıştır. Bu süreç birden bire olup biten bir durumu ifade etmemektedir. İki yüz yılı aşkın bir süre devam etmiş önemli tarihsel bir hadisedir.1699 Karlofça Antlaşması’ndan başlayıp 1913’teki Balkan Savaşlarına kadar yoğunluklu toprak kayıplarının yaşanması Türkiye’deki siyasal yaşamı doğrudan etkilemiştir. Ülkedeki fikir hareketleri toprak kayıplarının ekseninde gelişip evrilmiştir. Başta aydın sınıf olmak üzere, insanların derdi “Türkiye nasıl kurtarılabilir?, Toprak kayıpları nasıl önlenir?” şeklinde gelişim göstermiştir. Siyasal yaşamdaki fikirler bu sorulara verilebilecek cevapların bulunması konusu üzerinde kendini göstermiştir. Zihniyet dünyasının gerekçelerine göre siyasal duruş ve anlayış geliştirmiştir. Her birey olaylara bakış açısını algılarının gelişim durumuna göre siyasal zihniyetini şekillendirmiştir.

Osmanlıcılık, Batıcılık, Türkçülük, İslamcılık adlarıyla dört fikir akımı toplumda egemen olmuştur. Bu fikir akımlarının birbirinin asıl derdi Türkiye nasıl kurtarılabilir sorusuna cevap aramak şeklinde doğup gelişmiştir.

Hepsinin çabası ülkeyi kurtarmak olmuştur. Farklı çıkış yolu önerisi siyasal anlayışların ortaya çıkmasını temin etmiştir. Toprak kayıplarının engellenmesinin bütünlükçü bir yaklaşımla mümkün olacağını düşünen Osmanlıcılık Hareketi, tarihsel tecrübe ile bunu sağlamaktan uzak kılmıştır. Çünkü ayrımcılık hareketlerini Osmanlıcılık ortadan kaldıramamıştır. Ama bir döneme damgasını vuran ve siyasal temsil kabiliyeti elde eden bir hareket olmuştur.

Osmanlıcılıktan başka, ikinci sırada politik eksen olarak Batıcılık gelişmiştir. Gelişmiş olan Batı olduğuna göre, onlara benzemek kurtuluşu temin edecektir anlayışı Batıcılığın çıkış noktası olmuştur. Buluşlar, keşifler ve icatlarla yaşamı değiştiren ve dönüştüren Batı dünyası gibi yaşam biçimine sahip olduğunda başarılı olacağını öne süren Batıcılığın temsilcilerinden bazıları, Batı dünyasından erkek ithalatının yapılması gerektiği önerisine kadar ileri gitmişlerdi. Ama asıl olan şu dur ki, Batıcılar da kurtarma derdinde olan siyasal zihniyete sahiplerdi. Çıkış noktası farklı olsa da, amaç sorunlara çözüm bulma çabası olmuştur. Bir de Batıcılığın Türk çağdaşlaşmasına katkısı küçümsenemeyecek kadar büyük olmuştur. Sosyal yaşamdaki devrin fikri arka planının oluşmasında etkili oldukları muhakkaktır.

İslâmcılık, Batıcılık karşısında duruş şeklinde ortaya çıkmış politik zihniyeti temsil eden akımdır. İslâmcılık Batıya yönelmek yerine, kendi özü olan İslâm dininin gereklerine göre hareket edildiğinde kurtuluşun söz konusu olabileceğini öne süren görüştür. Gayrimüslim teb'anın ayrılışıyla müslim teb'anın korunması güdüsü İslâmcılığın görüşlerinin dayandığı temel eksen olmuştur. İslâmcılık, bir müslüman birliği ile devlet ve toplumun kurtulabileceği iddiasındaydı. Çok önemli bir müslüman nüfusu uhdesinde bulunduran Osmanlı Devleti toplumsal bütünleşmeyi mantıksal olarak İslâmcılık yoluyla başarabileceğini teorik olarak öngörüyordu. Aydın zümrenin önemli bir kısmına oldukça cazip gelen bu akım, Arnavutların isyanı ve Arap dünyasının İngiliz yönlendirmelerinin etkisinde kalıp da aleyhte savaşması neticesinde önemli bir hayal kırıklığı olmuştur. İnsanların birleşme konusunda ortak din temeliyle bağlantılı bir yaklaşım sergilememesi önemli bir tarihsel tecrübe olmuştur. Bu siyasal anlayış da yıkımı engelleyememiş ancak geciktirmeyi sağlamıştır denilebilir.

Üç görüşün dışında öne çıkan bir akım da Türkçülüktür. Özellikle Trablusgarp, Balkan ve Birinci Dünya Savaşı tecrübeleri sonrasında ana kurucu unsur olan Türklerin merkezinde olduğu siyasal anlayış olan Türkçülük bir anlamda başvurulmuş son çare gibi görülmüştür. Gelişime başlamasını Dış Türklerin Türkiye'ye gelişi ya da kitlesel göç şeklindeki nüfus hareketlerine borçlu olan Türkçülük, özünde Türk milliyetçiliğini barındıran siyasal bir anlayıştır. Aydınların da tamamına yakınının Osmanlı'nın çöküşüyle kurulacak yeni yönetimin çağdaş bir ulus devlet olması görüşünde birleştiğini söyleyebiliriz. Bütün bunlardan başka Milli Mücadelede parasal ve lojistik destek sağlayan inanların Hintli müslümanlar ve Sovyet Rusya diye tanımlanmasının yanlışlığı bir tarafa bırakılacak olunursa, asıl yardım edenlerin Türkler olduğunun görülmesi de anlamlı olmuştur. Zor durumda kalındığında aynı dinde olmanın yetmediği, Türk'e yine Türk'ün dost olduğu tarihsel tecrübe ile anlaşılmıştır.

Gazi Mustafa Kemal ve onunla beraber hareket eden her farklı görüşten aydının temel yaklaşımı kişi egemenliğinden millet egemenliğine ve çağdaş bir toplumsal yapıya kavuşmak üzerine şekillenmiştir.

Bu dört eğilimin yanı sıra Türkiye'de Osmanlı Devleti'nden beri var olan bir muhafazakâr ve sol eğilimli siyasal anlayış da bulunmaktadır. Bir bakıma daha önceki akımların dışında olmayan ama bu şekilde de ifade edilen bir siyasal anlayışlar grubu tarihsel tecrübemizde yerini almıştır. Muhafazakâr ya da sağ anlayışın ve sol anlayışın karşılığı olarak Osmanlı Döneminde Jön Türkler bulunmaktaydı.

İkinci Dünya Savaşı sonrasına denk gelen çok partili siyasal yaşam etkili olmadan önce tek partinin içindeki fraksiyonlar içinde varlığını sürdüren sağ ve sol zihniyet siyasal olarak temsil ediliyordu. Sonraki dönemlerde hem sağ siyasal eğilimler hem de sol siyasal eğilimler bölünmeler yaşadı. Sağ, sol, orta yol, ortanın solu, ortanın sağı gibi eğilimler de siyasal yaşamda yerini almaya başladı. Siyasal yaşamda elliye yaklaşan siyasal parti sayısı bu bölünmelerin yansıması olmuştur.

1980 sonrasında başlayan Türkiye'deki liberalleşme etkileriyle beraber siyasetin de yeniden şekillenmesi söz konusu olmuştur. Sayısı ellileri bulan siyasal parti varlığına rağmen, ana siyasal eksen yine siyasal tarihin

Osmanlı Dönemindeki tablosu gibi dört eğilim üzerine kurulu olmaktadır. Birinci eğilim sol, ikinci eğilim milliyetçi, üçüncü eğilim muhafazakâr ve dördüncü eğilim liberal olmaktadır. Bu dört eğilim ile Osmanlı Dönemindekiler arasında bağıntı kuracak olursak, şu eşleştirmeler ile karşılaşabiliriz: Sol ve liberal eğilim batıcılara, milliyetçiler Türkçülere, muhafazakârlar ise İslamcılara karşılık gelir. Yer yer Yeni Osmanlılık adıyla ortaya çıkan eğilimler bulunsa da, bunlar İslâmcılık ile eşleştirilebilirler.

Günümüz Türkiye'sinin siyasal yaşamdaki tezahürleri analiz edildiğinde, Türkiye'deki farklı özellikli siyasal grupların varlığı gözlemlenmektedir. Siyasal eksenini din, mezhep, etnik köken gibi farklı gerekçelere dayandıran siyasal grupların varlığından bahsedilebilir.

Sol eğilimli denilen siyasal anlayışlarda farklı temellerle yaklaşım sergileyen siyasal gruplar bulunmaktadır. Sol eğilimin milliyetçi ve etnik temelli anlayışla siyaset yapan farklı siyasal sosyal grupları siyasal arenada yer tutmaktadır.

Sağ eğilimli siyasal anlayışlar olarak ise din ve milliyetçilik eksenli siyasal grupların mevcudiyeti söz konusudur. Sağ eğilimli siyaset üzerinde tarikat ve cemaatlerin de belirleyici bir etkisinin olduğu unutulmamalıdır. Hatta bu unsurların siyasete olan etkisini gören sol siyasetin de tarikat ve cemaate ilgisinde yoğunlaşma olmuştur.

Neredeyse yüz elli yıldır devam eden siyasal yaşamın günümüze kadar varlığını sürdüren siyasal grupların belirli bir siyasal kültürün bakiyeleri olarak siyasal arenada yer tuttuğu görülmektedir. Siyasal yaşamın bütün tezahürleri toplumsal yapının karakteristik özelliklerine göre şekillenmektedir. Propaganda, seçimler, kampanyalar, oy verme davranışları, mitingler, siyasal söylemler siyasal gruplar aracılığıyla icra edilmekte, öğretilip aktarılmaktadır.

Siyasal iletişimin siyasal gruplar tarafından kullanılışı analiz edildiğinde, şu ifadeler ile karşılaşmak mümkün olmaktadır: Siyasal tarihimizin eski dönemlerinden beri iletişimi iyi kullananların siyasal arenada daha başarılı sonuçlar aldıkları seçim sonuçlarıyla da ortadadır. Atatürk, Menderes, Turgut Özal ve Recep Tayyip Erdoğan yönetimindeki iktidarların iletişim ve tabana erişim imkânlarının arttırılmasıyla iktidar oluşun devamı

arasında önemli bir bağlantı olduğu açıktır. Atatürk Türkiye’de önemli merkezleri demiryolu ile birbirini bağlayan ve erişimi kolaylaştıran bir lider olarak tarihe geçmiştir. Menderes karayolları ağını Türkiye’de yaygınlaştıran lider olarak etkisini en ücra köylere kadar göstermeyi başaran bir sima olarak öne çıktı. Atatürk tek parti döneminin Menderes de çok partili dönemin icraatçı lideri olarak dikkat çekti. Turgut Özal elektronik iletişim alt yapısını, telekomünikasyonu, özel televizyonculuğu geliştirmesiyle ve liberalleşmelere katkılarıyla Türkiye’nin ufkunu açan bir lider olarak tarih sahnesindeki yerini aldı. Recep Tayyip Erdoğan ise Atatürk’ten sonra demiryollarına önem veren ve gelişimini günün koşullarına uygun hızlı trenlerle temin eden portre oldu. Yolların çift yönlü olarak bütün Türkiye’ye yaygınlaştırılması, köprüler, boğaz geçişleri, Türkiye’nin her tarafına yaygınlaştırılan tüneller önemli kolay erişim devrimleri olarak kabul edilebilecek gelişmelerdir. Büyükşehirlerin metro ağlarının geliştirilmesi gibi yaklaşımlarıyla da fark yaratan bir dönemin mimarı olmuştur.

Günümüz küreselleşme koşullarında bu husus daha fazla söz konusudur. Çünkü bu dönem elektronik iletişim devriminin ürünüdür. Siyasal iletişim fonksiyonel olarak etkisini arttıran bir hal almıştır. Bu dönemin iletişimde etkin partisi hem genel seçimlerde hem de yerel seçimlerde iktidar partisi AKP’dir. Diğer partilere defalarca seçimlerde üstünlük sağlamasının siyasal iletişimi çok iyi becermesinin çok büyük rolü bulunmaktadır. Adaylar, bunların tanıtımı, kamuoyunun nabzını tutan çalışmalar, seçim kampanyaları, propagandalar, seçim müzikleri, hitabetlerde kullanılan şiirler, seçilmiş kahramanlık hikâyeleri, lider hitabetleri, seçmenlerine hâkimiyet, mitingler, beyin fırtınaları, risk üstlenme özellikleri gibi örneklerin hepsinde siyasal rakiplerine çok büyük ölçüde üstünlük sağlamıştır.

Seçmenin oy konusunda ikna edilisinde yapılan yaklaşımlara göre tespit edilen yanlışlardan dönmek şeklinde politika tercihlerindeki değişimlerde de rakiplerinin çok önünde performans sergileyebilen özelliği vardır.

Toplumsal nabzını tutabilmek de iletişim hususlarındandır. Bu hususun kullanımında da iktidar partisi neden uzun süre iktidarda kaldığının göstergesi gibi olmuştur. Kamuoyunun beklentilerinin öğrenilmesi için seçim dışı zamanlarda da yoklama yapan en iyi parti AKP olarak görülmektedir.

Seçimlerdeki uzun ve üstün başarısının bir tesadüf eseri olmadığı özellikle yaptığı çalışmalarda kendini göstermektedir. Başarısızlık durumunda yapılacak yeni hamlelerle bağlantılı beyin fırtınası yapmak, teşkilatının en alt kademesine kadar görülen tarzdadır. Bunun yanı sıra, teşkilatına hâkimiyet kurmak olgusu da iletişim araçlarıyla başarılabilen özellikler olmaktadır.

SONUÇ

Siyaset siyasal grupların etkin kullanımı ile başarı elde edilen hayat alanı olarak öne çıkmaktadır.

Toplumsal yapının önemli alt unsurlarından biri olan siyaset kurumu, toplumdaki yöneten-yönetilen ilişkisini düzenleyen toplumsal kurumun adıdır. Toplumdaki bu ilişkiler düzenini temin eden siyasetin icra edilişi önemli ölçüde siyasal aktörlerle söz konusu olmaktadır. Siyasal aktörlerin tesis etmiş olduğu toplumsal gruplar ile insanlar grupça güdülenmenin en tipik numunelerini ortaya koymaktadırlar.

İnsanların tek başına halledemeyecekleri sayısız problemlerini başka insanlarla birleşerek çözmesini temin eden sosyal birlikteliklere sosyal grup adı verilmektedir. Bu birlikteliklerin en önemli örneklerinden birini de siyasal gruplar temsil etmektedir. Siyaset bireylerle yapılan eylemler bütünüdür. Ancak örgütlenmiş ve grup haline dönmüş bireyler olması daha fazla gerekli ve geçerli olan bir durumu ifade etmektedir. Oy verecek olan seçmeni grupça güdülenmeler vasıtasıyla ikna edip yönlendirmenin imkânı daha fazla olacağı için bu durum böyle olmaktadır.

İletişim birden fazla insanın ilişkileriyle oluşturduğu bağların etkisiyle değer, fikir, bilgi, görgü, maddi şeyler alıp verdiği bir sistemdir. İnsanların birbirleriyle duyuları vasıtasıyla yaptıkları alış verişleriyle gelişim gösterdikleri bütün hayat alanlarını iletişim ile temin ettikleri bir sosyal gerçekliktir. Dünyadaki insan temelli gelişmelerin tamamına yakınının iletişim ile temin edildiği söylenebilir.

Siyasal yaşamda var olan iletişime de siyasal iletişim denmektedir. İnsanların siyasal yaşamdaki eylemlerinin gerçekleştirilmesinin, geliştirilmesinin ve değiştirilmesinin iletişim sayesinde mümkün olduğunu söylemek abartılı bir yaklaşım olmaz.

Siyasal grupların grupça siyasal anlamdaki güdülenmelerini de siyasal iletişim sayesinde gerçekleştirebildikleri aşîkârdır. Siyasal yaşamın aktörlerinin mesajlarını ortaya çıkarması, geliştirmesi, aktarması, etkileşim kurması siyasal iletişimin yapabileceği hususiyetlerdendir.

İnsanların siyasete dair her şeyi öğrenmesi diye ifade edeceğimiz siyasal kültür de siyasal iletişim ile insanların özümseyip geliştirebilecekleri konulardan birini temsil etmektedir. İnsanların siyasal eylemleri kavraması, öğrenmesi, benimsemesi diye ifade edeceğimiz siyasal toplumsallaşmayı da grup yardımıyla daha kolay gerçekleştirmesinin söz konusu olduğunu söyleyebiliriz.

İletişim teknikleriyle siyasetin öğrenip benimsenmesi de daha kolay olacaktır, insanların bunları başka insan ve gruplara aktarması da daha kolay olabilecektir. İşte bu çalışma ile hem siyasal iletişim yöntemlerinin uygulamalı örnekleri ele alınmıştır, hem de bu örneklerle siyaset yapmanın Türkiye’deki tezahürleri tarihi periyot içerisinde ele alınmıştır.

Yapılan analizler sonucunda, çeşitli yöntemlerle siyaset yapmanın ve özellikle oy veren seçmenin etkilenmesinin daha kolay olabileceği sonucuna varılmıştır. Bu yöntemlerin kullanımının seçmenle yakın diyalogu ve teması gerekli ve zorunlu kıldığı ve insanların bunları başardıklarında olumlu anlamda sonuçlar alabildikleri görülmüştür. Bahsedilen sonuçların Türkiye’ye has olan örneklerinin de bu çalışmada ayrıntılı bir analizle ele alındığını ifade edebiliriz.

İletişim Ağı, Siyasette İletişimin Etkin Kullanımı, Kişisel çekicilik-Sosyal çekicilik, Seyirci Etkisi, Kabul Törenleri, Sosyal Etki, Spesifik Statü Özellikleri, Süreç Yönetimi, Korku Yönetimi, İş Sınıflandırması, Beyin Fırtınası, Grup Ruhu, Riske Yönelme, İkna Edici Tartışmalar, Seçmeni İkna Etmek ve İletişim, Siyasette Girişimcilik ve Yenilikçilik, Takım Oyunu Olarak Siyaset, Siyaset Açısından İnsan Sermayesi, Siyasette Simgesel Eylemler, Profesyonellerle Çalışmak, Renkler, Siyasal Tercihler ve İletişim, Siyasette Görsellik ve İmaj gibi siyasal iletişim teknikleri ile siyaset yapan aktörlerin ve siyasal grupların başarı oranlarında artışlar kaydedildiği tecrübelerle sabit olmuştur.

Toplumsal yapıları bir örümcek ağı gibi değerlendirecek olursak, siyasal sistemler de bu ağın güçlü bir parçası şeklindedir. Bu ağın içinde ve dışındaki başka ağlarla ilişkiler iletişim vasıtasıyla yürütülmekte olduğu için siyasette iletişimin gücü çok büyük ve önemli olmaktadır.

Bu meseleyi Türkiye’ye özgü olarak analiz ettiğimiz takdirde tarihten günümüze kadar iletişim araçlarının etkin kullanımı siyasette etkin olma ve iktidar olmayı etkilediği gibi, iktidarda kalıcı olmayı da sağlayıcı özelliğindedir. Daha önceleri yolların yapımıyla köylere ve uzak şehirlere erişimi kolaylaştıran siyasal gruplar egemen olmuş iken, bu daha sonraları elektronik iletişim araçlarıyla olan ilişkiye bağlı olarak gelişen bir durum olmuştur. Son yıllara damgasını vuran ve son dönemlerin en uzun süreli iktidarının sahibi olan AKP de siyasal iletişim materyallerinin etkin kullanımının bir numunesi siyasal gruplarla hâkimiyetini sürdüren başarılı bir siyasal hareket olmuştur.

Siyaset oy ile hâkimiyet elde edilen bir toplumsal arena olduğu için, oy verecek kitlenin etkilenmesi karşılığında başarının elde edilebileceği bir mekanizma olarak öne çıkmaktadır. En azından seçimle iktidarın belirlendiği demokratik ortamlarda, insanlardan oylarını hiç kimse zorla alamaz, ancak ikna etmekle alabilir. İkna etmek de iletişim araçlarını iyi kullanabilecek siyasal grupların marifeti olacaktır.

KAYNAKÇA

Akıncı, Selçuk (2014) “Siyasal Katılım Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme” KTÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:7, s.33-45.

Albrow, Martin (1990). “Globalization, Knowledge and Society”, London.

Altan, Cemal (2014). “Baskı ve Çıkar Grupları”, Siyaset Bilimine Giriş, 2. Baskı, Editör: Önder Kutlu, Lisans Yayıncılık, İstanbul, s.311-348).

Armağan, Ahsen (2005) “Örgütsel Politik Davranışın Analizi, İzmir Yazılı Basınında Bir Uygulama”. Akademik Fener, s.91-99

Arslandaş, Adnan Halis (2008) “Kültür-Kişilik ve Kimlik”, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları

Arslandaş, Zeki-Amman, Tayfun (2000) Sosyoloji, Kaknüs Yayınları, İstanbul

Aslanoğlu, Rana(1998). Kent, Kimlik ve Küreselleşme, Bursa.

Atkinson, Rita L.-Atkinson, Richard C.-Smith, Edward E.-Nolen-Hoeksama, Susan (2002). Psikolojiye Giriş, Çev: Yavuz Alogan, 2. Baskı, Arkadaş Yayınları, Ankara.

Aydın, Mahmut Hakkı (2009) “Siyasal Toplumsallaşma Sürecinde Gençlik -Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma-“, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Yıl: 2009, Sayı/Number: 22, s.153-183

Aydın, Mustafa (2013). “Toplumsal Yapı ve Kurumlar”, Sosyolojiye Giriş, Editörler: İhsan Çapçioğlu-Hayati Beşirli, Garafiker Yayınları, Ankara, s.113-134.

Bozkurt, Veysel (2011). Değişen Dünyada Sosyoloji, 7. Baskı, Ekin Yayınları, İstanbul.

Broom, Leonard – Selznick, Philip – Broom, Dorothy (1984) Essentials of Sociology, Harper and Row Publishers, New York, Third Edition.

Canbolat, İbrahim; Küreselleşen Dünya ve Türkiye, Vipaş Yay., Bursa, 2002.

Cihangir, Zeynep (2011). Kişilerarası İletişimde Dinleme Becerisi, Nobel Yay., Ankara.

Çağla, Cengiz (2010) Siyaset Bilimi, Omnia Yayınları, İstanbul.

Çelik, Fikret-Yahşi, Fevzi (2016), “Modern Demokratik Toplum Tasavvurunun Oluşmasında, “Siyasal Kültür” ve “Demokrasi Kültürü” Olgularının Yeri”, International Journal of Academic Value Studies, 2 (4) : s.46-58.

Dinçkol, Abdullah (2004) “Siyasal Sistem Kuramı Çerçevesinde Kamu Yönetimi Alt Sistemi (Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı)”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi, Cilt:3, Sayı:6, s.61-93.

Doğan, Orhan (2002). “Kültür Küreselleşebilir mi?”, 9.Ulusal Sosyal Psikiyatri Kongresi, 11-14 Haziran 2002-Malatya, Kongre Kitabı, TTB Yay., Ankara, 2003, , s.245-255.

Durmuş, İlhami (2014) “Türk Kültür Çevresinde Kültür Adlandırmaları”, Gazi Akademik Bakış, Cilt:8, Sayı:15, s.2-30.

Dursunoğlu, İsmail(2017) Sosyal Medya ve Siyasal Davranış İlişkisi”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.22, Kayfor15 Özel Sayısı, s.1579-1585.

Ekin, Nusret (1998). “Çalışma Yaşamında Dönüşüm”, MESS Mercek, Ocak.

Erdoğan, İrfan; “Televizyonda Dışa Bağımlılık ve Alternatif Olasılıkları”, internet adresi: <http://mimas.campus2.ankara.edu.tr/-erdogan/televizyon.html> Alındığı tarih: 03.04.2002, s.2

Erdoğan, İrfan (2011) İletişimi Anlamak, Pozitif Matbaacılık, Ankara.

Erkızan, Hatice Nur (2002). “Küreselleşmenin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri Üzerine”, Doğu Batı Dergisi, Yıl:5, Sayı:18, Şubat-Nisan, s.65-66

Eroğlu, Feyzullah; "Küreselleşme Süreci ve Kimlik Krizi", Türk Yurdu, Mart-Mayıs 1999, Cilt: 19. Sayı: 139-141, s.147-151.

Erzen, Ünal, Meltem-Eroğlu Yalın, Bahar (2011). “Siyasal Kültürün Temel Paradigmaları Üzerine: Kültürden, Siyasal Toplumsallaşma, Örgütlenme ve Katılma Süreçlerine Yansıyanlar”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Cilt:O, Sayı: 41, s.49-61.

Garih, Üzeyir (2000). Globalleşme Sürecinde Türkiye, Hayat Yay., İstanbul.

Geertz, Clifford (1986). “The Use Of Diversity” , 21(1) Michigan Quarterly.

Geertz, Clifford (2010). Kültürlerin Yorumlanması, Çeviren: Hakan Gür, Dost Kitabevi, Ankara.

Gordon, Thomas (1997). Etkili Öğretmenlik Eğitimi, Sistem Yay., İstanbul.

Gökbel, Veysel- Seggie, Fatma Nevra (2014) “Siyasal Kültür, Üniversite ve Akademik Özgürlük”, İnsan ve Toplum, Cilt:4, Sayı:8, s.189-196.

Gönüllü, Müzeyyen (1999) C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 2, Sayı 1 Doç.Dr. Feramuz AYDOĞAN’ın Anısına, s.191-201.

Güncel Türkçe Sözlük, “Küresel Sözcüğü” Türk Dil Kurumu Web Sayfası, http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b965466510ed0.13629092 Alındığı Tarih: 10.09.2018.

Güneş, Adem (2013). Çocuk Eğitiminde Pozitif İletişim, Nesil Yay., İstanbul.

Gürlek, Serhat (2001). “Küreselleşme ve Milli Devletin Geleceği Bağlamında Türk Milliyetçiliğini Yeniden Düşünmek”, Türkiye ve Siyaset, Küreselleşme ve Milliyetçilik Özel Sayısı, Kasım-Aralık, s.27-42.

Güvenç, Bozkurt (2002). “Kültür Kavramı Bizleri Nerelere Taşıyor”, Sunan. Prof. Dr. Erol Mutlu, Konuşmacılar: Prof. Dr. Ayşe Ayata ve Prof. Dr. Bozkurt Güvenç, Avrasya-Türkiye’den, internet

adresi:<http://pc12.soc.metu.edu.tr/bolumoic.htm> ,Alındığı tarih:01.04.2002, s.1-2

Harvey, David (1989). The Condition of Postmodernity, Oxford: Blackwell.

Hogg, Michael A.-Vaughan, Graham M. (2007). Sosyal Psikoloji, Çevirenler: İbrahim yıldız-Aydın Gelmez, Ütopya Yayınları, Ankara.

İslamoğlu, Güler-Börü, Deniz (2007) “Politik Davranış Boyutları: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması”, Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi, Sayı:14, s.135-153

Kalaycıoğlu, Ersin (2013) “Siyasal Katılmanın Anatomisi”, Bilim Akademisi, <https://bilimakademisi.org/wp-content/uploads/2013/08/Siyasal-Katilmanin-Anatomisi.pdf> Alındığı Tarih:12.09.2018, s.1-6.

Kalaycıoğlu, Ersin (2017) “Siyasal Sistem ve Rejim Nedir?”, Sarkaç, <https://sarkac.org/2017/11/siyasal-sistem-ve-rejim-nedir-ersin-kalaycioglu/> Alındığı Tarih:11.08.2018.

Karşı, Ömür (2016). “Ernst Cassirer’de Kültürün Anlamı”, JOMELIPS, Cilt 1, Sayı 2, Kış, s. 38-59.

Kaya, Yaşar (2005a). “Giriş”, Toplumsal Yapı, Editör: Yaşar Kaya, Turan Yayıncılık, İstanbul.

Kaya, Yaşar (2005b). “İşbirliği ve Çatışma”, Toplumsal Yapı, Editör: Yaşar Kaya, Turan Yayıncılık, İstanbul.

Kellner, Douglas (2000). “Globalisation and Postmodern Turn”, Douglas Kellner’in İnternet Sitesi, internet adresi: www.gseis.ucla.edu/courses/ed253a/dk/GLOBPM.htm, Alındığı Tarih: 15.12.2000.

Kellner, Douglas (2010). “Küreselleşme ve Postmodern Dönüşüm”, Çeviren: Mustafa Talas, Küreselleşme-Yerelleşme ve Türkiye, Editörler: Mustafa Talas-Bülent Kara, Gazi Kitabevi Yayınları, Ankara.

Keser, Aşkın (2002). “Küreselleşme Sürecinin Sendikalar Üzerindeki Etkisi” internet adresi: <http://iktisat.uludag.edu.tr/dergi/6/askin.html> Alındığı tarih: 03.04.2002, s.1-2

Keyman, E. Fuat – Sarıbay, A. Yaşar (1998) Küreselleşme, Sivil Toplum ve İslam, Vadi Yay., İstanbul.

Kocadaş, Bekir (2016). Toplum, Toplumsal Yapı ve Kurumlar, 2. Baskı, Doğu Kütüphanesi Yayınları, İstanbul.

Kongar, Emre (2002). “Küreselleşme ve Kültürel Farklılıklar Çerçevesinde Ulusal Kültür”, Emre Kongar’ın İnternet Sitesi, internet adresi: http://www.kongar.org/makaleler/mak_ku.php Alındığı tarih: 21.03.2002.

Koray, Meryem (1997). “Küreselleşme İlerlerken Gerileyenler: Ekonomi Karşısında Sosyal, Sermaye Karşısında Emek, Piyasa Karşısında Siyaset”, İktisat Dergisi, Sayı:369, Temmuz, s.23-29

“Kültür Küreselleşiyor”, internet adresi: <http://www.tvk2000.com-/kkultur.htm> Alındığı Tarih:19.03.2002,s.1

Levit, Theodore (1983). “The Globalisation of Markets”, Harvard Bussiness Review, 61(3), May-June, s.92-102

Lewis, Neil (2012). Girişimciler İçin 100 Kural, Çeviren: Sinan Görtünca, Sistem Yayıncılık, İstanbul.

Malinowski, Branislaw (1990). İnsan ve Kültür (Çev. M. Fatih Gümüş), V Yay., İstanbul.

Oskay, Ünsal (2011). İletişimin ABC’si, Der Yay., İstanbul.

Oxford Wordpower Dictionary (1993). Oxford University Press, s.273

Öztekin, Ali (2003). Siyaset Bilimine Giriş: Toplum, Devlet, Parlamento, Hükümet, Kamu Yönetimi, Siyasal Kitabevi, Ankara

Parla, Taha (2008) (2008). Atatürk’ün Nutku. Türkiye’de Siyasal Kültürün Resmi Kaynakları, Cilt I. İstanbul: Deniz Yayınları.

Ritzer, George (1993). ”Mc Donaldization of Society” , Sage.

Robertson, Roland (1999). Küreselleşme Toplum Kuramı ve Küresel Kültür, (Çev. Ümit Hüsrev Yolsal), Bilim ve Sanat Yay., Ankara.

Robertson, Roland (1998). “Toplum Kuramı, Kültürel Görecelilik ve Küresellik Sorunu”, Kültür, Küreselleşme ve Dünya Sistemi içinde, (Derleyen: A.D. King), Bilim ve Sanat Yay., Ankara,

Şaylan, Gencay (1981) Çağdaş Siyasal Sistemler, TODAİE Yayınları, Ankara.

Şenses, Fikret (2001). Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk, İletişim Yay., İstanbul.

Şerif, Muzaffer-Şerif, Carolyn W. (1996). Sosyal Psikoloji I-II, Sosyal Yayınları, Ankara.

Talas, Mustafa (2008) Çok Kültürlülük Kıskaçında Ulus Devlet ve Türkiye, Doğu Kütüphanesi Yayınları, İstanbul.

Talas, Mustafa (2016). “Küreselleşme Olgusu”, Fırsat ve Tehditleriyle Küreselleşme Olgusu, Editörler: Mustafa Talas-S. Salih Bildirici, Edge Akademi Yayınları, Ankara.

Talas, Mustafa (2018). Kültürel Sosyoloji Çalışmaları, Lisans Yayıncılık, İstanbul.

Tuna, Yavuz (2012). “İletişim Kavramı ve İletişim Süreci”, İletişim, Editör: İzlem Vural, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, s.1-24.

Turan, İlter (1977). Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış, Der Yayınları, İstanbul.

Tuncel, Gül (2015). “Toplumsal Gruplar ve Özellikleri”, Sosyal Psikoloji, Editör: Hamit Coşkun, Lisans Yayıncılık, İstanbul.

Turhan, Mümtaz (1987) Kültür Değişimleri, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

Ulagay, Osman (2001). Küreselleşme Korkusu, Timaş Yay., İstanbul.

Uzuntaş, Aysel (2013). “Etkili İletişim: Anlatabilmek ve Anlayabilmek” Kastamonu Eğitim Dergisi, Ocak, Cilt:21 No:1, s. 11-30.

Ülsever, Cüneyt (2000). 21. Yüzyılda Küreselleşen Dünya ve Türkiye Perspektifi, Timaş Yay., İstanbul.

Wallerstein, Immanuel (1984). The Politics of The World Economy, Cambridge University Press.

Yalçınalp, Serpil (2018). “Eğitim Teknolojisi ve İletişim”, Eğitimde materyal Tasarımı ve Kullanımı, http://moodle.baskent.edu.tr/pluginfile.php/191/mod_resource/content/0/ders_notlari/Egitim_Teknolojisi_ve_Iletisim_-_Ders_Notu.pdf , Erişim Tarihi:22.08.2018.

Yediyıldız, Bahaeddin (2002). “Tarihin Oluşumu ve Değişme”, Farabi Üniversitesi- Doğu Toplumlarında Geçiş Dönemlerinde Kültürel ve Tarihî Süreçler Milletlerarası Konferansı, 17-19 Mayıs 1999, Almatı, internet adresi: <http://www.history.hacettepe.edu.tr/archive/tarihinolusumu.htm> , Alındığı tarih:1.4.2002, s.3-4

Yeldan, Erinç (2000). Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisi, İletişim Yay., İstanbul.

Zencirkıran, Mehmet (2018) Sosyoloji, 7. Baskı, Dora Yayınları, Bursa.

MUSTAFA TALAS

Malatya'da doğdu. İlk, Ortaokul ve Liseyi Malatya'da bitirdi. Lisans, Yüksek Lisans ve Doktorasını Malatya'da tamamladı. 2003 yılında doktor, 2010 yılında doçent ve 2015 yılında profesör oldu. Halen Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim üyesi olarak akademik hayatını devam ettirmektedir. Sosyoloji alanında; kültür, bilgi, ekonomi sosyolojisi alt disiplinlerinde uzmanlaştı. Çalışma konularını kültür, bilgi, ekonomi, küreselleşme, iletişim ve siyasal iletişim teşkil etmektedir. İngilizce bilen Mustafa Talas evli ve bir kız babasıdır.

Eserlerinden bazıları şunlardır:

Farklı Yönleriyle Küreselleşme
Çokkültürlülük Kısacasında Ulus Devlet ve Türkiye
Türkiye'de Sanayi Teşviği Uygulamaları
Kültürel Sosyoloji Çalışmaları
Current Over Social Studies
Toplumsal ve Siyasal Bilim Araştırmaları
Kültürel Antropoloji
Sosyoloji
Ekonomi Sosyolojisi

978-605-7875-07-5

